

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Vitráže a další okenní výzdoba sakrálních objektů v Liberci a okolí

Diplomová práce

Studijní program: N7503 – Učitelství pro základní školy
Studijní obory: 7503T023 – Učitelství dějepisu pro 2. stupeň základní školy
7503T045 – Učitelství občanské výchovy pro 2. stupeň základní školy

Autor práce: **Bc. Květuše Kočovská**
Vedoucí práce: PhDr. Milan Svoboda, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Květuše Kočovská**
Osobní číslo: **P15000636**
Studijní program: **N7503 Učitelství pro základní školy**
Studijní obory: **Učitelství dějepisu pro 2. stupeň základní školy**
Učitelství občanské výchovy pro 2. stupeň základní školy
Název tématu: **Vitráže a další okenní výzdoba sakrálních objektů v Liberci a okolí**
Zadávající katedra: **Katedra historie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Studentka vytvoří databázi (katalog) dochovaných vitráží či dalších okenních výzdob sakrálních staveb v Liberci a okolí. Jde převážně o kostely či kaple včetně hrobových. Nedílnou součástí práce je nejen soubor digitálních fotografií figurálních či ornamentálních vitráží, ale také jejich ikonografický rozbor, datace a ev. určení zadavatele a výrobce.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí diplomové práce: **PhDr. Milan Svoboda, Ph.D.**

Katedra historie

Datum zadání diplomové práce: **30. dubna 2016**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2017**

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

doc. PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2016

Příloha zadání diplomové práce

Seznam odborné literatury:

Prameny:

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Liberci
Severočeské muzeum Liberec, sbírky fotografií
SOA Litoměřice, pracoviště Státní okresní archiv Liberec, farní kroniky, obecní kroniky
Státní oblastní archiv Litoměřice, pobočka Děčín, fond Velkostatek Liberec

Literatura:

BROŽOVÁ, Jarmila, LUKÁŠ, Václav. Severočeské sklo 19. století. Jablonec nad Nisou: Muzeum skla a bižuterie, 1970.
BROŽOVÁ, Jarmila. České sklo 19. století. Brno, 1979.
CÓNOVÁ, Ilona a kol. Vitráže na Slovensku, Bratislava: Slovart, 2006. ISBN 80-8085-215-4.
DRAHOTOVÁ, Olga. Historie sklářské výroby v českých zemích I. Praha: Academie, 2005. ISBN 80-200-1287-7.
HEJDOVÁ, Dagmar, DRAHOTOVÁ, Olga. České sklo I. Sklo období středověku a renesance (13.-1. pol. 17. století). Praha: Uměleckoprůmyslové muzeum, 1989.
LOSOS, Ludvík. Vitráže. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1405-1.
KARPAŠ, Roman a kol. Kniha o Liberci. Liberec: Dialog, 2004. ISBN 80-86761-13-4.
KOSTÍLKOVÁ, Marie a kol. Okna Svatovítské katedrály. Praha: Správa Pražského hradu, 1999. ISBN 80-86161-11-0.
KRČMÁŘ, Miloš. Možnosti obnovy vitrážových oken v kostele sv. Mikuláše v Mikulášovicích, in: Restaurované severozápadní Čechy. Sborník z kolokvia uskutečněného na Filozofické fakultě UJEP v Ústí nad Labem, Ústí nad Labem 2008, s. 171-177.
PETRÁŇ, Josef a kol. Dějiny hmotné kultury II/1-2. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-086-6.
PETROVÁ, Sylva. České sklo. Praha: Gallery, 2001. ISBN 80-86010-44-9.
Sborník Historické sklo 1-3, Čelákovice 1991-2003.
SCHEBEK, Edmund. Böhmens Glasindustrie und Glashandel. Praha: Bohemia, 1878.
TOMÁNEK, Břetislav. Zaniklá výroba chrámových oken ve Skalici u České Lípy. in: Ars vitraria 9, 1989, s. 76-78.
VÁVRA, Jaroslav Raimund. Pět tisíc let sklářského díla. Praha: Orbis, 1953.
VOLF, Miloš Bohuslav. Sklo, Praha: Pražské nakladatelství V. Poláčka, 1947.
VONDRUŠKA, Vlastimil, LANGHAMER, Antonín. České sklo, Nový Bor: Crystalex, 1992.

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

PODĚKOVÁNÍ

V první řadě bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, panu PhDr. Milanu Svobodovi, Ph.D., bez jehož pomoci, rad a vedení bych svou diplomovou práci nedokončila.

Také bych chtěla poděkovat zaměstnancům Státního okresního archivu v Liberci a Národního památkového ústavu, ú. o. p. v Liberci, kde jsem se věnovala získávání potřebných materiálů. Dále panu arciděkanovi P. Radku Jurnečkovi, členu řádu františkánů P. Bartoloměji Černému, také jáhnu Václavu Vaňkovi, panu faráři P. Antonínu Kejdanovi z kostela v Ruprechticích, panu Hesovi a Sládkovi z Harcova, a paní Pohankové z domova seniorů ve Vratislavicích n. Nisou, kteří mi poskytli cenné rady a umožnili přístup do objektů s vitrážemi.

V neposlední řadě bych ráda projevila poděkování kolegyni Ivě Krupaerové a kolegovi Tomáši Cironisovi, kteří se věnovali ve svých bakalářských pracích tématu vitráží a poskytli mi cenné rady a doporučení ohledně zpracování diplomové práce.

Nakonec bych ráda poděkovala rodině, která mi byla nesmírnou oporou.

ANOTACE

Diplomová práce se zaměřuje na vitráže sakrálních budov v Liberci a jeho okolí. Jedná se o zmapování a popis výskytu všech dochovaných jednotlivých motivů vitrážové výzdoby a její četnosti. Konkrétně se zaměřením na kostel sv. Antonína Paduánského, sv. Antonína Velikého, sv. Bonifáce, Božího Srdce Páně, sv. Jana Křtitele, Nalezení sv. Kříže, Navštívení Panny Marie a Nejsvětější Trojice, kapli Vzkříšení a sv. Zdislavy, které se vyskytují v centru Liberce či v jeho čtvrtích.

V první části práce je stručně objasněna historie sklářské výroby v českých zemích od nejstarších známých zmínek až do současnosti. V následujících částech je přiblížena historie jednotlivých sakrálních objektů. Stěžejní část práce se zaměřuje na popis a technickou dokumentaci vitráží umístěných v uvedených objektech v Liberci a okolí.

Práce vychází z terénního výzkumu, ze studia archivních pramenů a regionální literatury. Je doplněna fotodokumentací na DVD, která umožňuje podrobnou analýzu popisovaných vitráží.

Klíčová slova:

vitráž, sklomalba, historie, Liberec, kostel, kaple, figurální a ornamentální výzdoba

ABSTRACT

The diploma thesis focuses on the stained glass of sacral buildings in Liberec and its surroundings. It is a mapping and description of all preserved individual motifs of stained decoration and its frequency. Specifically, with a focus on the Church of St. Antonín Paduánský, St. Antonín Veliký, St. Bonifác, Boží Srdce Páně, St. Jan Křtitel, Nalezení St. Kříže, Navštívení Panny Marie and Nejsvětější Trojice, chapel Vzkříšení and St. Zdislava, which are located in the center of Liberec or in its neighborhoods.

In the first part of the thesis is briefly explained the history of glass production in the Czech lands from the oldest known references to the present. In the following sections, the history of each sacral objects is approximated. The main part of the thesis focuses on description and technical documentation of stained glass located in the mentioned buildings in Liberec and its surroundings.

The work is based on field research, archival sources and regional literature. It is complemented by DVD-based photo documentation which allows detailed analysis of the stained glasses.

Keywords:

stained glass, history, Liberec, church, chapel, figural and ornamental decoration

Obsah

1.	Úvod	9
2.	Kritika použitých pramenů a literatury	11
2.1.	Kritika pramenů	11
2.1.1.	Písemné prameny	11
2.1.2.	Obrazové prameny	12
2.1.3.	Hmotné prameny	12
2.2.	Kritika literatury	13
2.2.1.	Odborná literatura	13
2.2.2.	Regionální literatura	14
3.	Historický vývoj sklářské výroby v českých zemích	16
3.1.	Počátky sklářské výroby vitráží	16
3.2.	Výroba ve středověku	16
3.3.	Renesance a rozvoj sklářství v této etapě	18
3.4.	Rozvoj sklářství po třicetileté válce	19
3.5.	Sklářství konce 18. až po 19. století	20
3.6.	Sklářská výroba ve 20. století	21
4.	Vitráže a další okenní výzdoba v Liberci a okolí, jejich popis a analýza	23
4.1.	Kostel sv. Antonína Velikého	23
4.2.	Kostel Nalezení sv. Kříže	48
4.3.	Kostel Božího Srdce Páně	60
4.4.	Kostel sv. Bonifáce	82
4.5.	Kostel sv. Antonína Paduánského	102
4.6.	Kostel Navštívení Panny Marie	128
4.7.	Kostel sv. Jana Křtitele	132

4.8.	Kostel Nejsvětější Trojice	148
4.9.	Kaple Vzkříšení u kostela Nejsvětější Trojice	159
4.10.	Kaple sv. Zdislavy	166
5.	Závěr	173
	SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	175
	SEZNAM PŘÍLOH NA PŘILOŽENÉM DVD	178

1. Úvod

Tato diplomová práce se zabývá vitrážemi a další okenní výzdobou sakrálních objektů v Liberci a jeho blízkém okolí. Kostely, kterými se zabývám, vznikly v období gotiky až secese (tj. mezi 15. až 20. stoletím). Vitrážová výroba a její následné využívání získaly největší rozmach v době gotiky a následně až na přelomu 19. a 20. století, kdy došlo opět ke značnému rozvoji tohoto řemesla.

Při pozorování objektů je patrné mnoho proměn v souvislosti s vývojem vitráží. U vitráží 19. či 20. století dochází k proměnám jak v rovině tematické, tak i technologické oproti středověkým vitrážím. Mění se způsob myšlení tehdejší společnosti zapříčinil změnu vitrážových motivů. Ke značným inovacím docházelo jak v oblasti tematické, tak i technické. Změny souvisí s vývojem sklářského řemesla, a to ve způsobu tavení skla nebo jeho úpravy prostřednictvím používaných barev.

Na základě terénního výzkumu a studia konkrétních vitráží kostelů v Liberci a jeho okolí, a také dochovaných pramenů o nich, jsem si za cíl své diplomové práce stanovila jejich detailní popis a rozbor aktuálního stavu. V příslušné zkoumané oblasti se nachází celkem čtrnáct sakrálních budov, z nichž pouze osm disponuje vitrážemi.

Má pozornost se soustředila na objekty v tomto pořadí: kostel svatého Antonína Velikého v Liberci-Starém Městě, kostel Nalezení svatého Kříže v Liberci-Novém Městě a kostel Božího Srdce Páně v centru Liberce, dále kostel svatého Bonifáce v Hanychově, kostel svatého Antonína Paduánského v Ruprechticích, kostel svatého Jana Křtitele v Rochlicích, kostel Navštívení Panny Marie v Harcově a kostel Nejsvětější Trojice ve Vratislavicích nad Nisou. Také kaple Vzkříšení a sv. Zdislavy ve Vratislavicích nad Nisou. V těchto objektech jsem chtěla zjistit převážně, jakou mají vitráže podobu, za jakých okolností byly vytvořeny, kdo je donátorem a kdy došlo ke zhotovení vitráží.

Stěžejní část práce zahrnuje katalog vitráží jednotlivých objektů. Ten obsahuje stručnou historii zmiňovaných objektů. V centru pozornosti ovšem stojí samotné vitráže, jejich popis, ikonografický a historický rozbor a také rozměry vitrážových oken. Pro získání rozměrů jsem využívala laserové měřidlo a pásmo. Ovšem v důsledku obtížného přístupu do některých míst nebylo možné určit přesnou výšku a šířku vitrážových oken; v tomto případě na odhadnuté rozměry upozorňuji. Součástí katalogu je také zhodnocení aktuálního fyzického stavu vitráží. Pokud bylo možné dohledat, respektive určit dílnu a donátory, poznamenala jsem je. Fotografie jednotlivých vitráží jsou dostupné na příloženém DVD. Pro lepší představu o rozsahu a umístění oken jsem pro každý kostel

vytvořila příslušný půdorys. Nejedná se o půdorysy dostupné na základě literatury či jiných zdrojů, nýbrž pouze o vlastní náčrt. Dostupné půdorysy z regionální literatury byly často chybně zakreslené nebo vitráže nezobrazovaly vůbec. Mým záměrem bylo využít půdorysy pro vyznačení umístění vitrážových oken v kostele. Každé vitrážové okno je zobrazeno číslem na příslušném půdorysu a to umožňuje mimo jiné i lepší orientaci v katalogu i na přiloženém DVD.

Diplomová práce je rozdělena do tří částí a několika podkapitol. První část je zaměřena na kritiku využitých pramenů a literatury. Druhá se zabývá popisem vývoje sklářské výroby se zaměřením na vitráže od počátků až do současnosti v souvislosti s českými zeměmi. Třetí a nejdůležitější část se věnuje terénnímu průzkumu. Zde shrnuji a hodnotím informace získané v průběhu bádání. V závěru také popisuji komplikace, které se vyskytly při tvorbě mé práce i ty, které se vztahují obecně k této tematice.

V souvislosti s oborem sklářským je důležité objasnit terminologický prvek potřebný k další návaznosti textu. Občas se v textech věnujících se tématu vyskytuje francouzské slovo „*vitraj*“ a v jiných případech se objevuje počestělá podoba tohoto výrazu jako „*vitráž*“. Slovo „*vitraj*“ pochází z francouzského „*le vitrail*“. Jedná se o specifické označení malby na skle typické pro středověké období působící až do konce renesanční éry. Od tohoto časového úseku se používá výraz „*vitráž*“, který je také přejat z francouzštiny, ale nyní ve významu „*le vitrage*“, který popisuje okna i dekorativní prvky plochého skla.¹

¹ LOSOS, Ludvík. *Vitráže*. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1405-1, s. 8.

2. Kritika použitých pramenů a literatury

Vitráže v oblasti libereckého regionu dosud stály v řadě případů mimo hlavní zájem uměleckých soupisů kulturních památek. Při zaznamenávání událostí do farních kronik byly považovány za důležitější spíše jiné objekty jako například zvony, oltáře, lustry, sochy, obrazy a další. Proto se o vitrážích zmiňuje velmi omezené množství dostupných záznamů. Pokud došlo k zaznamenání údajů souvisejících s vitrážemi, omezily se pouze na zapsání časového úseku, kdy byly vitráže vyrobeny či darovány, popřípadě osazeny.

Jistou pomoc při získávání informací o vitrážích mohou poskytnout restaurátorské zprávy. V nich se nacházejí především popis technického stavu a informace o opravách, popřípadě o cenách oprav. Sdělení o autorovi či dílně, objednavateli či ikonografický rozbor v nich téměř nikdy nenajdeme.

Seznam použité literatury a pramenů je uveden v závěru diplomové práce.

2.1. Kritika pramenů

2.1.1. Písemné prameny

Pro moji diplomovou práci bylo nutné pročíst převážně farní kroniky a inventáře majetku far. Pokud bylo možné dohledat informace vztahující se k vitrážím, zaměřila jsem se na jejich základní popis, sestavení, donátory, důvod jejich zhotovení a také - pokud to bylo možné - na ceny jednotlivých vitráží. Tyto údaje tvůrci kronik a dalších pramenů mnohdy nezaznamenali. Stěžejními materiály se při utváření heuristiky ukázaly inventáře ze Státního okresního archivu Liberec² vztahující se k majetku kostela sv. Antonína Velikého a kostela Nalezení sv. Kříže. V těchto dostupných zdrojích se dochovaly informace zaměřující se na základní popis vitráží, kým a proč byly darovány, název firmy, která je vytvořila.

Za nevýhodu využitých písemných pramenů pokládám jejich stručnost. Málokdy se zmiňují o bližších detailech potřebných pro rozbor celého vitrážového souboru. Neposkytují informace, proč je na konkrétním vitrážovém okně zobrazen příslušný světec či světice, dále zda byly vitráže vyráběny podle nějaké grafické předlohy, nebo zda se

² SOkA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberce 1700–1945, kniha č. 8, Inventář kostela Nalezení sv. Kříže 1885–1915, sign. 60, inv. č. 79.

SOkA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberce 1700–1945, kniha č. 6, Inventář kostela Nalezení sv. Kříže 1829, sign. 58, inv. č. 77.

SOkA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 3, Inventář děkanského chrámu 1886–1926, sign. 55, inv. č. 74.

jedná o originální, tj. nereprodukovanou podobu. Za problém při bádání ve Státním okresním archivu v Liberci a Národním památkovém ústavu – územním odborném pracovišti v Liberci, považuji obtížnost dohledání potřebných pramenů. Vitrážím se nepřikládá důležitost, takže prohledávání jednotlivých záznamů v pramenech či inventářích je velmi náročné.

2.1.2. Obrazové prameny

Většina dochovaných fotografií zachycujících původní stav vitráží se nachází ve sbírkách v Národním památkovém ústavu – územním odborném pracovišti v Liberci. Ovšem tyto obrazové prameny není možné využít k porovnání se současným stavem vitráží. Většina dostupných fotografií je totiž až z roku 2000 a novější, proto se pro komparaci vitráží jeví jako zdroj nevhodný.

2.1.3. Hmotné prameny

Tento druh pramenů tvoří nejdůležitější zdroj informací k vitrážovým oknům. V rámci terénního průzkumu jsem každé vitrážové okno zdokumentovala. Bylo nutné jednotlivé vitráže digitálně zaznamenat v celku i v detailech, změřit je a podrobně popsat. V katalogové části jsou blíže upřesněny informace vztahující se k osobě dárce, který bývá uveden v nápisové pásce společně s datem darování či výroby obvykle v dolní části vitráže. Ve výjimečných případech je na dolním okraji vitráže zaznamenána i sklářská firma, která vitrážové okno zhotovila. Při dokumentaci vitrážových oken se ne vždy podařilo dohledat donátora či autora vitráží.

Většina popisů na vitrážových oknech je uvedena v německém jazyce z důvodu dlouhodobé převahy tohoto jazyka v libereckém regionu do roku 1945. Množství vitráží bylo s postupem času poničeno vlivem protiněmeckých nálad po 2. světové válce vandalství a proticírkevních nálad či fyzickou degradací materiálu. Snažila jsem se o co nejpřesnější zaznamenání nápisů na vitrážích formou transliterace. Vitrážová okna mohou být působením času značně poškozená, informační údaje z důvodu zesvětlení písma či značného zašpinění barev nečitelné nebo neúplné. Někdy je nemožné nápisy přečíst, protože kvůli poničení vitráže chybějí, nebo barva nápisu není tak výrazná, aby bylo písmena možné určit. Současný stav barevnosti vitráží jistě neodpovídá původnímu. Sklo

se také postupem času stává křehčím a náchylnějším k rozbití. Tyto faktory značně ovlivňují další postup při rozboru vitrážových oken.

2.2. Kritika literatury

2.2.1. Odborná literatura

Odborná literatura věnující se vitrážím není příliš rozsáhlá. Využit lze pouze publikace, které se zabývají výrobou a zdobením skla obecně. Pokud se pojednává o vitrážích, tak ve velmi omezené míře. Jedinou odbornou publikací věnující se tomuto tématu v českém prostředí je monografie „*Vitráže*“ od Ludvíka Lososa.³

Jedná se o knihu, která se stručně zabývá historií i technologií výroby skla. Je vhodná pro uvedení do tématu. Další využitou publikací pro diplomovou práci je poměrně rozsáhlé dílo „*Historie sklářské výroby v českých zemích*“ zpracovaná kolektivem autorů vedených Olgou Drahotovou.⁴ Ovšem o vitrážích se tato publikace zmiňuje opět ve velmi omezené míře. Zato je přínosná pro nahlédnutí do typů výroby, úpravy a zušlechťování skla. Umožňuje vhled do sklářského průmyslu v jednotlivých dějinných obdobích, a to jak po stránce umělecko-historické, tak i technologické. Obsáhlá část publikace se věnuje technologiím ve sklářství. Podobnou publikací, které se zabývá tímto tématem, je „*Sklářství*“ od Vlastimila Vondrušky.⁵ Kniha se věnuje spíše historickému vývoji skla se zaměřením na technologii výroby skla a rozvoj technického zařízení. Podrobně se zabývá výrobcí v českých zemích, Evropě i Spojených státech amerických. Samotným vitrážím se autor věnuje minimálně.

Uváděné publikace se zaměřují výhradně na praktické znalosti z oblasti sklářství. Žádná z nich neumožňuje získat základní představu o výrobě vitráží. Informace o ikonografickém rozboru a dalších okolnostech se monografie nedotýkají. Je velmi obtížné dohledat poznatky vztahující se k ikonografickému rozboru určitého objektu, konkrétním důvodům vyobrazení, cenám výroby či samotným výrobcům a zadavatelům.

Další publikace, které jsem podrobně studovala, se nijak nepřibližovaly tématu mého bádání a po odborné stránce mi nebyly užitečné. Mezi ně bych zařadila knihu od Martina Čechury „*Zaniklé kostely Čech*“⁶, od Josefa Petráně a kol. „*Dějiny hmotné kultury*“⁷,

³ LOSOS, Ludvík. *Vitráže*. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1405-1.

⁴ DRAHOTOVÁ, Olga, a kol. *Historie sklářské výroby v českých zemích. Od počátků do konce 19. století*. I. díl. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1287-7.

⁵ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Sklářství*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0261-4.

⁶ ČECHURA, Martin. *Zaniklé kostely Čech*. Praha: Libri, 2012. ISBN 978-80-7277-507-1.

Emanuela Pocheho a kol. „*Umělecké památky Čech*“⁸ či „*Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*“ od Karla Kuči⁹. Jde převážně o souhrnnou literaturu, kde se na jednotliviny nehledí.

2.2.2. Regionální literatura

Během svého bádání jsem věnovala velkou pozornost regionální literatuře vztahující se převážně k historii jednotlivých sakrálních objektů. Základní monografií se stala publikace od Karla Friedricha Kühna „*Topographie der historischen und kunstgeschichtlichen Denkmale in der Tschechoslowakischen Republik, der Bezirk Reichenberg*“.¹⁰ Ta poskytuje potřebné informace o historii některých kostelů, na které se zaměřuje diplomová práce, a jedná se o věrohodný zdroj. Karl Friedrich Kühn předložil v roce 1934 svou publikaci soupis historických památek Liberce, ze kterého později čerpali mnozí autoři věnující se historii Liberce a blízkého okolí. Překlad tohoto díla do českého jazyka vytvořil Rudolf Anděl v roce 1953 ve formě strojopisu, který je uložen ve Státním okresním archivu v Liberci. Mezi autory, kteří se inspirovali publikací Karla F. Kühna, patří Josef Dobiáš a publikace „*Liberecké chrámy*“¹¹. Ta obsahuje informace o historii některých kostelů v Liberci a jeho okolí. Bohužel o vitrážích se nezmiňuje, a pokud ano, tak pouze v několika větách. Josef Dobiáš působil jako kněz, proto je obtížné jeho dílo označit za historicky věrohodné.

Další publikace od Svatopluka Technika „*Liberecké domy hovoří*“¹² je doplněním historie kostelů v Liberci. Ta se skládá z několika dílů, ovšem o vitrážích se opět nezmiňuje. V rámci studia regionální literatury jsem také využila další z děl Svatopluka Technika „*Stavební památky města Liberce, gotika, renesance, baroko*“¹³. Svatopluk Technik nebyl historik, nýbrž architekt, proto i zpracování tématu není historicky správné. V dílech se objevují historické nepřesnosti, převážně datace jednotlivých událostí jsou chybné a popis objektů je nepřesný, často neodpovídá terénnímu pozorování.

⁷ PETRÁŇ, Josef a kol. *Dějiny hmotné kultury*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-085-8.

⁸ POCHE, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech*, 2, K-O. Praha: Academia, 1978.

⁹ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. 3. díl. Praha: Libri, 2011. ISBN 80-85983-15-10.

¹⁰ KÜHN, Karl, Friedrich. *Topographie der historischen und kunstgeschichtlichen Denkmale in der Tschechoslowakischen republik*. Prag-Leipzig-Wien, 1934.

¹¹ DOBIÁŠ, Josef. *Liberecké chrámy*. Liberec: arciděkanství úřad Liberec, 1983.

¹² TECHNIK, Svatopluk. *Liberecké domy hovoří*, 1-5. Liberec: Město Liberec, 1992–2001.

¹³ TECHNIK, Svatopluk. *Stavební památky města Liberce: gotika, renesance, baroko*. Liberec, 1984.

TECHNIK, Svatopluk. *Stavební památky města Liberce: klasicismus a empirie*. Liberec, 1986.

TECHNIK, Svatopluk. *Stavební památky města Liberce: romantismus a historismus*. Liberec, 1988.

Od Romana Karpaše a kol., jsem využila knihu věnující se historii města „Kniha o Liberci“¹⁴ Informace o historii města i jednotlivých objektů obsahuje, ovšem o vitrážích se v díle vůbec nezmiňuje. Roman Karpaš je oborovým zaměřením výtvarník, proto je jeho dílo koncipováno z jiného pohledu, než historického. Při zaměření na kostel sv. Antonína Paduánského jsem čerpala z knihy od Olgy Doležalové a Luisy Petrákové, „100 let *Ruprechtického kostela*“¹⁵. Tato publikace skýtá ucelený přehled historického vývoje zmiňovaného kostela i se zaměřením na vitráže, i když ve stručné podobě.

Při studiu regionální literatury jsem objevila dobrý příklad monografie, věnující se kostelním vitrážím: „*Vitraje chrámu Nanebevzetí Panny Marie v Mostě*“¹⁶ od Víta Honyse a Jiřího Bureše. Jedná se ucelený přehled lokálních vitráží se zaměřením na jejich detailní popis doložený fotografiemi. Bohužel autoři se věnují jinému regionu.

¹⁴ KARPAŠ, Roman a kol. Kniha o Liberci. 2. vyd. Liberec: Dialog, 2004. ISBN 978-80-8676-113-8.

¹⁵ DOLEŽALOVÁ, Olga, PETRÁKOVÁ, Luisa. *100 let ruprechtického kostela = 100 Jahre Ruppertsdorfer Kirche*. Liberec: Římskokatolická farnost sv. Antonína Paduánského ve spolupráci s nakl. Dialog, 2010. ISBN 80-742-402-66.

¹⁶ BUREŠ, Jiří, HONYŠ, Vít. *Vitraje chrámu Nanebevzetí Panny Marie v Mostě*. Ústí na Labem: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště, 2010. ISBN 80-85036-42-8.

3. Historický vývoj sklářské výroby v českých zemích

3.1. Počátky sklářské výroby vitráží

Počátky uzavírání okenních otvorů výplněmi sahají až do antického Řecka a Říma. „Používaly se k tomu tenké mramorové nebo kamenné desky, později v Římě označované jako spekulária. U prostých obydlí sloužily k tomuto účelu dřevěné rámy s vypnutou zvířecí blánou nebo olejovaným plátnem.“¹⁷ Architektura Středního východu rozšířila uplatňování dekorativní, ornamentálně členěné mříže. Tyto mříže po jejich složení tvořily rozličné motivy ornamentů s malými otvory, které byly vyplňovány průsvitnými destičkami většinou za použití alabastru nebo slídy. Z římského období jsou známy techniky užívání olova pro upevnění destiček. Ve starém Římě se jako materiál vhodný pro výplň poprvé využívalo sklo, které je stavební částí vitráží.¹⁸ Ze skla byly zhotovovány i komponenty pro vytváření rozměrných dekorativních mozaik veřejných budov.¹⁹

Znalost výroby skla se postupně šířila dále do Evropy. Lze předpokládat, že do Evropy se sklářské umění dostalo díky fénickým nebo asyrským sklářům. Výroba pronikla i do severní části Alp, na území dnešního Rakouska.²⁰ S postupným úpadkem římské tradice docházelo také k poklesu center, kde se dochovala znalost antické vzdělanosti a uměleckých řemesel. O literární odkaz z dob antiky pečovala především církev, například benediktinské kláštery. Předpokládá se, že v některých kláštorech se mniši sklářstvím zabývali jen okrajově. I tento počín můžeme považovat za jistý počátek produkce vitráží. Církev využívala sklo hlavně pro výrobu relikviářů či na výrobu olejových lamp do kostelů.²¹ Vlivem křesťanství se tyto techniky zasklívání a zdobení oken začaly šířit po celé Evropě. Největší rozmach zasklívání oken se pojí s obdobím středověku.

3.2. Výroba ve středověku

Novinkou ve vývoji sklářství se stala výroba okenních vitráží. „*Tabule barevného skla se vyráběly stejnou technikou jako kdysi v římském prostředí – vyfouknutý válec se ochladil, po délce rozřízl, znovu zahřál a pak se postupně rozvinul do plochy. Tuto techniku převzaly kláštery a použily k zasklívání oken kostelů a budov opatství. U jmen*

¹⁷ LOSOS, Ludvík, pozn. 3, s. 10.

¹⁸ LOSOS, Ludvík, pozn. 3, s. 10.

¹⁹ VONDRUŠKA, Vlastimil, pozn. 5, s. 84.

²⁰ VONDRUŠKA, Vlastimil, pozn. 5, s. 76–77.

²¹ Tamtéž, s. 90.

*mnichů z té doby se často setkáváme s označením „Fra Vitraerius“, tedy „bratr sklář“.*²² Za doby Karla Velikého se značně rozvíjela mnohá umělecká řemesla, která čerpala technologické postupy a inspirace ze znalostí pocházejících z římských oblastí. Tato umělecká díla sloužila převážně ke vzniku reprezentativních interiérů vhodných pro panovníka i pro významné církevní obřady. *„Významnou součástí takových interiérů se stávaly okenní uzávěry z průsvitných nerostů nebo drobných barevných skel osazených do olova.“*²³ V 11. a 12. století bylo sklo považováno za vzácný materiál, který se objevoval jen u bohatých šlechtických a církevních hodnostářů.

V českých zemích se nové řemeslo – sklářství – rozvíjelo v průběhu 13. století. Podle názoru řady historiků sem dorazilo z několika směrů, hlavně ze severozápadní a jižní Evropy. Významným impulzem však byla intenzivní kolonizace probíhající ve 13. století, která zapříčinila rozvoj české sklářské výroby. Velká pozornost se soustředila na pohraniční zalesněné oblasti, kde začaly vznikat malé sklárny, jelikož se zde nacházel dostatek surovin potřebných pro výrobu skla.²⁴

Další zvyšování úrovně českých zemí v oblasti výrobní i umělecké nastalo při nástupu Lucemburků na český trůn. Jejich vlivem se české prostředí včlenilo do západní Evropy a umožnilo tak značné obchodní a kulturní zahraniční styky. Rozkvět byl pozastaven ve 14. a 15. století hospodářskou a sociální krizí panující v Evropě. V nadcházejících letech získaly značné uplatnění jen některé obory. Především sklářství, o něž projevovalo zájem měšťanstvo, které si mohlo dovolit ozdobné sklo a vitráže.²⁵

Zasklená okna u sakrálních staveb jsou značně zastoupena již v raném středověku. Zasklívalo se především technikou plochých destiček naskládaných do mřížky. Postupem času docházelo ke zlepšení kvality vyráběného skla. To se projevilo u budov profánních, které obsahovaly nezdobené terčíky.²⁶ Terčíky, někdy nesoucí název „prohlédací kolečka“, se zhotovovaly za pomoci korunové metody. Na píšťale se vyfoukla baňka, která se následně roztočila a odstříhla, prohrála se a okraje se srovnaly do plochy. Terčíky zřejmě představovaly důležitou část výroby skláren na českém území.²⁷ Korunovou metodou se zasklívala okna již od 4. století v Byzanci.²⁸

²² VONDRUŠKA, Vlastimil, pozn. 5, s. 90.

²³ LOSOS, Ludvík, pozn. 3, s. 10.

²⁴ DRAHOTOVÁ, Olga, pozn. 4, s. 75–76.

²⁵ DRAHOTOVÁ, Olga, pozn. 4, s. 75–83.

²⁶ Tamtéž, s. 84–103.

²⁷ VONDRUŠKA, Vlastimil, pozn. 5, s. 95.

²⁸ Tamtéž, s. 103.

V tomto období se projevuje románský stavební sloh, pro který jsou typická vysoká úzká okna. V románských bazilikách byly nejčastějším motivem vitráží postavy světců, lemované nápisovými páskami a ozdobnými bordurami.²⁹

Gotická chrámová okna dostala novou funkci. Zobrazovala jednotlivé výjevy ze života svatých či Starého i Nového zákona. V době vrcholné a pozdní gotiky k výjevům na oknech umělci často připojovali i postavy donátorů a v některých případech i jejich heraldická znamení.³⁰ Vitráže začínají být doplňovány o světské výjevy. Jedná se především o postavy panovníků, jejich znaků či erbů, jinochů, dívek nebo hudebníků.³¹ Výroba vitráží byla v gotice velmi žádaná, proto je možné uvažovat, že mezi sklářskými hutěmi ve 14. století měly svou značnou pozici i takové, které se zaměřovaly pouze na výrobu plochého skla pro gotická chrámová okna. K výrobě vitráží byla důležitá i barevnost skla.³² Z připraveného nákresu se z tabulí vyřezávaly dané tvary, které se spojovaly olovenými proužky ve výslednou barevnou kompozici. Mnoho vitráží a jejich vznik je spojeno se silným vlivem dvorních malířů.³³

V průběhu 14. a později i v 15. století vzniklo v Čechách množství uměleckých vitráží, kterých se dochovalo pouze malé množství. Některé byly zničeny při válečných konfliktech, nebo v průběhu 17. a 18. století při rozsáhlé barokizaci gotických kostelů.³⁴

3.3. Renesance a rozvoj sklářství v této etapě

Toto období značí mnoho změn ve společnosti, které souvisejí nejen se zámořskými cestami, ale i s objevy ve vědecké oblasti a v neposlední řadě s rychlým hospodářským rozvojem. Po skončení husitských válek se i české země postupně stabilizovaly a dostávaly se z mezinárodní izolace. Za vlády Jagellonců se stát značně upevnil a i nižší šlechta a města disponovala mnohými právy a značným majetkem. Pevné postavení šlechty se začíná projevovat i v oboru umění. Je možné tvrdit, že 16. století bylo pro české země dobou hospodářského i kulturního rozkvětu.³⁵

Sklářství se v českých zemích rozvíjelo zejména v horských oblastech severních Čech. V tomto odvětví podnikali třeba páni ze Salhausenu, Smiřičtí, páni z Dubé

²⁹ LOSOS, Ludvík, pozn. 3, s. 13.

³⁰ Tamtéž, s. 13.

³¹ DRAHOTOVÁ, Olga, pozn. 4, s. 106.

³² Tamtéž, s. 106.

³³ Ve službách Karla IV. se uplatňoval malíř Theodorik, jehož vliv poznamenal také nejvýznamnější vitráže z let 1360–1380. in: DRAHOTOVÁ, Olga, pozn. 4, s. 106.

³⁴ DRAHOTOVÁ, Olga, pozn. 4, s. 106–108.

³⁵ VONDRUŠKA, Vlastimil, pozn. 5, s. 106.

a Vartemberkové, kteří podporovali sklářskou tvorbu na svých severočeských panstvích. Na Moravě pak sklářství rozšiřovali páni ze Žerotína, z Vrbna, ze Zástřizl, z Pernštejna a olomoučtí biskupové. Ve Slezsku se sklářství rozvíjelo za pomoci vratislavských biskupů. Předního postavení v nové vlně českého sklářství v 16. století dosáhli Schürerové, kteří pocházeli ze Saska. V českých zemích zakládali hutě, kupovali a prodávali je a tím rozšířili vlastnictví sklářských hutí v Čechách a na Moravě. Tato i další jiné sklářské rodiny hrají v tomto století významnou úlohu ve zkvalitnění výroby a rozvoji technologií ve sklářském odvětví.³⁶

Renesanční sklářství přináší nové využití sytě barevné skloviny. Značí zálibu v sytých barvách jako kobaltově modrá a výrazněji vzácnější manganově fialová. Pro výrobu okenního skla se užívají skleněná kolečka, která se zasazují do oken.³⁷

Sklomalba se objevuje i v profánních stavbách, ale zde není tolik rozvinut prostor pro vyjádření výtvarných motivů. Jedná se většinou o zobrazování ústředních výjevů, barevnost se výrazně ztlumuje. Motivem pro malby bývaly rodové erby, znázornění patronů, světců a světic či církevních učenců. Oblíbené byly také scény ze Starého a Nového zákona. S nástupem 17. století přestává být renesanční sklo pro nejvyšší vrstvy atraktivní a raději se přiklání k baroknímu sklu, které bylo žádané, módní, ale také výrazně dražší než sklo renesanční.³⁸

3.4. Rozvoj sklářství po třicetileté válce

V první polovině 17. století se české země potýkaly se značným oslabením hospodářství, ale i s poklesem sociální a kulturní sféry. To bylo způsobeno bouřlivými projevy třicetileté války.³⁹

Barokní sloh se nevyznačoval užíváním vitráží pro velkolepé barokní interiéry chrámů s význačnou polychromií oltářů a plastik, zlacenými štuky a umělými mramory na stěnách. Pro tuto výzdobu bylo potřeba množství světla v interiéru. To byl hlavní směr při barokních přestavbách gotických chrámů, kde se rozšiřovala okna a tím se i odstraňovalo barevné zasklení. Barevné vitráže byly nahrazovány prostým sklem, které se skládalo do geometrických tvarů. „*Jistou výjimku představovala Anglie, kde se ještě ve*

³⁶ DRAHOTOVÁ, Olga, pozn. 4, s. 133–134.

³⁷ Tamtéž, s. 134–141.

³⁸ VONDRUŠKA, Vlastimil, pozn. 5, s. 106.

³⁹ DRAHOTOVÁ, Olga, pozn. 4, s. 193–194.

2. polovině 18. století užívala monumentální sklomalba.⁴⁰ Dominantní postavení ve druhé polovině 17. a v 18. století v odvětví sklářské produkce získává ryté a broušené křišťálové sklo českého stylu.⁴¹

Kvalitní bezbarvé sklo se objevovalo v různých tvarech. Rozšířila se znalost technik broušení a řezání skla.⁴² „*O rytí skla v Čechách jsou doklady již z 60. let 17. století, kdy se někteří severočechští malíři a řezači polodrahokamů přeškolili na řezače skla.*“⁴³ Nejstarší a zřejmě nejvýznamnější oblastí rytí skla byla východočeská v podhůří Jizerských hor, v okolí Jablonce nad Nisou a Liberce. „*Již roku 1628 se ve Mšeně zmiňuje řezač skla Georg Schindler.*“⁴⁴

3.5. Sklářství konce 18. až po 19. století

Toto období je historicky charakterizováno Velkou francouzskou revolucí, která započala roku 1789, a dále evropskými revolucemi odehrávajícími se okolo roku 1848. Obecně se politické, hospodářské a kulturní poměry v Evropě zásadním způsobem změnil. Před Velkou francouzskou revolucí byla rodová aristokracie výrazně dominantní společenskou skupinou, která určovala životní styl i rozvoj umění. Změny souvisely s přechodem od tradiční řemeslné tvorby k průmyslové tovární produkci. Místo řemeslných výrobků pro konkrétního zákazníka se na trhu více uplatňuje tovární zboží určené pro široký okruh zákazníků. V souvislosti se změnami panujícími ve společnosti a s rozvojem nových technologických postupů se mění i úloha skla v každodenním životě obyvatel českých zemí. Sklo se během první poloviny 19. století stalo samozřejmostí života majetnějších domácností. Plnilo funkci skla luxusního, nebo užitkového. Sklo mělo své využití i v jednotlivých profesích (baňky, laboratorní a chemické sklo). Sklářny dodávaly i tabulové okenní či zrcadlové sklo. Některé speciální druhy plochého skla sloužily k reprezentativním a dekorativním účelům.⁴⁵

⁴⁰ LOSOS, Ludvík, pozn. 3, s. 17.

⁴¹ VONDRUŠKA, Vlastimil, pozn. 5, s. 122.

⁴² DRAHOTOVÁ, Olga, pozn. 4, s. 206

⁴³ VONDRUŠKA, Vlastimil, pozn. 5, s. 124.

⁴⁴ Tamtéž, s. 124.

⁴⁵ DRAHOTOVÁ, Olga, pozn. 4, s. 257–259.

Počátkem 19. století sklárny barevné sklo přestaly vyrábět a techniky barvy na skle byly téměř zapomenuty. Techniky malování na sklo obnovili až malíři porcelánu.⁴⁶

Sklo v průběhu druhé poloviny 19. století zastávalo významnou úlohu jako součást každodenního života.⁴⁷ Nástup historismu ve druhé třetině 19. století obnovil užívání klasických vitráží. Obnovovala se vitrážová okna nejprve zámeckých kaplí a posléze i okna regotizovaných kostelů, do kterých byly osazovány sklomalby věnované patronům kostela, ale i donátorům. V rozrůstajících se městech se vitráže užívaly v reprezentačních interiérech veřejných budov.⁴⁸

3.6. Sklářská výroba ve 20. století

Během první poloviny 20. století došlo k rozmachu sklářských dílen. Po 1. světové válce se sklo stává prostředkem umělecké tvorby. Stále více se začal oddělovat design užitkového, stolního a běžného dekoračního skla od luxusní sklářské tvorby.⁴⁹ Značné byly také snahy o obnovu a restaurování historických zasklení kostelů, převážně kvůli poškození objektů světovými válkami. Moderním vitrážím věnovalo značnou pozornost umění secese, převážně secesní sklářské umění Gallého a Tiffanyho.

Vitráže se začínaly objevovat i jako dekorace schodišťových a halových traktů. Výroba vitráží procházela technickou inovací. Vitráž se klasicky osazovala do olova, ve 20. století se osazuje i do mosazných a cínových nut,⁵⁰ protože malý rozměr i příjemná barva více vyhovovaly potřebám nového slohu.⁵¹ Díky novým technikám zpracování vitráží se tento druh výplní zařadil mezi výtvarné umění. Významně do vývoje sklářství zasáhla celosvětová krize na počátku 30. let, která prohloubila problémy s odbytem a produkcí luxusního a dekoračního skla. Trh nutil sklárny vyrábět zboží převážně levnější a méně technicky náročné. Po 2. světové válce se poptávka po skle výrazně navýšila především v souvislosti s potřebou užitkového a stolního skla. Ovšem byla poptávka i po luxusnějších uměleckých výrobcích. Situace se změnila v 50. letech, kdy se Evropa potýkala s politickým rozdělením a některé země se dostaly do období další krize, a to i české sklářství. Československé sklářství se však později prosadilo i na světových trzích

⁴⁶ LOSOS, Ludvík, pozn. 3, s. 17.

⁴⁷ DRAHOTOVÁ, Olga, pozn. 4, s. 319–321.

⁴⁸ LOSOS, Ludvík, pozn. 3, s. 22.

⁴⁹ VONDRUŠKA, Vlastimil, pozn. 5, s. 165.

⁵⁰ Jedná se o oboustranné drážky tvaru písmene H. In: LOSOS, Ludvík, pozn. 3, s. 17.

⁵¹ LOSOS, Ludvík, pozn. 3, s. 17.

svým uměleckým sklem. Sedmdesátá a osmdesátá léta byla pro Československo známkou předního postavení mezi sklářskými velmocemi.⁵² Ve dvacátém století bylo vitrážím věnováno hodně pozornosti. Mnohé restaurátorské zásahy na chátrajících kostelích je vracely do původního stavu. Díky restaurátorské činnosti se výroba vitráží stala specifickým druhem umění. S rozvojem technologií se výroba vitráží neustále zdokonaluje a přináší s sebou nové techniky a styly zpracování.⁵³

⁵² VONDRUŠKA, Vlastimil, pozn. 5, s. 165–167.

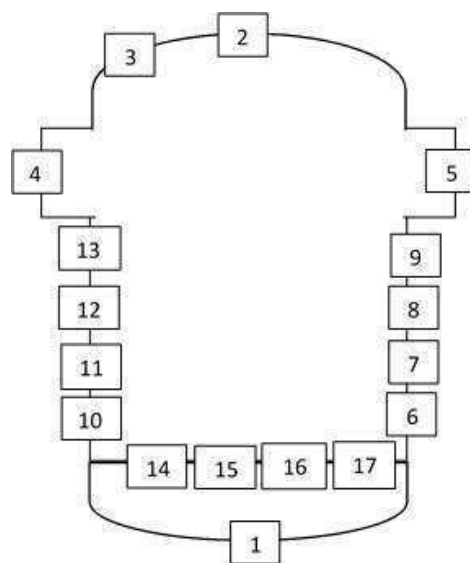
⁵³ LOSOS, Ludvík, pozn. 3, s. 16–17.

4. Vitráže a další okenní výzdoba v Liberci a okolí, jejich popis a analýza

4.1. Kostel sv. Antonína Velikého

Tento kostel byl zasvěcen sv. Antonínovi Velikému, který se nachází v Liberci – Starém Městě. Do roku 1695 se jednalo o jediný kostel nacházející se v Liberci. Nebyl situován v centru města, jak je tomu dnes, ale na jeho okraji.⁵⁴ První písemná zpráva, která dokládá jeho existenci, pochází z roku 1352. Jedná se současně i o první dosud známou zprávu o městě Liberci.⁵⁵ Základní kámen byl položen 17. září 1579. Opravy prováděl mistr Marco Spazzo de Lancia roku 1587. Od 16. do 20. století byly provedeny na kostele rozsáhlé stavební úpravy. Například roku 1635 zasáhl do svatostánku blesk, který způsobil jeho následný požár. V následujících letech musely být proto provedeny jeho značné obnovy. Ty provedl tesař Hilger z Chrastavy. V roce 1730 byl tento chrám povýšen na děkanský. K dalšímu poškození stavby došlo roku 1768, kdy byla znovu zasažena bleskem a značně poškozena. O tyto opravy se zasloužil stavitel Johann Josef Kuntze. Ve své historii byl objekt mnohokrát zničen úderem blesku, například i v letech 1773 a 1787, kdy došlo i k poškození zvonu. V roce 1879 byla zahájena regotizace chrámu podle plánů vídeňského architekta Ludwiga Tischlera.⁵⁶ Součástí přestavby byly úpravy terénu, které zapříčinily zrušení podzemních krypt pod kostelem, a v nichž některé uložené ostatky byly přeneseny do hrobky v kostele sv. Kříže. Značnými úpravami prošly i části nacházející se v interiéru kostela, převážně výmalby a také zasazení goticky tvarovaných vitrážových oken. Vitráže dodal Filip Pohl z Liberce.⁵⁷

Mezi lety 1969 až 2006 byl kostel opravován a restaurovaly se vnitřní části kostela.⁵⁸ V současné době je kostel ve výborném stavu. Jeho součástí je sedmnáct vitráží, na které jsem se při svém bádání zaměřila.

Obr. 1: půdorys – kostel sv. Antonína Velikého

⁵⁴ DOBIÁŠ, Josef, pozn. 11, s. 6.

⁵⁵ KÜHN, Karl, Friedrich, pozn. 10, s. 195.

⁵⁶ KÜHN, Karl, Friedrich, pozn. 10, s. 195–196.

⁵⁷ KARPAŠ, Roman a kol., pozn. 14, s. 32.

⁵⁸ KARPAŠ, Roman a kol., pozn. 14, s. 32.

VITRÁŽE NAD VSTUPEM

• VITRÁŽ 1: JEŽÍŠ

Umístění:

Vitráž se nachází nad hlavním vstupem z Kostelní ulice.

Členění a rozměry vitráže:

Vitrážové okno je zakončené lomeným obloukem. Tuto vitráž vzhledem k jejímu umístění a tvaru nebylo možné s přesností změřit. Odhadované rozměry vitráže činí přibližně 1,5 metrů (výška) a 2 metry (šířka).

Popis:

Vitráž zobrazuje Krista, který se nachází v kruhovém poli ve středu okna. Kristus je na vitráži zobrazen jako poprsí. Nad hlavou má rudou svatozář členěnou zlatým křížem. Ramena kříže ve svatozáři znázorňují plameny a jsou spojená perlovým lemováním. Roucho Krista je modré se zlatým přepásáním. V levé ruce drží knihu červené barvy se zlatým zdobením vazby. Pravou rukou Kristus ukazuje nad sebe, na zlatý pás s nápisem: ICH BIN DER ERSTE UND DER LETZTE. V překladu: Já jsem první i poslední.⁵⁹ Zlatá páska s nápisem je ohraničena modrou bordurou, na kterou se ve vertikálním směru napojuje modrá páska. Modrá páska se spojuje s vrcholem lomeného oblouku. V dolní části se na ni napojuje půlkruhová růžově zbarvená kartuše s textem: Gestiftet von Schirmer, Bürgermeister zu Reichenberg. V překladu: Věnoval Schirmer, starosta Liberce.⁶⁰ Pozadí ústředního motivu vitráže je vyplněno zlatými listy a rudými růžemi na zelené výplni. Podklad celé vitráže je rudý. Po obvodu je vitráž lemována bordurou z oranžových půlkruhů s květinovým motivem. Bordura je oddělena od výplně vitráže se zlatými listy a růžemi, modrou a rudou páskou.

Ikonografický rozbor:

Ústředním motivem vitrážového okna je Kristus, který ukazuje na nebesa. To symbolizuje výzvu, aby člověk vcházející do kostela obrátil svou pozornost mimo věci pozemské.

⁵⁹ Janovo zjevení 1:17.

⁶⁰ Gustav Schirmer působil, jako starosta města Liberce v letech 1866–1882. In: KARPAŠ, Roman a kol., pozn. 14.

Technologický popis:

Vitráž je složena z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla. Jednotlivé skleněné části vitráže jsou zasazeny do olověných nut spojených cínem.

Technický stav:

Vitrážové okno je kompletní a v dobrém stavu.

Donátor:

Vitráž kostelu věnoval liberecký starosta Gustav Schirmer.⁶¹ Autorem vitráže je s největší pravděpodobností žitavský malíř Ludwig Türcke a jeho dílna.⁶² Na samotné vitráži datace a autorství nejsou čitelné.

⁶¹ KARPAS, Roman a kol., pozn. 14, s. 131.

⁶² KARPAS, Roman a kol., pozn. 14, s. 31–32.

VITRÁŽE V PRESBYTERIU

- **VITRÁŽ 2: ROZETA UMÍSTĚNÁ ZA HLAVNÍM OLTÁŘEM**

Umístění:

Presbyterium. Za hlavním oltářem.

Členění a rozměry vitráže:

Kruhová vitráž. Tuto vitráž vzhledem k jejímu umístění a tvaru nebylo možné s přesností změřit. Odhadované rozměry vitráže činí přibližně 3 metrů (výška) a 3 metry (šířka).

Popis:

Na vitráži je zobrazena Svatá Trojice. V levé části sedí na trůnu Bůh Syn (tedy Kristus) a v pravé části Bůh Otec. Obě výchozí postavy mají nad hlavou zlatou svatozář

a královskou korunu. Kristus je zobrazen v rudém plášti sepnutém pod krkem zlatou sponou. Bůh Otec je zpodobněn v bílém plášti se zlatým zdobením. Mezi nimi září zlatý kříž. Kristus se jej svou levou rukou dotýká. V kříži je vyobrazena bílá holubice, která představuje Ducha svatého. Toto stěžejní vyobrazení vitráže po obvodu lemuje bordura zdobená květy bílých lilií na rudém pozadí, zlatými klasy na modrém pozadí a na zeleném podkladu bordury jsou další květy se zlatými rozvilinami. Ve spodní části bordury se nachází nápis, který je podle fotodokumentace hůře čitelný, ale díky terénnímu bádání v kostele relativně viditelný: Zum Andenken an die guten Eltern Franz und Anna Klinger die Dankbaren Kinder Franz, Adele und Marie Klinger. V překladu: Na památku dobrých rodičů Franze a Anny Klingerových vděčné děti Franz, Adele a Marie Klingerovi.⁶³ Vzhledem k umístění vitráže je velmi obtížný její popis. Značnou část vitráže překrývá oltář, který znemožňuje její detailní zkoumání. Záznam nápisu je dostupný ve Státním okresním archivu Liberec ve fondu Arciděkanský úřad.

⁶³ SOKA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 3, Inventář děkanského chrámu 1886–1926, sign. 55, inv. č. 74, s. 18, položka 111.

Ikonografický rozbor:

Na vitráží je zobrazena Svatá Trojice. Ježíši je dána veškerá moc na nebi i zemi, proto mu náleží nejčestnější místo.⁶⁴ Bohužel celý dojem vitráže je narušen nástavcem novogotického oltáře, který ji z velké části překrývá.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla. Jednotlivé části vitráže jsou zasazeny do olověných nut spojených dohromady cínem.

Technický stav:

Podoba vitráže je kompletní. Vzhledem k umístění vitráže (překryta oltářem) je sotva možné soudit, že stav vitráže je dobrý. Detailní průzkum stavu není momentálně možný.

Donátor:

Podle nápisové pásky vitráž kostelu věnovali na památku svých rodičů Franze a Anny Klingerových děti Franz, Adele a Maria Klingerovi roku 1893. Na vitráží není datum dostatečně čitelné.⁶⁵ Firma Mayer, která vitráž zhotovila, sídlila v Mnichově. Finanční výdaje činily 938 zl. a 43 kr.⁶⁶

• **VITRÁŽ 3: SIXTINSKÁ MADONA**

Umístění:

Levá (evangelijní) strana presbyteria.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž má půlkruhové zakončení. Je členěná do několika polí kovovou konstrukcí, v níž je vitráž umístěna. Rozměry vitráže činí 5,096 m (výška) a 1,752 m (šířka). Další vitrážová okna v kostele mají pravděpodobně stejné rozměry. Vzhledem k jejich umístění je obtížné získat přesné údaje oken měřením.

⁶⁴ V křesťanské nauce se objevuje formulace vztahující se ke Svaté Trojici v Matoušově evangeliu 28, 19–20.

⁶⁵ KARPAŠ, Roman a kol., pozn. 14, s. 144.

⁶⁶ SOKA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 3, Inventář děkanského chrámu 1886–1926, sign. 55, inv. č. 74, s. 18, položka 111.

Popis:

Vitráž znázorňuje obraz Sixtinské madony, jehož autorem je italský renesanční malíř Raffael Santi. Je zde znázorněna Panna Marie v červenomodrém rouchu s bílým pláštěm zakrývajícím jí vlasy. V rukou drží malého Ježíše a stojí přitom na oblaku. Na oblacích před ní klečí dva světci. V levé části klečí sv. Sixtus oděný do zlatého papežského roucha. Tiára leží vlevo u nohou sv. Sixta. V pravé části klečí sv. Barbora ve fialových šatech. Sv. Barbora klopí zrak a odvrací tvář od Panny Marie. Pohled sv. Barbory se upíná na dvojici andělů, kteří se opírají o spodní rám výjevu. Ten lemují v horní části zelené závěsy. V pravém a levém postranním poli výjevu s Pannou Marií a Ježíšem jsou znázorněny zřejmě gobelíny se zeleným lemem a zlatými listy ve výplni. Oba gobelíny obsahují medailon. V levém poli se nachází medailon s mužskou tváří a v pravém se ženskou, které pravděpodobně zpodobňují rodiče Franze Liebiega. Vedle gobelínů jsou znázorněny zdobené pilastry. Pod sloupy je zobrazen sokl s modrými a červenými ornamenty.

Pod obrazem Sixtinské madony je znázorněna balustráda doplněná na obou stranách k sobě hledícími zlatými gryfy. Ve středu balustrády se nachází medailon s mužskou tváří, který není čitelný. Nejnižší umístěné pole okna je vyplněno nápisovou páskou s textem: GEWIDMET ZUR ERINNERUNG AN DIE / GOLDENE HOCHZEIT MEINER AELTERN / AM 6. OCTOBER 1876 / FRANZ RITTER V. LIEBIEG. V překladu: Věnováno na památku zlaté svatby mých rodičů 6. října 1876, Franz rytíř von Liebieg. Tato nápisová páska je v prostřední části přerušena kruhovým medailonem zobrazující erb Liebiegů. Ve štítu se nachází ležaté břevno se třemi včelami na zlatém poli. Pravé pole v horním rohu zobrazuje dvouhlavou orlici s rozepjatými křídly. V levém horním poli erbu je znázorněno zlaté ozubené kolo na modrém podkladu. Pravé dolní části erbu dominuje šesticípá zlatá hvězda nad horami na modrém podkladu a v levém dolním poli je umístěn vpravo hledící černý dvouocasý lev ve skoku na zlatém podkladu. Nad štítem jsou dvě turnajové přilbice s klenoty. Pod erbem se v modré nápisové pásce nachází heslo rodu Liebiegů. Nápisová páska je hůře čitelná, ale zřejmě uvádí text: PER LABOREM AD HONOREM. V překladu: Prací k úctě.

Nejvyšší část vitráže tvoří půlkruh zobrazující renesanční prvky. Na každé straně je zlatý sloupek podepírající podstavec, na němž klečí putti. Ti mezi sebou drží z listů a květů vytvořené girlandy, které jsou ovínuty rudou stuhou a upevněny v polovině rudou růží

ve vrcholu klenby. Z této růže je zavěšen svazek květin na rudé stuze. Celou polokruhovou část vitráže lemují bordury zdobené zlatými květy růží na zeleném podkladu.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži je zobrazena Sixtinská madona, která se řadí do renesančního období. Tato vitráž se však nachází v novogotickém interiéru, kterému jsou přizpůsobeny ostatní vitráže kostela. Na gobelínech v postranních polích vitráže jsou zobrazeny medailonky s podobiznami rodičů Franze rytíře von Liebiega. Samotný medailonek zobrazující Franze von Liebiega je zřejmě umístěn ve středu balustrády pod obrazem Sixtinské madony. Bohužel není čitelný, protože sklíčka ztmavla v místě, kde je vymalován obličej.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla. Sklíčka jsou zasazena do olověných nut spojených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní na první pohled ve velmi dobrém stavu. Při detailním zkoumání fotografií jsou některá sklíčka vitráže prasklá, ale drží v olověné výztuži.

Donátor:

Vitráž podle nápisové pásky věnoval kostelu na památku svých rodičů syn Franz von Liebieg.

VITRÁŽE V TRANSEPTU

- **VITRÁŽ 4: ZMRTVÝCHVSTÁNÍ KRISTA**

Umístění:

Transept, levé rameno kříže.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je gotická, členěná do tří polí. Prostřední pole je stejně vysoké jako celé okno, kdežto postranní části jsou nižší. Každá část je doplněna trojlaločnou kružbou. Rozměry dále odpovídají rozměrům Sixtinské madony.

Popis:

Vitráž vyobrazuje zmrtvýchvstání Krista. Ve středu se nachází postava Krista se zlatou svatozáří, kterou lemují perly a člení ji rudý kříž. Kristus je oděn do látky, jejíž vrchní část má bílé zbarvení a spodní rudé. V levé ruce drží bílý prapor s rudým křížem. Jeho pravá ruka směřuje vzhůru. Kristus stojí na tumbě s odsunutou deskou. Po stranách (ústřední postavy vitráže) jsou zobrazeni ležící vojáci vzhlížející ke Kristu. Jsou oděni do plátové a šupinové zbroje doplněné suknicí, punčochami a opánky. Voják v levém poli má na hlavě přilbu s rudým chocholem a sahá po meči. Voják v pravé části se opírá o štít přehozený rudým pláštěm. Nad každým vojákem je v modrém nebi umístěna hlava serafa, která svůj pohled směřuje ke Kristu.

Klenbu každého okna tvoří větve, ze kterých vyrůstají ratolesti se zlatými listy a květy slunečnic. Stejný motiv vyplňuje i spodní prostor pod hlavním výjevem. Spodní část okna lemuje nápisová páska s textem: GEWIDMET VON / LUDW: RITT: V: / LIEBIEG / 1884. V překladu: Věnoval Ludwig rytíř von Liebieg 1884. Tento nápis je v půli oddělen medailonkem s podobiznou Ludwiga von Liebiega. V kružbě vitráže je v levém poli vyobrazena zlatá koruna navlečená na stříbrném žezle se zlatou špicí a obklopená devíticípými hvězdami na bílém pozadí. V pravé části je vyobrazen rákos uprostřed trnové koruny, který představuje žezlo.

Ikonografický rozbor:

Výjev zmrtvýchvstání Krista znázorňuje jeden ze zásadních okamžiků Kristova života. Postava Krista je dobře rozeznatelná v celkové kompozici vitráže. Trnová koruna symbolizuje Kristovo utrpení. Rákos zastupuje Kristovo žezlo.

Technologický popis:

Vitráž je složená z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla. Jednotlivé části vitráže jsou zasazeny do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém stavu. Při detailnějším zkoumání vitráže nebyla zpozorována poškození skel.

Donátor:

Podle nápisové pásky ve spodní části vitráže je donátorem Ludwig von Liebieg, který vitráž věnoval roku 1884. Vitráž nechal zhotovit u tyrolské sklárny v Innsbrucku.⁶⁷ Podrobnější informace vztahující se k autorství a původu vitráže se mi nepodařilo v pramenech dohledat.

• **VITRÁŽ 5: NAROZENÍ KRISTA**

Umístění:

Okno umístěno v transeptu v pravém rameni kříže.

Členění a rozměry vitráže:

Jedná se o gotizující okno, které je členěné do tří polí. Prostřední pole je stejně vysoké jako okno a dvě postranní jsou poměrně nižší, doplněné trojlaločnou kružbou. Rozměry identické s vitráží Sixtinské madony.

Popis:

Ústředním výjevem vitráže je narození Krista. V prostředním poli okna je vyobrazen ústřední výjev vitráže, a to novorozený Ježíš zavínutý v plenkách, ležící na modré pokrývce se zlatým lemem umístěné na slámě. Narozený Ježíš má kolem hlavy svatozář a rozepjaté ruce. Nad ním se vznáší modlící se anděl oděný v zeleném rouchu se žlutými rukávy s červeným lemem. Má zlatostříbrnou svatozář a perutě složené z rudých, modrých a zlatých pavích per. Vlevo od Ježíška klečí modlící se Panna Marie se svatozáří červené barvy a zlatým lemem. Panna Marie je oděna do dlouhých červených šatů. Šaty jsou překryty modrým a zlatým pláštěm. Nad Pannou Marií je umístěna hlava anděla se

⁶⁷ SOKA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberce 1700–1945, kniha č. 3, Inventář děkanského chrámu 1886–1926, sign. 55, inv. č. 74, s. 19, položka 113.

zlatou a stříbrnou svatozáří a perutěmi z bílých, rudých a fialových pavích per. Stejný výjev je umístěn i nad sv. Josefem. Ten se nachází v pravém poli s rozepjatýma rukama se stejně zbarvenou svatozáří jako Panna Marie. Sv. Josef je oblečen do dlouhého žlutého roucha se zeleným lemováním, sepnutého knoflíky. Přes roucho má přehozen fialový a rudý plášť. Za ústředním výjevem je znázorněna noční obloha posetá zlatými hvězdami. Klenby tvoří masivní stříbrné větve, ze kterých vyrůstají ratolesti se stříbrnými listy a rudými květy růží. V prostřední části okenního pole je vyobrazen stříbrný kříž zlatě zářící. Po obou stranách kříže je vyobrazen seraf s bílými, rudými, fialovými a zelenými perutěmi se zlatou svatozáří. V pozadí každého serafa je umístěna osmicípá a šesticípá zlatá hvězda.

Pod ústředním výjevem jsou na zlatém pozadí vyobrazena stříbrná ratolest s listy a rudým květem růže. V nejnižší části vitráže se nachází nápisová páska s textem: GEWIDMET ZUM ANDENKEN / AN FERD: R: / V: LIEBIEG / V: I: DANKBAREN / KINDERN 1884. V překladu: Věnováno památce Ferdinanda rytíře von Liebiega od jeho vděčných dětí 1884. Nápisová páska je opět v půli oddělena medailonkem s vyobrazením Ferdinanda von Liebiega.

Ikonografický rozbor:

Výjev opět zobrazuje jeden z důležitých mezníků Kristova života. Na vitráži je zobrazena Svatá rodina, kterou lze snadno identifikovat.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jednotlivá sklička jsou zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je zcela kompletní a v relativně dobrém stavu. Ovšem při detailnějším zkoumání fotografií vitráží je možné zpozorovat určité poškození skel. Patrná je prasklina v plášti Panny Marie a na tělíčku Ježíška.

Donátor:

Podle nápisové pásky je možné za donátory určit děti Ferdinanda von Liebiega, které vitráž věnovaly kostelu na památku zesnulého otce v roce 1884. Vitráž zhotovila tyrolská sklárna z Innsbrucku.⁶⁸

⁶⁸ SOKA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 3, Inventář děkanského chrámu 1886–1926, sign. 55, inv. č. 74, s. 19, položka 114.

VITRÁŽE V KOSTELNÍ LODI – VPRAVO

• VITRÁŽ 6: SV. MATOUŠ A SV. FILIP

Umístění:

Jedná se o první vitrážové okno od hlavního vchodu po pravé straně hlavní lodi.

Členění a rozměry vitráže:

Gotizující okno, které je členěno do dvou polí, zakončené kružbou ve tvaru trojlistu. Rozměry vitrážového okna jsou identické jako rozměry vitráže Sixtinské madony. Vzhledem k situování vitrážových oken v celém kostele není možné s přesností rozměry získat. Další vitráže v kostelní lodi jsou pravděpodobně stejných rozměrů.

Popis:

Ústřední pole vitráže představují podoby sv. Matouše a sv. Filipa. Sv. Matouš je situován v levém poli vitráže. Má červenou svatozář lemovanou perlami a nad hlavou mu září zlatý květ. Je oděn do bílého roucha se zlatými prvky a přes ramena má přehozený zelený plášť. Sv. Matouš v levé ruce drží knihu, která se skrývá pod zeleným pláštěm. Kniha je opatřena koženými deskami s kováním. Pravou rukou se sv. Matyáš opírá o popravčí sekeru.

Sv. Filip se zlatou svatozáří se stříbrně zdobeným okrajem se nachází v pravém poli. Nad hlavou má stejně jako sv. Matouš zlatý květ na modrém pozadí. Sv. Filip je oděn do fialového roucha doplněného bílým pláštěm se zlatým zdobením a je přehozený přes levé rameno sv. Filipa. V levé ruce tiskne ke své hrudi knihu v zelené vazbě a v pravé ruce drží kříž podobný poutnické holi.

Oba svatí muži stojí ve výklencích, které jsou tvořeny gotickou architekturou. Ve spodní části výklenku je u obou světců zlatá nápisová identifikační páska: SANCTUS MATHIAS a SANCTUS PHILIPPUS. Pod těmito nápisovými páskami se jmény je patrný další nápis provedený na tmavém podkladě zlatými kapitálkami: ZUM ANDENKEM AN DIE THEUERN ELTERN / PHILIPP U. ANNA SCHMIDT GEB. SCHÜTZE GEWID. / VON DEN DANKBAREN KINDERN GUSTAV / SCHMIDT UND MARIA FRANK GEB. SCHMIDT. V překladu: Na památku drahých rodičů Philippa a Anny Schmidtové, rozené Schützeové, /věnují/ vděčné děti Gustav Schmidt a Maria Franková, rozená

Schmidtová. V kružbě je znázorněna zlatá koruna na modrém poli. V lalocích kružby jsou zobrazeny květinové ornamenty.

Ikonografický rozbor:

Oba světcí jsou zobrazeni jako ústřední postavy vitrážového okna. Vedle nápisové pásky s jejich jmény jsou vyobrazeni také se svými atributy. Pro sv. Matouše je atributem kniha evangelií a někdy sekera, kterou byl usmrcen. Sv. Filip má jako atribut také knihu a kříž jako jeden z hlavních atributů.⁶⁹

Technologický popis:

Vitrážové okno je složeno z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla. Jednotlivé části vitráže jsou zasazeny do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Stav vitráže je dobrý a samotná vitráž má kompletní podobu. Některá sklíčka jsou popraskaná, ale drží v olověné konstrukci.

Donátor:

Vitráž byla, podle nápisové pásky, věnována na památku rodičů Philippa Schmidta a Anny, rozené Schützeové, od jejich dětí Gustava Schmidta a (jeho sestry) Marie Frankové, rozené Schmidtové. Vitráž zhotovila firma Mayer z Mnichova v ceně 801 zl. a 55 kr.⁷⁰

• **VITRÁŽ 7: SV. JAN A SV. JUDA TADEÁŠ**

Umístění:

Jedná se o druhé vitrážové okno od hlavního vchodu po pravé straně lodi.

Členění a rozměry vitráže:

Gotizující okno, které je členěno do dvou polí a zakončeno kružbou ve čtyřlístém tvaru. Rozměry vitráže činí 5,096 m (výška) a 1,752 m (šířka).

⁶⁹ REMEŠOVÁ, Věra. *Ikonografie a atributy svatých*. 2. vyd. Praha: Zvon, české katolické nakl., 1991. ISBN 80-7113-045-1, s. 21, 45.

⁷⁰ SOKA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 3, Inventář děkanského chrámu 1886–1926, sign. 55, inv. č. 74, s. 16, položka 106.

Popis:

V hlavních polích vitráže jsou zobrazení sv. Jan a sv. Juda Tadeáš. V levé části je vyobrazen sv. Jan, který má stříbrnou svatozář se stříbrným lemem a nad jeho hlavou září zlatý květ podobně jako u předchozího vitrážového okna. Sv. Jan je oděn v bílém rouchu se zlatým vzorem a doplněného rudým pláštěm se zeleným prošíáním, který má přehozený přes obě ramena. V levé ruce drží sv. Jan kalich s baziliškem. Pravou ruku pozvedá. Sv. Tadeáš se nachází v pravém poli se svatozáří rudé barvy a stříbrným lemem. Oblečen je do dlouhého zlatého roucha s fialovým pláštěm přehozeným přes pravé rameno. Jeho ruce jsou zkřížené a v levé drží svitek s latinským textem končícím slovem Amen. Pravou rukou se opírá o sukovici.

Oba světci stojí ve výklencích s prvky gotické architektury. Pod každým světce je umístěna nápisová identifikační páska: SANCTUS JOANNES a ST. THADAEUS. V nejspodnější části vitráže stojí další nápis přes obě okenní pole s textem: GEWIDMET VON ROBERT PREUSS UND / GEMAHLIN JOHANNA PREUSS GEB. APPELT. V překladu: Věnoval Robert Preuss a (jeho) manželka Johanna Preussová, rozená Appeltová. Ve čtyřlísté kružbě je vyobrazen anděl v bílém rouchu se zlatou svatozáří a modrými křídly. Anděl nese na zelené podložce zlatou královskou korunu.

Ikonografický rozbor:

Každý se světce na vitráži je opatřen svými atributy. Pomocí nich je možné identifikovat světce. Sv. Jan drží číši s vínem. Tento atribut odkazuje k legendě, podle které mělo být sv. Janovi podáno otrávené víno v číši.⁷¹ Druhý světec, sv. Juda Tadeáš má jako atribut kyj, kterým byl utlučen. Někdy je zobrazován se svitkem či s knihou v ruce.⁷²

Technologický popis:

Vitrážové okno je složeno z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla. Jednotlivé části vitráže jsou zasazeny do olověných nut spájených cínem.

⁷¹ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 29.

⁷² REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 35.

Technický stav:

Stav vitráže je dobrý a v kompletní podobě. Některá sklíčka jsou popraskaná, ale drží v olovené konstrukci. Poškození skel je možné pozorovat v nápisových páskách či na pravém lokti sv. Jana.

Donátor:

Podle nápisové pásky vitráž kostelu věnoval Robert Preuss a jeho manželka Johanna, rozená Appeltová. Firma Mayer z Mnichova zhotovila tuto vitráž za 801 zl. a 55 kr.⁷³

• **VITRÁŽ 8: SV. JAKUB MENŠÍ A SV. ŠIMON**

Umístění:

Vitráž je umístěna jako třetí okno od hlavního vchodu po pravé straně lodi.

Členění a rozměry vitráže:

Gotizující okno je členěno do dvou polí a zakončeno kružbou ve tvaru trojlistu. Rozměry vitráže činí 5,096 m (výška) a 1,752 m (šířka).

Popis:

Hlavní část vitráže zpodobňuje apoštoly sv. Jakuba a sv. Šimona. Apoštol sv. Jakub nalézá své místo v levém poli. Má zelenou svatozář se stříbrným lemem a nad jeho hlavou září zlatý květ na modrém pozadí. Je oblečen do dlouhého rudého roucha, které je doplněno přes ramena přehozeným pláštěm bíle zbarveným se zlatým potiskem. V levé ruce drží ratolest a pravou tiskne ke svému boku knihu v modré vazbě. Sv. Šimon je umístěn v pravé části vitráže a má svatozář purpurově zbarvenou se stříbrným lemem. Nad jeho hlavou svítí hvězda v modrém pozadí. Na sobě má dlouhé zelené roucho a bílý plášť se zlatým potiskem doplněný hnědou kápí. Levou rukou si zamyšleně probírá plnovous a jeho pravice se opírá o pilu. Oba světci stojí ve výklencích s gotickými prvky. Pod každým ze světců je umístěna nápisová identifikační páska: SANCTUS JACOBUS MIN. a SANCTUS SIMON. V nižší části vitrážového okna se nachází nápisová páska s textem: GEWIDMET VON / JOSEPH FRANZ TRENKLER UND / GEMAHLIN LEOPOLDINE TRENKLER / GEB. ULLRICH. V překladu: Věnoval Josef Franz Trenkler a (jeho)

⁷³ SOKA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 3, Inventář děkanského chrámu 1886–1926, sign. 55, inv. č. 74, s. 16, položka 105.

manželka Leopoldina Trenklerová, rozená Ullrichová. Nad touto nápisovou páskou se v pravém poli nachází text označující výrobce vitráže: Mayer ^{'sche} kgl. Hof / kunstanstalt München. Tato firma vyhotovila všechny vitráže v kostele, jak dokládají i záznamy z fondu Arciděkanského úřadu Liberce z let 1700–1945.

V kružbě trojlístého tvaru je zobrazen monogram IHS na rudém pozadí, který je doplněn květinovými ornamenty.

Ikonografický rozbor:

Oba světci jsou opatřeni svými atributy a na vitráži je uvedeno i v nápisové pásce jejich jméno. Sv. Jakub Menší má jako atribut pouze knihu. Někdy je vyobrazen s valchařskou tyčí, případně kyjem, jimiž byl ubit.⁷⁴ Atributem sv. Šimona je pila, která dokládá nástroj, jímž byl umučen. Často bývají tito světci znázorňováni společně.⁷⁵ Monogram IHS byl v latině zkratkou pro jméno Ježíš, protože byl vykládán jako Iesus Hominum Salvator. V překladu: Ježíš Spasitel lidí.

Technologický popis:

Vitrážové okno je složeno z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla. Jednotlivé části vitráže jsou zasazeny do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Stav vitráže je dobrý a má kompletní podobu. Některá sklíčka jsou popraskaná, ale drží v olověné konstrukci. Poškození skel je možné pozorovat v nápisových páskách či na kružbě.

Donátor:

Podle nápisové pásky vitráž věnoval kostelu Joseph Franz Trenkler a jeho manželka Leopoldina, rozená Ullrichová. Na vitráži je uvedena i firma Mayer z Mnichova, která ji zhotovila za 801 zl. a 55 kr.⁷⁶

⁷⁴ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 29.

⁷⁵ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 51.

⁷⁶ SOKA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 3, Inventář děkanského chrámu 1886–1926, sign. 55, inv. č. 74, s. 16, položka 104.

• VITRÁŽ 9: JEŽÍŠ PŘÍTEL DĚTÍ

Umístění:

Jedná se o čtvrté okno od hlavního vchodu po pravé straně lodí.

Členění a rozměry vitráže:

Gotizující okno, které je členěno do dvou polí, zakončené kružbou ve čtyřlístém tvaru. Rozměry vitráže činí 5,096 m (výška) a 1,752 m (šířka).

Popis:

V ústředním poli vitráže je zobrazen Ježíš žehnající dětem. Celý výjev se odehrává pod stromy. Postava Ježíše se nachází v levé části okna. Má zlatou svatozář členěnou stříbrným křížem. Lem svatozáře je stříbrný. Ježíš je oděn v dlouhém rudém rouchu s bílým pláštěm se zlatým lemem. Sedí na kameni a levou rukou k sobě vine modlíci se dívku. Pravou ruku pozvedá k žehnajícímu gestu. Dívka u Ježíše má na sobě modré šaty s límečkem. Součástí výjevu je i mladá matka s kojencem na klíně oblečená do fialového roucha s bílým pláštěm se zlatým zdobením. Za ženou stojí mladý muž v oranžovém rouchu. Žena s mladým mužem jsou vyobrazeni v pravé části vitrážového okna. Za postavami lze vidět krajinu s jezerem a v pravém poli s antickým chrámem.

Pod ústředním výjevem se objevuje nápisová páska s textem: LASSET DIE KLEINEN ZU MIR KOMMEN / DENN IHNEN IST DAS HIMMELREICH. V překladu: Nechte malíčkových přijít, ke mně, neboť jejich jest království nebeské. V nejnižší části vitrážového okna je další nápisová páska s textem: GEWIDMET VON JOHANN FREIHERRN / VON LIEBIG DEM ANDENKEN DER / EINZIGEN TOCHTER GABRIELE / GRAEFIN RADETZKY * 1863 + 1888. V překladu: Věnoval Johann, svobodný pán von Liebig, na památku jediné dcery Gabriely, hraběnky Radecké * 1863 + 1888. Nad touto nápisovou páskou je v levém poli umístěna černá destička s bílým písmem označující zhotovitele vitráže: Mayer ^{sche} Kgl. Hof / Kunstanstalt München. V obou polích spodní části nad nápisovou páskou jsou umístěny také dva erby. V levé části erb Radeckých z Radče, který zobrazuje rýč směřující z levého spodního okraje k pravému hornímu rohu. Štít je v pravé polovině rudý a v levé modrý. Erb v pravém poli zobrazuje rod Liebigů.

V kružbě je vyobrazen anděl v bílém rouchu se zlatou svatozáří a zlatě vybarvenými křídly. Anděl nese na rudé podušce zlatou královskou korunu.

Ikonografický popis:

Erby na vitráži se vztahují k identifikaci na nápisové pásce. Slouží k zachování památky na dárce a na toho, na koho vzpomíná.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla. Jednotlivá sklíčka vitráže jsou zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní bez znatelného poškození. Na některých místech vitráže jsou sklíčka popraskaná, převážně v nápisových páskách.

Donátor:

Podle nápisové pásky je možné jako donátora určit Johanna von Liebiega, který vitráž věnoval kostelu v roce 1892 na památku své dcery Gabriely Radecké z Radče (1863–1888). Na vitráži je uvedena firma Mayer z Mnichova, která vitráž zhotovila za 1 500 zl.⁷⁷

⁷⁷ SOKA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 3, Inventář děkanského chrámu 1886–1926, sign. 55, inv. č. 74, s. 15, položka 102.

VITRÁŽE V KOSTELNÍ LODI – VLEVO

- **VITRÁŽ 10: SV. BARTOLOMĚJ A SV. TOMÁŠ**

Umístění:

Jedná se o první okno od hlavního vchodu po levé straně hlavní lodi.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je gotizující, členěná do dvou polí s kružbou ve tvaru trojlistu. Rozměry vitráže činí 5,096 m (výška) a 1,752 m (šířka).

Popis:

Hlavní pole vitráže vyobrazuje svätce Bartoloměje a Tomáše. Sv. Bartoloměj v levém poli vzhlíží k nebi a má zelenou svatozář zdobenou perlami. Nad jeho hlavou svítí zlatá hvězda na modrém pozadí. Sv. Bartoloměj je oblečen do modrého roucha a přes ramena má přehozený bílý plášť se zlatým lemováním a výšivkou. Plášť si přidržuje levou rukou. V pravé ruce drží nůž. Sv. Tomáš je zobrazen v pravém poli s rudou svatozáří se zlatým lemováním. Nad hlavou má zlatý květ. Jeho oděv se skládá z bílého roucha a zeleného pláště. Pravou ruku má položenou na hrudi a v levé drží úhelník a svitek.

Oba svätci stojí ve výklencích s gotickými prvky. Pod každým je umístěna nápisová identifikační páska: ST. BARTHOLOMAEUS a SANCTUS THOMAS. V nejnižší části vitrážového okna je další nápisová páska s textem: GEWIDMET VON THEODOR FRANK UND / GEMAHLIN MARIA FRANK GEB. SCHMIDT. V překladu: Věnoval Theodor Frank a jeho manželka Maria Franková, rozená Schmidtová.

V kružbě trojlistého tvaru je vyobrazena zlatá královská koruna na modrém poli doplněná květinovými ornamenty.

Ikonografický rozbor:

Oba svätci jsou na vitráži opatřeni svými atributy. Sv. Bartoloměj je zobrazen s nožem, kterým byl stažen z kůže, proto se stal patronem například kožešníků, ševců či koželuhů.⁷⁸ Sv. Tomáš na v ruce úhelník, protože podle legendy měl postavit indickému králi palác.⁷⁹

⁷⁸ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 13.

⁷⁹ Tamtéž, s. 53.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla. Sklíčka jsou zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní v relativně dobrém stavu. Některá sklíčka jsou však poškozená. Poškození je patrné v nápisových páskách a u nohou sv. Tomáše.

Donátor:

Vitráž věnovali Theodor Frank a jeho manželka Marie, rozená Schmidtová roku 1893. Tento údaj je uveden na vitráži v nápisové pásce v nejnižší části. Na zhotovení této vitráže se podílela firma Mayer z Mnichova.⁸⁰

• **VITRÁŽ 11: SV. JAKUB VĚTŠÍ A SV. ONDŘEJ**

Umístění:

Jedná se o druhé okno od hlavního vchodu po levé straně hlavní lodi.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je gotizující, členěná do dvou polí s kružbou ve čtyřlístém tvaru. Rozměry vitráže činí 5,096 m (výška) a 1,752 m (šířka).

Popis:

Na vitráži jsou vyobrazeni sv. Jakub Větší a sv. Ondřej. Sv. Jakub je situován do levého pole vitráže. Má zelenou svatozář se stříbrným lemem a nad hlavou mu září zlatý květ v modrém poli. Sv. Jakub je oděn do rudého roucha (sahá pouze po kolena) s přehozeným dlouhým hnědým pláštěm okolo ramen sepnutým u krku knoflíkem. Pravá ruka sv. Jakuba drží knihu s ozdobným kováním na deskách. O pravé rameno si opírá hůl, na které je zavěšena hliněná nádoba. Levou ruku pozvedá výše. Sv. Ondřej je umístěn v pravém poli vitráže. Vyobrazen je se zlatou svatozáří lemovanou stříbrem, oblečen do bílého roucha se zlatým vzorem a modrého pláště s oranžovou podšívkou. Sv. Ondřej se sklání nad otevřenou knihou, kterou drží v pravé ruce. V levici drží ratolest a zároveň si tiskne k boku (svatoondřejský) kříž.

⁸⁰ SOkA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 3, Inventář děkanského chrámu 1886–1926, sign. 55, inv. č. 74, s. 17, položka 109.

Oba apoštolové stojí ve výklencích s gotickými prvky. Pod každou postavou je identifikační nápisová páska: SANCTUS JACOBUS MAJ a SANCTUS ANDREAS. V nejnižší části vitráže je umístěna další nápisová páska s textem: GEWIDMET VON JULIANA WITTWE DES / ANDREAS HERKNER GEB. TRENKLER. V překladu: Věnovala Juliana, vdova po Andreasi Herknerovi, rozená Trenklerová.

V kružbě je zobrazen anděl v bílém rouchu se zlatou svatozáří a zlatými křídly, nesoucí zlatou královskou korunu na rudé podložce.

Ikonografický rozbor:

Každý z apoštolů je na vitráži zobrazen se svými atributy, podle kterých je možná jejich identifikace. Sv. Jakub je opatřen holí s nádobou jako patron poutníků. Také drží knihu či svitek, se kterým bývá zobrazován.⁸¹ Sv. Ondřej má jako atribut kříž ve tvaru písmene „X“, na kterém byl umučen.⁸²

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla. Sklíčka jsou zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém stavu a bez zásadních poškození. Některá ze sklíček jsou však prasklá, například v horní nápisové pásce.

Donátor:

Dle nápisové pásky je možné soudit, že vitráž kostelu věnovala paní Juliana, rozená Trenklerová, vdova po Andreasi Herknerovi. Andreas Herkner byl zakladatelem firmy Andreas Herkner a synové s továrnou zaměřující se na výrobu hřebenu a kartáčů pro ruční česání příze Na Rybníčku.⁸³ Vitráž zhotovila firma Mayer z Mnichova za 801 zl. a 55 kr.⁸⁴

⁸¹ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 28.

⁸² Tamtéž, s. 47.

⁸³ KARPAŠ, Roman a kol, pozn. 14, s. 80.

⁸⁴ SOKA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 3, Inventář děkanského chrámu 1886–1926, sign. 55, inv. č. 74, s. 17, položka 108.

- **VITRÁŽ 12: SV. PAVEL A SV. PETR**

Umístění:

Jedná se o třetí okno od hlavního vchodu po levé straně hlavní lodi.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je gotizující členěná do dvou polí s kružbou ve tvaru trojlistu. Rozměry vitráže činí 5,096 m (výška) a 1,752 m (šířka).

Popis:

Ústřední pole vitráže vyobrazuje sv. Pavla a sv. Petra. Apoštol sv. Pavel je umístěn v levém poli a má zlatou svatozář se zlatým lemováním. Nad hlavou mu svítí zlatá hvězda na modrém pozadí. Apoštol je oděn do dlouhého rudého roucha a přes něj má přehozen bílý plášť se zlatým potiskem. V levé ruce drží meč směřující k zemi, v pravé drží knihu v zelené vazbě. Sv. Petr v pravém poli má rudou svatozář zdobenou perlami. Nad hlavou mu opět září zlatá osmicípá hvězda, jako u sv. Pavla. Je oděn do dlouhého bílého roucha se zlatým lemováním a přes rameno má přehozený zlatý plášť. V pravé ruce drží dva klíče, z nichž jeden z nich je zlatý a druhý stříbrný. V levé ruce drží knihu ve fialové vazbě. Oba muži stojí ve výklencích, vytvořených prvky gotické architektury. Pod každým je umístěna identifikační nápisová páska: SANCTUS PAULUS a SANCTUS PETRUS. V nejnižší části vitrážového okna je umístěna další nápisová páska s textem: ZUM ANDENKEN AN DEN THEUERN / VATER THEODOR FREIHERRN / VON LIEBIEG GEWIDMET + VON / DEN DANKBAREN KINDERN. V překladu: Věnováno na památku drahého otce Theodora, svobodného pána von Liebieg, od vděčných dětí. V kružbě je vyobrazen erb rodu Liebiegů doplněný květinovými ornamenty.

Ikonografický rozbor:

Světcí jsou opatřeni svými atributy a v nápisové pásce i jmény. Sv. Pavel bývá zobrazován s plnovousem. Jeho atributem je meč a někdy také kniha. Sv. Petr má jako hlavní atribut dva klíče od království nebeského. Kromě klíčů bývá znázorněn i s knihou, rybou (povoláním byl rybář) či s holí.⁸⁵ Erb vyobrazený na vitráži odkazuje k památce na dárce i na toho, na koho se v nápisové pásce vzpomíná.

⁸⁵ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 48.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jednotlivá sklička jsou zasazena do olověných nut a spájená cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém stavu a kompletní. V nápisových páskách jsou však některá ze sklíček prasklá.

Donátor:

Vitráž kostelu věnovali roku 1893 potomci Theodora, svobodného pána von Liebieg. Vitráž zhotovila firma Mayer z Mnichova za 801zł. a 55 kr.⁸⁶

• **VITRÁŽ 13: SV. THEODOR A SV. JOSEF**

Umístění:

Jedná se o čtvrté okno od hlavního vchodu po levé straně hlavní lodi.

Členění a rozměry vitráže:

Gotizující vitráž členěná do dvou polí s kružbou ve čtyřlístém tvaru. Rozměry vitráže činí 5,096 m (výška) a 1,752 m (šířka).

Popis:

Hlavní části okna zobrazují světce Theodora a Josefa. Sv. Theodor má zelenou svatozář zdobenou perlami a nad hlavou zlatý květ na modrém pozadí. Je oblečen do vojenské zbroje, která je doplněna fialovými punčochami sahajícími do poloviny lýtek. Přes ramena splývá rudý plášť. U levého boku se nachází připnutý krátký meč a u levé nohy leží na zemi přilba. V levé ruce drží malý křížek a v pravé ratolest. Sv. Josef vyobrazen v pravém poli má rudou svatozář zdobenou perlami. Nad jeho hlavou se také objevuje zlatý květ na modrém poli. Sv. Josef je oděn do dlouhého fialového roucha, přes které splývá zlatý plášť s modrou podšívkou. U jeho nohou leží pila a v levé ruce drží bílou lilii. Pravou ruku si klade na hrud'. Oba světci stojí ve výklencích s gotickými prvky. Pod jejich nohama jsou nápisové identifikační pásky: SANCTUS THEODORUS a SANCTUS JOSEPHUS. V nejnižší části vitráže je umístěna další nápisová páska s textem:

⁸⁶ SOKA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 3, Inventář děkanského chrámu 1886–1926, sign. 55, inv. č. 74, s. 17, položka 107.

GEWIDMET VON JOHANN FREIHERRN / VON LIEBIG DEM ANDENKEN / SEINES EIDAMS THEODOR GRAFEN / RADEZKY – RADEZ * 1851 + 1890.

V překladu: Věnoval Johann, svobodný pán von Liebig na památku svého zetě Theodora, hraběte Radeckého z Radče * 1851 + 1890. Nad touto nápisovou páskou se v každém poli nachází erb. V levém poli se jedná o erb Radeckých z Radče, který zobrazuje rýč, a v pravé části patří erb Liebigům.

V kružbě je zobrazen anděl v bílém rouchu se zlatou svatozáří a s modrými křídly. Na podložce, zbarvené zeleně, nese zlatou královskou korunu. Tento výjev je na červeném podkladě.

Ikonografický rozbor:

Kromě nápisových pásek se jmény světců jsou tito také opatřeni svými atributy. Sv. Theodor je oděn jako voják proto, že v době svého umučení byl povolán do římské armády. Dalšími atributy jsou palmová ratolest a křížek na znamení pevné víry. Sv. Josef má jako atribut bílou lilii jako symbol čistoty. Dalším z nich je tesařská pila⁸⁷ vyobrazená na vitráži u jeho nohou. Erby odkazují na dárce vitráže i na toho, na koho se upomíná v nápisové pásce.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jednotlivá sklička jsou zasazena do olověných nut a spájená cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Některá sklička na vitráži jsou popraskaná, a to převážně v nápisových páskách.

Donátor:

Okno věnoval kostelu Johann, svobodný pán von Liebig, jako památku na svého zetě Theodora, hraběte Radeckého z Radče. Vitráž zhotovila firma Mayer z Mnichova za 1 000 zl.⁸⁸

⁸⁷ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 34.

⁸⁸ SOKA Liberec, f. Arciděkanství Liberec 1700–1945, kniha č. 3, Inventář děkanského chrámu 1886–1926, sign. 55, inv. č. 74, s. 15, položka 103.

VITRÁŽE NA KRUCHTĚ

- **VITRÁŽ 14–17: ORNAMENTÁLNÍ**

Umístění:

Jedná se o čtyři vitrážová okna na kruchtě. Dvě jsou umístěna po stranách nad hlavním vchodem a dvě na bocích lodi.

Členění a rozměry vitráží:

Gotizující okna, členěná do dvou polí s gotickou kružbou. Okna nad hlavním vchodem mají kružbu ve tvaru trojlistu a okna na bocích jsou ve čtyřlístém tvaru. Rozměry vitráže činí 3,70 m (výška) a 1,230 m (šířka).

Popis:

Pole oken jsou lemována bordurou z květů. Okna nad vchodem jsou zdobena zelenými květy, které jsou doplněny červenými. Postranní okna vyobrazují žluté a modré květy. Kružba oken je vyplněna rostlinnými ornamenty. Kružby trojlistého tvaru mají zlatý ornament v černém poli a v centru kružby je umístěn zelený květ. Čtyřlístová kružba na levé straně lodi je lemována zelenou bordurou a v každém kruhu je umístěn rudý květ. Všechny kruhy spojuje červené kruhové pole s modrým středem. Na pravé straně lodi je kružba v červené barvě s výraznou červenou bordurou a každý rudý květ je zdoben modrým lemem.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jednotlivá sklíčka jsou zasazena do olověných nut a spájená cínem.

Technický stav:

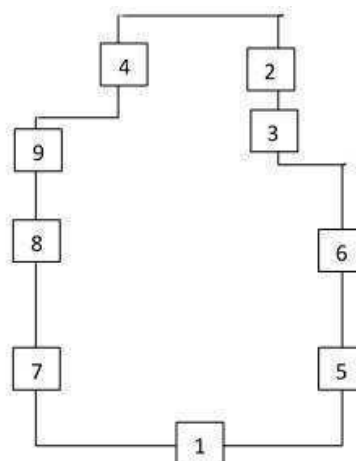
Vitráže jsou v dobrém a celistvém stavu. Nezpozorovala jsem žádná poškození.

Donátor:

Jelikož se jedná o ornamentální vyobrazení vitráží, na oknech nejsou nápisové pásky. Autorství se zřejmě připisuje firmě Mayer z Mnichova, která zjevně vykonala zakázku pro celý kostel, což lze doložit jednotným výtvarným pojetím vitráží v chrámu a záznamy z fondu Arciděkanského úřadu.

4.2. Kostel Nalezení sv. Kříže

V Liberci byl do konce 17. století pouze jeden kostel, a to sv. Antonín. Kolem něj se rozkládal hřbitov. Z podnětu hraběte Františka Ferdinanda Gallase byl později postavena nová kaple, zasvěcená sv. Kříži.⁸⁹ Dalším důvodem, k zahájení stavby nového kostela byla morová nákaza z roku 1680, kdy bylo nutné založit nový hřbitov místo stávajícího u kostela sv. Antonína

Obr. 2: půdorys – kostel Nalezení sv. Kříže

Velikého. Kaple sv. Kříže byla založena již v roce 1695. Stavba byla dokončena roku 1698. Stavitelem byl Marcantonius Canevalle z Prahy. Půdorys kostela měl tvar kříže se čtyřmi stejně dlouhými rameny. V letech 1753–1756 byla kaple přestavěna stavitelem Johanem Kuntzem z Liberce. Kolem kostela byla v roce 1760 postavena křížová cesta, která byla od hřbitova oddělena zdí.⁹⁰ Děkan Anton Ignác Kopsch byl hlavním iniciátorem přestavby kostela, ale také se podílel na financování výzdoby chrámovém vybavení. Kopsch byl dle svého přání po smrti (roku 1775) uložen do krypty kostela.⁹¹ Roku 1863 byla krypta opravena, ale dále se již nevyužívala.⁹² Postupem času kostel začal chátrat natolik, že v letech 1863–1864 byly provedeny značné opravy, a to převážně střešní krytiny.⁹³

V současnosti je kostel ve velmi dobrém stavu. Jeho součástí je devět oken, na které jsem se při svém bádání zaměřila. Ovšem pouze sedm z nich vyobrazuje barevné motivy, zbylá okna jsou čirá, bez vitráží.

⁸⁹ KARPAŠ, Roman a kol., pozn. 14, s. 54.

⁹⁰ KÜHN, Karel, Friedrich, pozn. 10, s. 207.

⁹¹ KARPAŠ, Roman a kol., pozn. 14, s. 54–55.

⁹² KÜHN, Karel, Friedrich, pozn. 10, s. 207.

⁹³ KARPAŠ, Roman a kol., pozn. 14, s. 55.

VITRÁŽE NAD VSTUPEM

- **VITRÁŽ 1: PANNA MARIE S JEŽÍŠKEM**

Umístění:

Jedná se o vitrážové okno nad hlavním vstupem do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Vitrážové okno členěné do dvanácti polí, která jsou umístěna po trojicích pod sebou. Prostřední pole jsou nejširší ve tvaru čtverce. Postranní pásy jsou výrazně užší. Vrchní část vitráže je mírně prolamovaná do kruhu. Rozměry vitrážového okna činí 1,94 m (šířka) a 3,99 m (výška).

Popis:

Hlavním motivem vitrážového okna je červeně zbarvená kartuše s vyobrazením Panny Marie s Ježíškem. Panna Marie je vyobrazena do pasu. Má stříbrnou svatozář se zlatým lemem a zlatou korunu. Je oděna do rudých šatů, které jsou přepásány modrým páskem. Přes šaty má přehozený modrý plášť se zelenou podšívku. Ve své pravé ruce svírá zlaté žezlo. V levé ruce drží Ježíška. Ten má růžově zbarvenou svatozář se zlatým lemem. Je oděn do zlatých šatů. V levé ruce drží stříbrné jablko se zlatým zdobením. Pravou ruku pozvedá v žehnajícím gestu. Na pravé i levé části kartuše jsou umístěni andělé. Anděl u Panny Marie (vlevo) má modře vybarvené roucho a na podušce červené barvy nese zlatou korunu. Pohled anděla směřuje vzhůru. Anděl v pravé části je oděn do rudého roucha a v pravici drží stříbrné jablko se zlatým křížem a stříbrným zdobením. V levici drží zlaté žezlo. Jeho pohled směřuje dolů.

Pod kartuší se nachází nápisová páska s textem: „GESTIFTET V. ANTON U. / HELENA HIRSCHMANN.“ V překladu: Darovali Anton a Helena Hirschmannovi. Vrchní část této nápisové pásky je zdobena květy růže, na každé straně vždy dvěma. Stejný motiv se objevuje i pod nápisovou páskou v podobě zavěšené květinové vazby, jejíž nejspodnější část zobrazuje zlaté listy. Nad ústřední kartuší je vyobrazeno na modrém poli zlaté písmeno „M“ (=Maria). Nad tímto písmenem je umístěna zlatá koruna, po stranách doplněná zelenými ratolestmi.

Vitráž je po stranách zdobena bordurou, ve které se střídají fialové a zelené květy se zlatými listy. Bordura je z vnitřní i vnější strany lemována rudou páskou. Vnější část

rudé pásky je doplněna zlatými perlami. Celý zbývající prostor vitráže je zdoben ornamenty s květy, spojenými modrými kolečky. V nejnižší části vitráže je umístěna další nápisová část s textem: „RENOVIERT VON / HEIMATKREIS / REICHENBERG / E. V. AUGSBURG.“ V překladu: Obnovil Heimatkreis Reichenberg e[ingetragener] V[erein]. Augsburg.

Ikonografický rozbor:

Ústřední postavou výjevu je Panna Marie s Ježíškem v náručí. Jedná se o běžné zobrazení Panny Marie jako královny nebes. Tento motiv doprovázejí symboly koruny,⁹⁴ písmeno „M“ a modrá barva.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jednotlivá sklička jsou zasazena do olověných nut a spájená cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém stavu bez viditelných poškození.

Donátor:

Vitráž kostelu věnovali v květnu roku 1892 Anton a Helena Hirschmannovi. Anton Hirschmann byl majitelem Hirschmannova mlýna v Hanychovské ulici (č. 10). Autorem vitráže je Karl Melzer z Langenau (Skalice u České Lípy). Celková cena za provedení vitrážového okna činila 450 zlatých.⁹⁵ Vitráž byla restaurována německým spolkem⁹⁶ Heimatkreis Reichenberg e. V. Augsburg, po roce 1990.

⁹⁴ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 42.

⁹⁵ SOkA Liberec, f. Arciděkanství úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 8, Inventář kostela Nalezení sv. Kříže 1885–1915, sign. 60, inv. č. 79. položka 67, s. 11.

⁹⁶ Spolek sdružuje odsunutí obyvatelé německé národnosti i jejich potomky.

VITRÁŽE V PRESBYTERIU

- **VITRÁŽ 2: SPASITEL SVĚTA A SRDCE PÁNĚ**

Umístění:

Vitráž na pravé straně presbyteria.

Členění a rozměry vitráže:

Jedná se o půlkruhové vitrážové okno, které je členěné do dvanácti polí. Ty jsou umístěny po trojici vždy nad sebou. Prostřední pole jsou nejširší (téměř čtvercová). Postranní pole jsou výrazně užší. Rozměr vitráže činí přibližně 4,25 m (výška) a 1,69 m (šířka). Vzhledem k umístění vitráže není možné s přesností změřit její výšku. Další vitráže v hlavní lodi kostela jsou přibližně stejných rozměrů.

Popis:

V hlavní části vitráže je zobrazena postava Krista umístěného do oválné kartuše světlého zbarvení. Postavu obklopuje stříbrná svatozář členěná oranžovým křížem se zlatým okrajem. Kristus je oděn do dlouhého bílého roucha s rudým pláštěm se zlatým lemem. Plášť má fialovou podšívku a u krku zlatou sponu. Levou ruku pokládá k srdci se svatozáří

ze zlatých paprsků a plamenů ozdobeného stříbrným křížkem v plamenech a obepnutého trnám. Pravou ruku Kristus pozvedá v žehnajícím gestu vzhůru. Na dlaních Krista jsou patrné rány po hřebecích. Kartuši zdobí květinové motivy spojené zlatými kolečky. Okraj je zdoben zlatými rozvilinami. Pod kartuší se nachází text: „GESTIFTET VON FRANZ / UND ANNA WONDRAK.“ V překladu: Věnovali Franz a Anna Wondrakovi. Vrchol kartuše je doplněn v modrém poli zlatě vepsaným monogramem „IHS“. U písmene „H“ je vyobrazen zlatý křížek.

Celá vitráž je po obvodu dekorována výraznou bordurou, již zdobí zlaté rozviliny, fialové květy, růžové plody a listy v modrých oválech. V kosočtvercových modrých polích je bílý květ. Tento vzor lemuje také z obou stran růžová páska a z vnitřní strany zlaté perly. V nejspodnější části vitráže se nachází v oválu nápis s textem: „RENOVIERT / VOM / HEIMATKREIS / REICHENBERG / E. V. AUGSBURG.“ V překladu: Obnovil

Heimatkreis Reichenberg e. V. Augsburg.⁹⁷ Tento nápis je uprostřed rozdělen ozdobným medailonkem.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži jsou vidět na dlaních Krista rány po ukřižování, které připomínají jeho oběť za lidstvo. Dalším symbolem je srdce v plamenech, který reprezentuje Boží lásku planoucí v srdci jako oheň. Monogram „IHS“ je zkratkou jména Ježíš v latině „Jesus Hominum Salvator“ (Ježíš Spasitel lidí).

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i malovaného transparentního skla. Jednotlivé části vitráže jsou zasazeny do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Při detailním zkoumání jsou některá sklička prasklá, převážně ve svatozáři.

Donátor:

Vitrážové okno věnovali Franz a Anna Wondrakovi. Franz Wondrak byl obchodníkem se lnem a lněnou přízí v Dlouhém Mostu. Okno bylo do kostela zasazeno v květnu 1892. Autorem je Karl Melzer z Langenau (Skalice u České Lípy).⁹⁸ Vitráž renovoval německý spolek Heimatkreis Reichenberg e. V. Augsburg.

• **VITRÁŽ 3: MATKA BOLESTNÁ**

Umístění:

V pravé části presbyteria vedle hlavního oltáře v přízemí.

Členění a rozměry vitráže:

Jednoduchá obdélníková vitráž. Rozměry 1,62 m (šířka) a 1,52 m (výška).

⁹⁷ e. V. – eingetragener Verein (zapsaný spolek).

⁹⁸ SOkA Liberec, f. Arciděkanství úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 8, Inventář kostela Nalezení sv. Kříže 1885–1915, sign. 60, inv. č. 79. položka 65, s. 10.

Popis:

Hlavním motivem vitráže je portrét plačící Matky Bolestné umístěný v kartuši. Panna Marie má vlasy skryty pod černou kápí. Vrchní část kartuše zdobí hlava anděla se zlatými vlasy a modrými křídly. Kartuš je obklopena zlatými květy a listy lilií. Vitrážové okno lemuje bordura. V ní jsou vyobrazeny modré dekorativní prvky se zlatými rozvilinami a zelenými květy. V každém rohu bordury je čtvercové pole s květinovým ornamentem.

Ikonografický rozbor:

Vitráž vyobrazuje trpící Pannu Marii.

Technologický popis:

Vitráž je vyhotovena z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla. Jednotlivá skla jsou zasazena do olověných nut spojených cinem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní. Některé prasklé části byly zpevněny olovem.

Donátor:

Tato vitráž byla kostelu darována roku 1892. Autorem je Karl Melzer z Langenau. Vitráž darovali dědicové po Franzi Neurathovi v ceně 150 zl.⁹⁹

• **VITRÁŽ 4: ECCE HOMO**

Umístění:

Levá část presbyteria vedle hlavního oltáře před východem z kostela do zahrady.

Členění a rozměry vitráže:

Jedná se o jednoduché obdélníkové okno. Rozměry 1,52 m (výška) a 1,62 m (šířka).

Popis:

Vitráž je v dezolátním stavu. Pro její značné poškození není možné některé části rozpoznat. Ve středu vitráže se nachází kartuše. Prostřední část kartuše chybí. Nad ní jsou

⁹⁹ SOkA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 8, Inventář kostela Nalezení sv. Kříže 1885–1915, sign. 60, inv. č. 79. položka 70-71, s. 12.

patrná modrá křídla anděla. Další zdobení vitráže není možné popsat. Veškerá skleněná výplň chybí. Vitráž zdobí po obvodu bordura s modrými květy na žlutém pozadí.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla. Jednotlivé části jsou zasazeny do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

K vitráži není umožněn přístup. Z vnitřní strany kostela je okno zastavěno skříní. Z vitráže se dochovala pouze bordura v horní části okna. Většina dochovaných skel je poškozena.

Donátor:

Vitrážové okno bylo kostelu darováno v roce 1892. Autorem je Karl Melzer z Langenau (Skalice u České Lípy). Vitráž byla placena ze sbírky.¹⁰⁰

¹⁰⁰ SOkA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 8, Inventář kostela Nalezení sv. Kříže 1885–1915, sign. 60, inv. č. 79. položka 71, s. 12.

VITRÁŽE V KOSTELNÍ LODI – VPRAVO

- **VITRÁŽ 5: SV. BARBORA**

Umístění:

Jedná se o první okno od hlavního vchodu po pravé straně lodi.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je polokruhová, členěná do šesti polí. Pole jsou po trojicích umístěna vždy nad sebou. Rozměry činí přibližně 4,25 m (výška) a 1,69 m (šířka).

Popis:

Ústředním motivem je sv. Barbora, která stojí ve výklenku se stříbrnou svatozáří se zlatým lemem. Na hlavě má zlatou korunu, posazenou na dlouhých kadeřích. Je oděna do zlatého roucha s rudým pláštěm se zlatým lemem. Plášť je doplněn zelenou podšívkou. Levou rukou se opírá o meč a v pravé ruce drží zlatý kalich s hostií. V levé části u nohou sv. Barbory stojí model věže. V pravé partii je znázorněn trs lilí s pěti bílými květy. Výklenek je zdoben kazetovým stropem a podpírán zlatými sloupky. Ve vrchní části výklenku je umístěna identifikační tabulka s nápisem: „St. Barbara.“ Pod hlavním motivem je umístěna zlatá kartuše zdobená zlatými rozvilinami s textem: „ZU EHREN DER GOLD. / HOCHZEITSFEIER IHR. ELTERN JOS. / U. BARB. WILDNER GESTIFT. V. D. / DANKB. KINDERN HEINR. U. ADELE / WILDNER.“ V překladu: Na počest oslavy zlaté svatby svých rodičů Josefa a Barbory Wildnerových věnují jejich vděčné děti Heinrich a Adele Wildnerovi.

Vitrážové okno je lemováno výrazně zdobenou bordurou. V ní se střídají kruhové motivy s květem slunečnice a obdélníková pole, ve kterých je zlatá rozvilina se zelenou ratolestí. Bordura je po obou stranách lemována modrou páskou. V nejnižší části bordury je umístěn text: „RENOVIERT VOM / HEIMATKREIS / REICHENBERG / E. V. AUGSBURG.“ V překladu: Obnovil Heimatkreis Reichenberg e. V. Augsburg.

Ikonografický rozbor:

Sv. Barbora je na vitráži vyobrazena se svými atributy. Mezi ně patří meč, kterým byla sřata, dále kalich s hostií, které jí podle legendy přinesl před popravou anděl, a model

věže, ve které byla vězněna svým otcem. Lilie představuje symbol čistoty a je zde umístěna proto, že sv. Barbora zemřela jako panna.¹⁰¹

Technologický popis:

Jedná se o vitráž složenou z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jednotlivé části jsou zasazeny do olovených nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu.

Donátor:

Vitráž byla kostelu věnována roku 1892. Darovali ji Heinrich a Adele Wildnerovi na počest zlaté svatby svých rodičů Josefa a Barbory Wildnerových. Autorem je Karl Melzer z Langenau. Vitráž byla renovována z finančních darů německého spolku Heimatkreis Reichenberg e. V. Augsburg. Heinrich Wildner byl obchodníkem s obilím.¹⁰²

• **VITRÁŽ 6: SV. JOSEF**

Umístění:

Druhé vitrážové okno od hlavního vchodu po pravé straně lodi.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je polokruhová, členěná do šesti polí. Pole jsou po trojicích umístěna vždy nad sebou. Rozměry činí 4,25 m (výška) a 1,69 m (šířka).

Popis:

Hlavní postavou zobrazenou na vitráži je sv. Josef v iluzivní zdobené nice. Nad hlavou má zlatou svatozář. Sv. Josef je oblečen do dlouhého fialového roucha, které překrývá hnědý plášť s rudou podšívkou sepnutý u krku zlatou sponou. V levé ruce drží Ježíška. Ten má zlatou svatozář členěnou růžovým křížem se zeleným lemem. Ježíšek je oděn do bílých šatů a v levé ruce drží modré jablko se zlatým zdobením. Pravici pozvedá v žehnajícím gestu. Sv. Josef v pravé ruce drží stvol lilie s osmi květy. Výklenek je zdoben kazetovým stropem a podpírán zlatými sloupky. Ve vrchní části výklenku vidíme

¹⁰¹ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 12.

¹⁰² SOKA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 8, Inventář kostela Nalezení sv. Kříže 1885–1915, sign. 60, inv. č. 79. položka 66, s. 11.

identifikační tabulka s nápisem: „St. Joseph.“ Pod postavou sv. Josefa je umístěna další nápisová část s textem: „ZU EHREN DER GOLDN. / HOCHZEIT D. ELTERN JOS. U. BARB. / WILDNER GEST. V. D. DANKB. SÖHNEN / JOS. EMAN. ALB. U. WILH. WILDNER.“ V překladu: Na počest zlaté svatby (svých) rodičů Josefa a Barbory Wildnerových věnují vděční synové Josef, Emanuel, Albert a Wilhelm Wildnerovi.

Vitrážové okno lemuje výrazně zdobená bordura. V ní se střídají kruhové motivy s květem slunečnice a obdélníková pole, ve kterých se objevuje zlatá rozvilina se zelenou ratolestí. Borduru lemuje po obou stranách modrá páska. V nejnižší části bordury čteme: „RENOVIERT VOM / HEIMATKREIS / REICHENBERG / E. V. AUGSBURG.“ V překladu: Obnovil Heimatkreis Reichenberg e. V. Augsburg.

Ikonografický rozbor:

Sv. Josef je vyobrazen se svými atributy, jež tvoří lilie a malý Ježíšek. Lilie jako symbol čistoty. Někdy je Josef znázorněn i s atributy tesařského náradí či s rozkvetlou holí.¹⁰³ Pro liberecké kostely není ničím neobvyklým, že námět vitráží cíleně volili objednatelé ve shodě se svými jmény. I v kostele sv. Antonína Paduánského je možné pozorovat náměty vitráží podle cílené volby zadavatelů.

Technologický popis:

Jedná se o vitráž složenou z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jednotlivé části jsou zasazeny do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu.

Donátor:

Vitráž byla kostelu věnována roku 1892. Věnovali ji Josef, Emanuel, Albrecht a Vilém Wildnerovi na počest zlaté svatby svých rodičů Josefa a Barbory Wildnerových. Autorem je Karl Melzer z Langenau. Vitráž byla renovována nákladem německého spolku Heimatkreis Reichenberg e. V. Augsburg. Heinrich Wildner byl obchodníkem s obilím v Liberci.¹⁰⁴

¹⁰³ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 34.

¹⁰⁴ SOKA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 8, Inventář kostela Nalezení sv. Kříže 1885–1915, sign. 60, inv. č. 79. položka 65, s. 11.

VITRÁŽE V KOSTELNÍ LODI – VLEVO

- **VITRÁŽ 7: SV. ANNA S PANNOU MARIÍ**

Umístění:

První okno na levé straně lodi od hlavního vchodu.

Členění a rozměry vitráže:

Tato vitráž se nedochovala. Byla nahrazena čirým sklem. Rozměry odpovídají výše popsaným vitrážím z pravé strany lodi kostela.

Donátor:

Vitráž věnovali kostelu roku 1892 Franz a Františka, šlechtici von Siegmund. Franz von Siegmund byl majitel továrny se sukнем. Vitráž vyhotovil Karl Melzer z Langenau. Cena této vitráže činila 850 zlatých.¹⁰⁵

- **VITRÁŽ 8: SV. ANTONÍN STARŠÍ (VELIKÝ)**

Umístění:

Druhé vitrážové okno na levé straně od hlavního vchodu.

Členění a rozměry vitráže:

Tato vitráž se také nedochovala. Byla nahrazena čirým sklem. Rozměry jsou identické s již popisovanými vitrážemi z pravé strany lodě kostela.

Donátor:

Okno bylo darováno kostelu v květnu 1892 na památku rodičů Antona Demutha a jeho manželky Sophie Demuthové od dětí Antona a Rudolfa Demuthových. Vitráž zhotovil Karl Melzer z Langenau.¹⁰⁶

¹⁰⁵ SOKA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 8, Inventář kostela Nalezení sv. Kříže 1885–1915, sign. 60, inv. č. 79. položka 68, s. 12.

¹⁰⁶ SOKA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 8, Inventář kostela Nalezení sv. Kříže 1885–1915, sign. 60, inv. č. 79. položka 69, s. 12.

VITRÁŽE ZA ORATOŘÍ

- **VITRÁŽ 9: TERČÍK S ERBEM CLAM-GALLASŮ**

Umístění:

Vitráž se nachází na levé straně kostela za oratoří.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je obdélníkového tvaru. Rozměry nebylo možné zjistit. Odhadovaný rozměr 1,5 m (výška) 1,5 m (šířka).

Popis:

V centru vitráže se nachází kruhový medailon s erbem Clam-Gallasů.¹⁰⁷ Plocha okolo erbu znázorňuje kosočtvercová sklíčka vyplněná zlatými květy a rozvilinami, která jsou spojovaná malými fialovými kolečky. Erb v čestném štítku znázorňuje pannu držící parohy. V prvním poli se nachází vpravo hledící bílá kočka v chůzi na zlatém podkladu, v druhém bílá orlice taktéž na zlatém pozadí. Třetí pole představuje stříbrné dělení a čtvrtá část zobrazuje černé břevno na zlatém podkladu. Štít je doplněn přilbicí s vpravo hledící bílou kočkou a pannou držící parohy. Erb tohoto rodu na vitráži se liší barevnými odchylkami od běžně užívaného.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků z čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla. Sklíčka jsou zasazena do olověných nut spojených cinem.

Technický stav:

Vitráž je značně poškozena. Sklíčka jsou rozbita a na některých místech zcela chybějí, převážně u přilbice erbu.

Donátor:

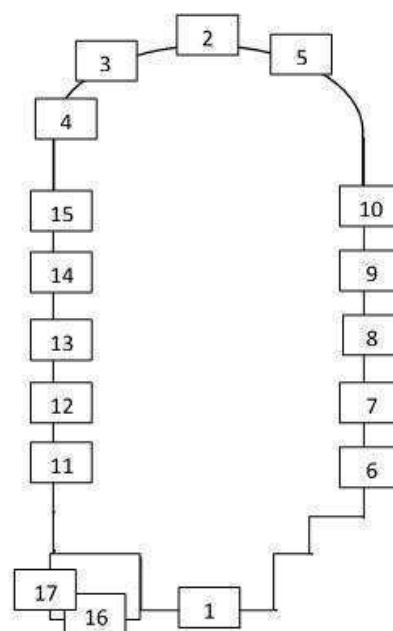
Vitráž je dílem Karla Meltzera z Langenau. Okno daroval Franz hrabě Clam-Gallas roku 1892 v ceně 2 300 zl.¹⁰⁸

¹⁰⁷ HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty: Erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti*. 2. vyd. Praha: Akropolis, 1994. ISBN 80-85770-11-3. s. 32-34. s. 42.

¹⁰⁸ SOKA Liberec, f. Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 8, Inventář kostela Nalezení sv. Kříže 1885–1915, sign. 60, inv. č. 79. položka 71–72, s. 13.

4.3. Kostel Božího Srdce Páně

Podle návrhů Adolfa Bürgera byl postaven v letech 1894–1896 komplex budov, kterému dominuje kostel Božího Srdce Páně.¹⁰⁹ Kostel byl vystaven v gotickém slohu. Jeho posvěcení se konalo 14. srpna 1897. Celá tato budova disponuje gotickými prvky, jako je žebrová klenba, která dělí plochu do pěti polí. Ty jsou v lomených obloucích přerušeny barevnými vitrážemi. Vzhled kostela je souměrný a jednoduše strukturovaný. Součástí kostela je i věž situovaná na levé straně od hlavního vchodu, která je 44 metrů vysoká.¹¹⁰ Během svého historického vývoje se kostel stal sídlem různých organizací a společností. Za druhé světové války byla škola přestavěna na kanceláře a v části chrámu se nacházela jídelna, kterou využívala ke schůzím NSDAP. Od roku 1957 se objekt přetvořil v polikliniku pro dospělé. Celý kostel byl renovován v devadesátých letech 20. století. V současnosti je chrám pod správou pravoslavné církve.¹¹¹

Obr. 3: půdorys – kostel Božího Srdce Páně

Kostel a přiléhající věž disponují v celkovém počtu sedmnácti vitrážemi, jejichž detailní popis připojuji níže.

¹⁰⁹ KARPAŠ, Roman a kol., pozn. 14, s. 233.

¹¹⁰ DOBIÁŠ, Josef, pozn. 11, s. 24.

¹¹¹ KARPAŠ, Roman a kol., pozn. 14, s. 233.

VITRÁŽE NAD VSTUPEM

- **VITRÁŽ 1: SV. CECILIE**

Umístění:

Vitráž je umístěna nad hlavním vstupem do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Trojdílná gotizující trojlístá vitráž zakončená lomeným obloukem a rozetou. Rozměry vzhledem k umístění vitráže nebylo možné získat. Odhad rozměrů je velmi obtížný.

Popis:

Na vitráži je patrně zobrazena sv. Cecilie. Přístup k vitráži je velmi komplikovaný, proto i popis samotný není zcela přesný. K vitrážím kostela jsem nezískala žádnou dostupnou dokumentaci, ze které by bylo možné upřesnit jejich motivy. Sv. Cecilie se nachází v prostřední části trojdílné vitráže. Oděna je v červeném rouchu se zlatým páskem a stříbrnou broží. Nad hlavou má zlatou svatozář. Její pohled se upírá vzhůru. V rukou drží píšťaly varhan. Celý výjev je zakomponován do přírodní scenérie. Vitráž zakončuje zlatě zbarvená střecha katedrály se zlatým křížem na vrcholu. U nohou sv. Cecilie se nachází identifikační nápisová páska: „SANCTA CÄCILIA“. V nejnižší části vitráže je patrný nápis s textem: GESTIFTET VON KARL UND JOHANNA SICKENBERG ANNO DOMINI 1897. V překladu: Věnovali Karl a Johanna Sickenbergovi léta Páně 1897. Postranní díly vitráže zobrazují anděly hrající na harfu. Anděl po pravé straně se nachází v červeném poli. Oděn je do zlato-bílého roucha a nad hlavou má zlatou svatozář. Anděl po levé straně je vyobrazen ve stejné barvě pole ovšem v zeleno-bílém rouchu. U kolen andělů se nalézá modrý vějíř. Motiv anděla je ohraničen perlovitou bordurou. Vrchní i spodní část ústředního vyobrazení vitráže zdobí stříbrné rozviliny se zlatými ornamentálními prvky, které jsou doplněny ve středové části střídajícími se modrými čtyřmi listy v modrém kruhu a kosočtverci červené barvy. Okraj vitráže je zdoben bordurou se zlatými architektonickými motivy na černém pozadí a stříbrnými listy na zeleném podkladu.

Nad vitrážemi se nachází rozeta znázorňující dva klečící anděly hrající na harfu. Oba mají červeně zbarvená křídla. Anděl v pravé části je oděn do bílého roucha, přes které

má přehozen modrý plášť se zlatým lemem. Anděl vlevo je taktéž v bílém rouchu, ovšem ve zlatém plášti s fialovou podšívkou. Tento výjev je zasazen do zeleného pozadí a doplněn bordurou, která vyobrazuje zlaté kosočtverce na černém podkladu v růžovém čtverci a modrá kolečka s růžovými ornamenty.

Ikonografický rozbor:

Sv. Cecilie je zobrazována jako mučednice s knihou a palmou, mečem či ranou v hrdle. Na vitráži je však vyobrazena s varhanami, které představují sv. Cecilii jako patronku hudebníků.¹¹²

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla. Jednotlivé části jsou zasazeny do olověných nut spojených cínem.

Technický stav:

Vitrážové okno je kompletní a bez znatelného poškození.

Donátor:

Dle nápisu na vitráži lze za donátora označit Karla a Johannu Sickenbergovy, kteří vitráž kostelu věnovali roku 1897. Údaj není možné ověřit na základě archivních materiálů.

¹¹² REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 18.

VITRÁŽE V PRESBYTERIU

- **VITRÁŽ 2: NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE**

Umístění:

Vitráž se nachází v presbyteriu za hlavním oltářem.

Členění a rozměry vitráže:

Jedná se o vitráž kruhového tvaru. Vzhledem k umístění vitráže za vnějším ikonostasem, kam nemají přístup ženy a nepokřtění, nelze tato okna fotografovat a změřit, tím i určit donátory, pokud jsou na nápisových páskách znázorněni.

Popis:

Přístup k vitráži není možný, proto i popis samotný není zcela přesný. Na vitráži je vyobrazena Nejsvětější Trojice. Duch svatý představuje vyobrazení na vitráži v podobě bílé holubice ve zlatém kruhu. Kristus je zobrazen v lidské podobě. Oděno má bílé roucho s červeným pláštěm. Pravici pozvedá v žehnajícím gestu a na jeho hlavě se nachází královská koruna. V levici drží stříbrné jablko se zlatým zdobením a křížem na vrcholu. Dalším symbolem Nejsvětější Trojice patrným na vitráži je rovnostranný trojúhelník zlatého zbarvení. Celý výjev je znázorněn na modrém pozadí představujícím záři. Ústřední motiv je obklopen bordurou, která střídá vyobrazení stříbrné královské koruny se zlatým zdobením na černém poli a zelenou broží se zlatými perlami na stříbrném podkladu.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži je symbolem Ducha svatého bílá holubice. Nejsvětější Trojice je také symbolizována rovnostranným trojúhelníkem.¹¹³

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla. Jednotlivé části jsou zasazeny do olověných nut spojených cínem.

¹¹³ ROYT, Jan. *Slovník biblické ikonografie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-0963-0, s. 170–171.

Technický stav:

Vzhledem k omezenému přístupu k vitrážím v presbyteriu není možné detailně zkoumat jejich technický stav. Na základě pozorování v kostele (pouze ze značné vzdálenosti) se stav vitráže jevil jako dobrý, bez znatelných poškození.

Donátor:

Omezený přístup k oknu znemožnil zjistit donátora. Údaj není možné zaznamenat ani na základě archivních materiálů.

- **VITRÁŽ 3: SV. AUGUSTIN**

Umístění:

Levá (evangelijní) strana presbyteria. První vitráž od hlavního oltáře vlevo.

Členění a rozměry vitráže:

Gotizující jednoduchá vitráž zakončená lomeným obloukem. Vzhledem k umístění vitráže za vnějším ikonostasem, kam nemají přístup ženy a nepokřtění, nelze tato okna fotografovat a změřit, tím i určit donátory pokud jsou na nápisových páskách znázorněni.

Popis:

Ústředním motivem vitrážového okna je sv. Augustin v zeleném šatu s fialovým rouchem opatřeným červenou podšívku. Vyobrazen je jako biskup s knihou opatřenou zlatým kováním, zlatou berlou a bílým perem, které drží v levici. Mitra má stříbrnou barvu se zlatě zdobeným okrajem, kolem které se rozprostírá zlatá svatozář. Pravici pozvedá vzhůru a drží zlaté planoucí srdce. Celý motiv je zasazen do prvků gotické architektury viditelných v pozadí. Jedná se o štít vyobrazující gotický trojlist, který je ukončen zlatým křížem na vrcholu. V nejvyšší části vitráže se nacházejí bílé zbarvené fiály gotického kostela na červeném pozadí, které představuje čtyřlísté květy ve čtvercích. U nohou sv. Augustina leží identifikační nápisová páska: S. AUGUSTINUS. Pod tímto textem jsou vyobrazeny opět prvky gotické architektury ve zlaté barvě. Střed nejnižší části vitráže je tvořen rostlinou se třemi bílými květy v trojlístém gotickém výklenku, který je zakončen zlatou lomenou klenbou. Pod květinou se zřejmě nachází nápisová páska s informacemi o donátorovi a datací zasazení vitráže.

Ikonografický rozbor:

Atributem sv. Augustina jsou kniha, biskupská berla, pero či holubice. Mezi jeho individuální atribut se řadí planoucí srdce, které drží v ruce. Někdy je sv. Augustin vyobrazen s modelem kostela nebo města.¹¹⁴

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla. Jednotlivé části jsou zasazeny do olověných nut spojených cínem.

Technický stav:

Vzhledem k omezenému přístupu k vitrážím v presbyteriu není možné detailně zkoumat jejich technický stav. Na základě pozorování v kostele (pouze ze značné vzdálenosti) se stav vitráže jevil jako dobrý, bez znatelných poškození.

Donátor:

Omezený přístup znemožnil zjistit donátora. Údaj není možné zaznamenat ani na základě archivních materiálů.

• **VITRÁŽ 4: PANNA MARIE S JEŽÍŠEM (MADONA)**

Umístění:

Levá (evangelijní) strana presbyteria. Druhá vitráž od hlavního oltáře vlevo.

Členění a rozměry vitráže:

Gotizující trojdílná trojlistá vitráž zakončená lomeným obloukem a pětilaločnou kružbou. Vzhledem k umístění vitráže za vnějším ikonostasem, kam nemají přístup ženy a nepokřtění, nelze tato okna fotografovat a změřit, tím i určit donátory, pokud jsou na nápisových páskách znázorněni.

Popis:

Střední část vitráže vyobrazuje Pannu Marii s Ježíškem v náručí. Bohorodička je oděna do zelených šatů doplněných modrým pláštěm se zlatým lemem a kápí přes hlavu, na které má zlatou korunu a nad ní stříbrnou svatozář. Její pohled směřuje dolů. Malý Ježíš objímá Pannu Marii kolem krku a dívá se na ni. Jeho svatozář má stříbrné zbarvení

¹¹⁴ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 12.

s červeným křížovým dělením. Stejně jako Panna Marie má i Ježíš zlatou korunu. Ježíška překrývá modrý plášť, a on sám je oděn do červených šatů. Obě postavy jsou vyobrazeny na oranžovém pozadí, které obklopuje rám obdélníkového tvaru se stříbrno-zlatými dekorativními prvky. Jedná se o motiv Ženy Sluncem oděné, tzv. Assumpty.¹¹⁵ Pod tímto motivem se nalézají dva andělé totožného vzhledu. Ti drží spodní část rámu okna. Andělé jsou oděni ve světle zeleném oděvu se stříbrnou svatozáří a ze zad jim vyrůstají červeně zbarvená křídla. Jejich pohled směřuje k Panně Marii s malým Ježíšem. Pod anděly se nalézá s největší pravděpodobností vyobrazení erbu, ovšem vzhledem k omezenému přístupu k vitráži není možné erb určit a nejnižší část popsat. Střední část vitráže je po obvodu doplněna bordurou se střídajícími se motivy zlaté královské koruny na tmavém pozadí a zelenými listy na červeném. Nad motivem Panny Marie s Malým Ježíšem je patrná gotická architektura se zlatými zdobnými prvky.

Na obou stranách od ústředního výjevu Panny Marie a Ježíška jsou vyobrazeni andělé s červenými křídly. Anděl nacházející se vpravo hraje na loutnu. Oděn je v bílých šatech se zlatým potiskem. Vlevo umístěný anděl hraje na harfu, jeho oděv je stejného zbarvení. Oba jsou vyobrazeni na světle modrém pozadí, které doplňuje stříbrná bordura se zlatými dekorativními prvky. U kolem andělů se nachází červeno-fialová draperie. Celou tuto vitráž obklopuje bordura se střídajícími motivy zlaté královské koruny na tmavém pozadí, fialovými listy na modrém a zlatým ornamentem na stříbrném podkladu. Ve vrchní části je vyobrazena čtyřlístá kružba, jejíž střed tvoří stříbrná váza se zlatými rozvilinami na červeném pozadí se zlatým lemem po okraji. Tato váza stejného zbarvení je umístěna i v nejnižší části vitráže. Kružbu ve zbytku vitráže doplňují prvky zlaté rozviliny se stříbrnými květy.

Pětilaločná kružba v nejvyšší části vitráže vyobrazuje ve své střední části stříbrně zbarvená písmena IHS na zlatém pozadí, která obklopují šesticípé hvězdy. Nad písmeny je umístěna stříbrná královská koruna se zlatým zdobením. Jednotlivé laloky kružby znázorňují zlaté rozviliny na stříbrném podkladu, které obklopuje bordura s modrými a fialovými perlami. Pětilaločná kružba je po svém obvodu doplněna červenou bordurou.

¹¹⁵ ROYT, Jan, pozn. 113, s. 191.

Ikonografický rozbor:

Ústředním motivem vitráže je Madona Sluncem oděná, tzv. Assumpta.¹¹⁶ Madona je vyobrazena s korunou na hlavě ve významu nanebevzatá a s malým Ježíškem v náručí. Symbolem Panny Marie je také modrá a červená barva oděvu ve významu královny Nebes.¹¹⁷

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla. Jednotlivé části jsou zasazeny do olověných nut spojených cínem.

Technický stav:

Vzhledem k omezenému přístupu k vitrážím za ikonostasem není možné detailně zkoumat jejich technický stav. Na základě pozorování v kostele (pouze ze značné vzdálenosti) se stav vitráže jevil jako dobrý, bez znatelných poškození.

Donátor:

Omezený přístup znemožnil zjistit donátora. Údaj není možné zaznamenat ani na základě archivních materiálů.

• **VITRÁŽ 5: SV. KAREL BOROMEJSKÝ**

Umístění:

Pravá (epištolní) strana presbyteria. První vitráž od hlavního oltáře vpravo.

Členění a rozměry vitráže:

Gotizující jednoduchá vitráž zakončená lomeným obloukem. Vzhledem k umístění vitráže za vnějším ikonostasem, kam nemají přístup ženy a nepokřtění, nelze tato okna fotografovat a změřit, tím i určit donátory, pokud jsou na nápisových páskách znázorněni.

Popis:

Vitráž zobrazuje sv. Karla Boromejského v červeném oděvu s pokrývkou hlavy zvanou solideo téže barvy a zlatě zdobenou svatozáří. Na krku Karla Boromejského visí provaz. Svůj pohled upírá směrem dolů mírně vpravo na kříž, který drží v pravici. V levé

¹¹⁶ ROYT, Jan, pozn. 113, s. 191.

¹¹⁷ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 42.

ruce tiskne zelenou knihu s kováním. Tento výjev je zakomponován do prvků gotické architektury jako vitráž se sv. Augustinem. Pod nohama sv. Karla Boromejského se nachází identifikační nápisová páska, která je ovšem z pohledu diváka velmi obtížně čitelná. Na pásce je zaznamenáno: S. CAROLUS BORROMEUS.

Ikonografický rozbor:

Sv. Karel Boromejský bývá zobrazován s provazem kolem krku na znamení kajícího. ¹¹⁸

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla. Jednotlivé části jsou zasazeny do olověných nut spojených cínem.

Technický stav:

Vzhledem k omezenému přístupu k vitrážím v presbyteriu není možné detailně zkoumat jejich technický stav. Na základě pozorování v kostele (pouze ze značné vzdálenosti) se stav vitráže jevil jako dobrý, bez znatelných poškození.

Donátor:

Omezený přístup znemožnil zjistit donátora. Údaj není možné zaznamenat ani na základě archivních materiálů.

¹¹⁸ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 35–36.

VITRÁŽE V KOSTELNÍ LODI – VPRAVO

- **VITRÁŽ 6: SV. ALOIS**

Umístění:

Pravá strana hlavní lodi kostela z pohledu od hlavního vchodu. První vitráž od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Gotizující jednoduchá trojlistá vitráž zakončená lomeným obloukem. Rozměry činí 3,2 m (výška) a 1,35 m (šířka).

Popis:

Na vitráži je hlavním motivem zobrazení sv. Alois, který má oděny bílé šaty přehozené zeleným pláštěm. V pravici drží zlatý krucifix a v levici bílou lilii. Sv. Alois je vyobrazen s červenou svatozáří a jeho pohled směřuje dolů. Celá postava se nachází na světle modrém pozadí s ornamenty a lemuje ji zlatá bordura. Její spodní část obsahuje identifikační nápisovou pásku: S. ALOYSIUS. Vitráž obklopuje modrá bordura se střídajícími se červenými květy a zlatými trojlisty. Vnitřní část modré bordury směrem k ústřednímu motivu je doplněna bordurou s růžovými kosočtverci na tmavém podkladu. Pod ústředním vyobrazením jsou dva čtyřlísty ohraničené červeným lemem, jejichž střed tvoří čtyřcípá stříbrná hvězda na zeleném pozadí. Okolní plochu zdobí stříbrné rozviliny. Stejná výplň se čtyřlísty se nachází i nad postavou sv. Aloise. V nejnižší části vitráže je nápisová páska s textem: GESTIFTET VON MARIE UND ELSE ZEEHE. V překladu: Věnovali Marie a Elsa Zeeheovy.

Ikonografický rozbor:

Sv. Alois (Alois z Gonzagy) je opatřen svými atributy a v nápisové identifikační pásce se jmenným označením. Bývá zobrazován s krucifixem a lilií (symbolem pokory a mravní čistoty). Sv. Alois byl prohlášen za patrona studující mládeže.¹¹⁹

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

¹¹⁹ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 7.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Barvy skel jsou zašlé. Některé nápisové pásy v důsledku znečištění skel nejsou čitelné.

Donátor:

Vitráž podle nápisové pásy kostelu věnovaly Marie a Elsa Zeeheovy. Další údaje není možné zaznamenat ani na základě archivních materiálů či restaurátorských zpráv.

• VITRÁŽ 7: ORNAMENTÁLNÍ MOTIVY

Umístění:

Pravá strana hlavní lodi kostela. Druhé vitrážové okno od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Gotizující jednoduchá trojlístá vitráž zakončená lomeným obloukem. Rozměry činí 3,2 m (výška) a 1,35 m (šířka).

Popis:

Vitráž lemuje bordura s červenými nádobami naplněnými bobulemi hroznového vína se stříbrnými listy vinné révy. Vnitřní stranu bordury směrem ke středu vitráže zdobí zlatá bordura s kosočtvercovými tvary, kterou lemuje modrý pásek. Střed vitráže vyobrazuje čtyřlísty s modrým lemem, jejichž střed tvoří čtyřcípá stříbrná hvězda na fialovém pozadí kruhového tvaru se zlatou bordurou připomínající perly. Vitráž se skládá celkem ze šesti čtyřcípých stříbrných hvězd. V trojlístu jsou vyobrazeny tři zlaté listy vinné révy, které doplňuje hroznové víno na červeném podkladu. Nejnižší část vitráže zdobí bordura tmavého pozadí, na níž jsou vyobrazeny zlaté listy vinné révy.

Ikonografický popis:

Ornamentální ozdoby vinné révy a čtyřcípých hvězd.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jednotlivá sklička jsou zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu.

Donátor:

Donátor není na vitráži vyznačen, bádání žádná jména nepřineslo.

• **VITRÁŽ 8: SV. LUDVÍK**

Umístění:

Jedná se v pořadí o třetí vitráž v pravé části lodi kostela od hlavního vstupu směrem k hlavnímu oltáři.

Členění a rozměry vitráže:

Gotizující jednoduchá trojlistá vitráž zakončená lomeným obloukem. Rozměry činí 3,2 m (výška) a 1,35 m (šířka).

Popis:

Ústředním motivem vitráže je sv. Ludvík oděný do zlatých šatů, které překrývá modrý plášť se zlatými listy sepnutý zlatou sponou. Součástí oděvu je zlatá obuv se stříbrným zdobením. V pravici sv. Ludvík drží stříbrně zbarvené žezlo se zlatým dekorem. V levé ruce nese fialový polštář a na něm položenou trnovou korunu. Celá postava sv. Ludvíka je vyobrazena na pozadí s gotickými architektonickými prvky stříbrně zbarvenými. Vrchní část vitráže zdobí vimperk a fiály ve zlaté barvě. Nad hlavou sv. Ludvíka jsou ve štítu znázorněni andělé s hnědými křídly v bílém rouchu se zlatými plášti, kteří drží královskou korunu stříbrného zbarvení se zlatými dekorativními prvky. U nohou sv. Ludvíka leží identifikační nápisová páska: ST. LUDWIG. Pod nápisovou páskou se nachází medailonek s podobiznou muže. Pod tímto medailonkem je patrný text: GESTIFTET VON LUDWIG RITTER VON LIEBIEG 25 SEPT 1897. V překladu: Věnoval Ludwig rytíř Liebieg 25. září 1897. Po pravé straně od medailonku je znázorněn erb Liebiegů.¹²⁰ Ve štítu se nachází ležaté břevno se třemi včelami ve zlatém poli. Pravé pole v horním rohu zobrazuje dvouhlavou orlici s rozepjatými křídly. V levém horním poli erbu je znázorněno zlaté ozubené kolo na modrém podkladě. Pravé dolní části erbu dominuje šesticípá zlatá hvězda nad horami na modrém podkladu a v levém dolním poli je umístěn doprava hledící černý dvouocasý lev ve skoku na zlatém podkladě. Nad štítem

¹²⁰ HALADA, Jan, pozn. 107, s. 32–34.

jsou dvě turnajové přilbice s klenoty. Pod erbem se ve zlaté nápisové pásce nachází heslo rodu Liebiegů. Nápisová páska uvádí devízu: PER LABOREM AD HONOREM. V překladu: Prací k úctě.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži představuje ústřední motiv sv. Ludvík. Mezi hlavní prvky zobrazení patří hůl v podobě kříže a Kristova trnová koruna.¹²¹

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu.

Donátor:

Donátorem podle nápisové pásky a vyobrazeného medailonku byl Ludwig, rytíř von Liebieg.

• **VITRÁŽ 9: IDENTICKÁ S VITRÁŽÍ Č. 7**

Umístění:

Pravá strana hlavní lodi kostela. Čtvrté vitrážové okno od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Gotizující jednoduchá trojlístá vitráž zakončená lomeným obloukem. Rozměry činí 3,2 m (výška) a 1,35 m (šířka).

Popis:

Identický s vitráží č. 7.

Ikonografický popis:

Ornamentální ozdoby vinné révy a čtyřcípých hvězd.

¹²¹ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 41.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu.

Donátor:

Donátor není znám.

- **VITRÁŽ 10: SV. VORŠILA**

Umístění:

Pravá strana hlavní lodi kostela. Páté vitrážové okno od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Gotizující jednoduchá trojlistá vitráž zakončená lomeným obloukem. Rozměry činí 3,2 m (výška) a 1,35 m (šířka).

Popis:

V kartuši je vyobrazena sv. Voršila oděna do zelených šatů s červeným pláštěm s fialovým lemem přehozeným přes ramena. Sv. Voršila má na hlavě zlatou královskou korunu obklopenou zlatě zbarvenou svatozáří. V levé ruce drží stříbrný šíp a pravíci si přidrhuje plášť. Pozadí, na kterém je sv. Voršila vyobrazena má světle modrou barvu s tmavými ornamentálními motivy připomínajícími rozviliny. Celý ústřední motiv doplňuje zlatá bordura. Její spodní část obsahuje identifikační nápisovou pásku: S. URSULA. Vitráž obklopuje červená bordura se střídajícími se růžovými květy a zelenými trojlisty. Vnitřní část červené bordury směrem k ústřednímu motivu je doplněna bordurou s růžovými kosočtverci na tmavém podkladu. Pod ústředním vyobrazením jsou dva čtyřlísty ohraničené zlatým lemem, jejichž střed je tvořen čtyřcípou stříbrnou hvězdou na modrém pozadí. Okolní plochu zdobí stříbrné rozviliny. Stejná výplň se čtyřlísty se nachází i nad motivem sv. Voršily. V nejnižší části vitráže je nápisová páska s textem: GESTIFTET VON FRANZ UND ANNA WONDRAK. V překladu: Věnovali Franz a Anna Wondrakovi. Datace na nápisové pásce není znázorněna.

Ikonografický rozbor:

Sv. Voršila je opatřena typickými atributy: šípem v ruce a korunou na hlavě. Podle legendy byla spolu se svou družinou usmrcena šípem pohanskými Huny při poutnické plavbě po Rýnu.¹²²

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Barvy skel jsou zašlé. Některé nápisové pásy v důsledku znečištění skel nejsou čitelné.

Donátor:

Vitráž podle nápisové pásy kostelu věnovali Franz a Anna Wondrakovi. Další údaje není možné zaznamenat ani na základě archivních materiálů či restaurátorských zpráv. Datace zasazení vitráže není na nápisové pásce uvedena.

¹²² REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 56.

VITRÁŽE V KOSTELNÍ LODI – VLEVO

- **VITRÁŽ 11: SV. JAN NEPOMUCKÝ**

Umístění:

Jedná se o první vitráž v levé kostelní lodi od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Gotizující jednoduchá trojlistá vitráž zakončená lomeným obloukem. Rozměry činí 3,2 m (výška) a 1,35 m (šířka).

Popis:

Na vitráži je ústředním motivem vyobrazení sv. Jan Nepomucký. Oděn je v červeném královském plášti lemovaném hermelínem a rochetě pod ním, s fialovým biretem na hlavě. Levý ukazováček opírá o spodní ret na znamení mlčení a zamyšleně hledí k nebi. V pravici drží krucifix. Kolem jeho hlavy se rozprostírá zlatá svatozář doplněná pěti šesticípými hvězdami. Sv. Jan Nepomucký je vyobrazen na světle modrém pozadí, které obklopuje zlatá bordura. Ve spodní části bordury je umístěna identifikační nápisová páska: S. JOHAN NEPOMUK. Vitráž obklopuje modrá bordura se střídajícími se červenými květy a zlatými trojlisty. Vnitřní část modré bordury směrem k ústřednímu motivu je doplněna bordurou s růžovými kosočtverci na tmavém podkladu. Pod ústředním vyobrazením jsou dva čtyřlísty ohraničené červeným lemem, jejichž střed tvoří čtyřcípá stříbrná hvězda na zeleném pozadí. Okolní plochu zdobí stříbrné rozviliny. Stejná výplň se čtyřlísty se nachází i nad postavou sv. Jana Nepomuckého. V nejnižší části vitráže je nápisová páska s textem, který vzhledem k zašpinění skel není čitelný.

Ikonografický rozbor:

Sv. Jan Nepomucký je opatřen svými atributy a v nápisové identifikační pásce i jmenným označením. Bývá zobrazován s pěti hvězdami kolem hlavy a krucifixem (symbolem mučednické smrti).¹²³

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

¹²³ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 31.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Barvy skel jsou zašlé. Spodní nápisová páska je v důsledku znečištění skel nečitelná.

Donátor:

Není možné zjistit donátora. Nápisová páska obsahující tuto informaci je nečitelná.

• **VITRÁŽ 12: ORNAMENTÁLNÍ**

Umístění:

Levá strana hlavní lodi kostela. Druhé vitrážové okno od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Gotizující jednoduchá trojlistá vitráž zakončená lomeným obloukem. Rozměry činí 3,2 m (výška) a 1,35 m (šířka).

Popis:

Vitráž lemuje bordura s červenými nádobami naplněnými bobulemi hroznového vína se stříbrnými listy vinné révy. Vnitřní stranu bordury směrem ke středu vitráže zdobí zlatá bordura s kosočtvercovými tvary, kterou lemuje modrý pásek. Střed vitráže vyobrazuje čtyřlísty s modrým lemem, jejichž střed tvoří čtyřcípá stříbrná hvězda na fialovém pozadí kruhového tvaru se zlatou bordurou připomínající perly. Vitráž se skládá z celkem šesti čtyřcípých stříbrných hvězd. V trojlistu jsou vyobrazeny tři zlaté listy vinné révy, které doplňuje hroznové víno na červeném podkladu. Nejnižší část vitráže zdobí bordura tmavého pozadí, na níž jsou vyobrazeny zlaté listy vinné révy.

Ikonografický popis:

Ornamentální motivy.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu.

Donátor:

Donátor není na vitráži vyznačen, bádání žádná jména nepřineslo.

• **VITRÁŽ 13: SV. ANNA UČÍ PANNU MARIÍ ČÍST**

Umístění:

Třetí vitrážové okno od hlavního vstupu do kostela v levé hlavní lodi.

Členění a rozměry vitráže:

Gotizující jednoduchá trojlístá vitráž zakončená lomeným obloukem. Rozměry činí 3,2 m (výška) a 1,35 m (šířka).

Popis:

Ústředním motivem vitráže je sv. Anna, jak učí Pannu Marii číst. Sv. Anna je oděna do zlatých šatů, které překrývá zeleně zbarvený plášť. Hlavu má pokrytou bílým závojem. Pravíci drží za ruku Pannu Marii, která čte knihu v červené vazbě. Levá ruka sv. Anny leží na levém rameni Panny Marie. Ta je oděna do bílých šatů se zlatým zdobením, které jsou přehozeny modrým pláštěm. Obě postavy mají stříbrně zbarvenou svatozář. Aureola sv. Anny je lemována zlatým pruhem s perlami. Motiv je vyobrazen na pozadí s gotickými architektonickými prvky stříbrně zbarvenými. Vrchní část vitráže zdobí vimperk a fiály ve zlaté barvě. Nad hlavou sv. Anny jsou ve štítu znázorněni andělé s hnědými křídly v bílém rouchu se zlatými plášti, kteří drží královskou korunu stříbrného zbarvení se zlatými dekorativními prvky. U nohou sv. Anny a Panny Marie leží identifikační nápisová páska: S^{TA} ANNA. Pod páskou je medailonek s podobiznou ženy. Pod tímto medailonkem je patrný text: GESTIFTET VON FRAU ANNA VON LIEBIEG 25. SEPT 1897. V překladu: Věnovala Anna Liebiegová 25. září 1897. Text není úplný, v důsledku znečištění skel jsou některé části nečitelné. Po pravé straně od medailonku je znázorněn erb Liebiegů.¹²⁴ Ve štítu se nachází ležaté břevno se třemi včelami ve zlatém poli. Pravé pole v horním rohu zobrazuje dvouhlavou orlici s rozepjatými křídly. V levém horním poli erbu je znázorněno zlaté ozubené kolo na modrém podkladu. Pravé dolní části erbu dominuje šesticípá zlatá hvězda nad horami na modrém podkladu a v levém dolním

¹²⁴ HALADA, Jan, pozn. 107, s. 32–34.

poli je umístěn vpravo hledící černý dvouocasý lev ve skoku na zlatém podkladu. Nad štítem jsou dvě turnajové přilbice s klenoty. Pod erbem se ve zlaté nápisové pásce nachází heslo rodu Liebiegů. Nápisová páska uvádí text: PER LABOREM AD HONOREM. V překladu: Práci k úctě.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži představuje ústřední motiv sv. Anna, která učí Pannu Marii číst. Mezi hlavní prvky zobrazení sv. Anny patří hlava pokryta závojem. Nejčastějším atributem sv. Anny je postava Panny Marie, jak ji vyučuje.¹²⁵

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Některé části vitráže jsou znečištěné, proto není možné určit přesné barvy a text na nápisových páskách.

Donátor:

Donátorem podle nápisové pásky a vyobrazeného medailonku je Anna von Liebieg. Přesné datace věnování vitráže není v důsledku znečištění skel možné.

• **VITRÁŽ 14: IDENTICKÁ S VITRÁŽÍ Č. 12**

Umístění:

Levá strana hlavní lodi kostela. Čtvrté vitrážové okno od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Gotizující jednoduchá trojlistá vitráž zakončená lomeným obloukem. Rozměry činí 3,2 m (výška) a 1,35 m (šířka).

Popis:

Identický s vitráží č. 12.

¹²⁵ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 10.

Ikonografický popis:

Ornamentální motivy.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu.

Donátor:

Donátor není znám.

• **VITRÁŽ 15: SV. ANGELA**

Umístění:

Levá strana hlavní lodi, pátá vitráž od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Gotizující jednoduchá trojlístá vitráž zakončená lomeným obloukem. Rozměry činí 3,2 m (výška) a 1,35 m (šířka).

Popis:

V kartuši je vyobrazena sv. Angela, oděná do tmavě zelených šatů a s přehozeným závojem téhož zbarvení přes hlavu. Sv. Angela má kolem hlavy zlatě zbarvenou svatozář s perlovým lemem. V levé ruce drží kytici, knihu v červené vazbě a krucifix. Pravou ruku pozvedá v žehnajícím gestu. Pozadí, na kterém je sv. Angela vyobrazena, má světle modrou barvu s tmavými ornamentálními motivy připomínajícími rozviliny. Celý ústřední motiv doplňuje zlatá bordura. Spodní část bordury obsahuje identifikační nápisovou pásku: S. ANGELA. Vitráž obklopuje červená bordura se střídajícími se růžovými květy a zelenými trojlísty. Vnitřní část červené bordury směrem k ústřednímu motivu je doplněna bordurou s růžovými kosočtverci na tmavém podkladu. Pod ústředním vyobrazením jsou dva čtyřlísty ohraničené zlatým lemem, jejichž střed tvoří čtyřcípá stříbrná hvězda na modrém pozadí. Okolní plochu zdobí stříbrné rozviliny. Stejná výplň se čtyřlísty se nachází i nad motivem sv. Voršily. V nejnižší části vitráže je nápisová páska s textem:

GESTIFTET VON P HERMANN PIETSCHMANN. V překladu: Věnoval pater Herman Pietschmann. Datace na nápisové pásce není znázorněna.

Ikonografický rozbor:

Sv. Angela (Merici), byla zakladatelkou řádu voršilek v 16. století. Je zobrazena jako řeholnice s křížem a růžencem. Na vitráži je znázorněna s krucifixem a knihou.¹²⁶

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Barvy skel jsou zašlé. Některé nápisové pásy jsou v důsledku znečištění skel hůře čitelné.

Donátor:

Vitráž podle nápisové pásy kostelu věnoval pater Hermann Pietschmann. Další údaje není možné zaznamenat ani na základě archivních materiálů či restaurátorských zpráv. Datace zasazení vitráže není na nápisové pásce uvedena.

¹²⁶ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 9–10.

VITRÁŽE VE SCHODIŠŤOVÉ VĚŽI

- **VITRÁŽ 16, 17: ORNAMENTÁLNÍ**

Umístění:

Vitráže ve schodišťové věži z pohledu diváka vlevo od hlavního vchodu.

Členění a rozměry vitráží:

Gotizující jednoduchá trojlistá vitráž zakončená lomeným obloukem. Rozměry činí 4,7 m (výška) a 1,32 m (šířka).

Popis:

Ústředním motivem obou vitráží jsou ornamentální prvky. Každou vitráž obklopuje modrá bordura se střídajícími se červenými květy a zlatými trojlisty. Vnitřní část modré bordury směrem k ústřednímu motivu je doplněna bordurou s růžovými kosočtverci na tmavém podkladu. Mezi stěžejní vyobrazení patří čtyři čtyřlísty ohraničené červeným lemem, jejichž střed je tvořen čtyřcípou stříbrnou hvězdou na zeleném pozadí. Okolní plocha je zdobena stříbrnými rozvilinami. V nejnižší části vitráže se nachází další zdobení bordurou, v tomto případě zlaté rozviliny na černém podkladu.

Ikonografický popis:

Ornamentální motivy.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

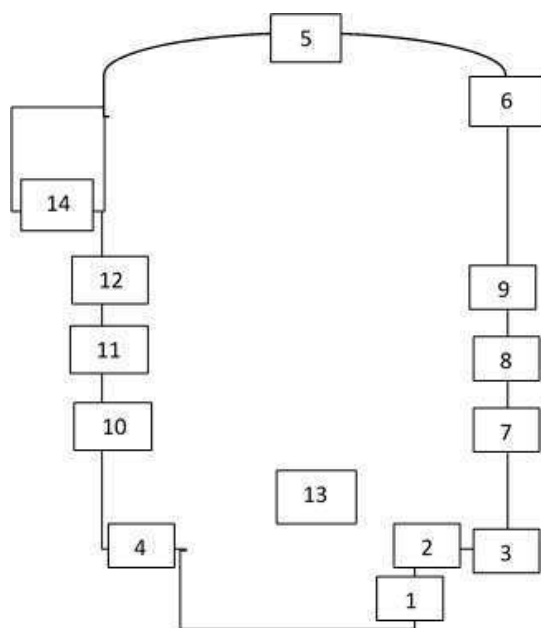
Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Barvy skel jsou zašlé. Některé nápisové pásy v důsledku znečištění skel jsou hůře čitelné.

Donátor:

Donátor není znám.

4.4. Kostel sv. Bonifáce

Dolní Hanychov, ve kterém stojí kostel sv. Bonifáce, byl dříve připojen ke čtvrti zvané Rochlice. Obyvatelé Hanychova si přáli mít vlastní kostel. V červnu 1881 byla zahájena sbírka (financí) na stavbu kostela. Významným se stal rok 1907, kdy byla zakoupena parcela, na níž měl kostel stát. Zpracováním plánů objektu byl pověřen architekt Anton Möller. Základní kámen byl položen 24. května 1915. Ovšem kostel samotný byl vysvěcen až v roce 1919 kvůli první světové válce.¹²⁷ Kostel sv. Bonifáce vysvětil litoměřický biskup Josef Gross.¹²⁸

Obr. 4: půdorys – kostel sv. Bonifáce

V současné době je v kostele, včetně věže, umístěno čtrnáct vitráží. Představují figurální motivy i ornamentální. V roce 2013 prošla celá stavba výraznou rekonstrukcí.

¹²⁷ KARPAŠ, Roman a kol., pozn. 14, s. 561.

¹²⁸ DOBIÁŠ, Josef, pozn. 11, s. 37.

VITRÁŽE U VSTUPU

- **VITRÁŽ 1: ORNAMENTÁLNÍ**

Umístění:

Vitráž nacházející se u hlavního vstupu do kostela po pravé straně.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je oválného tvaru. Rozměry činí 74,5 cm (výška) a 50 cm (šířka).

Popis:

Jedná se o ornamentální vitráž s červenou bordurou, na niž jsou bíle zbarvené květy se zelenými listy. Borduru z vnější i vnitřní části lemuje zlatý pásek. Středu vitráže dominují čtyři modré půlkruhy.

Ikonografický popis:

Ornamentální motivy. Převážně květy a listy.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Nejsou viditelná poškození skel.

Donátor:

Donátor není znám.

- **VITRÁŽ 2: ORNAMENTÁLNÍ S NÁPISEM VE VLAJÍCI PÁSCE**

Umístění:

Vitráž nacházející se u hlavního vstupu do kostela po pravé straně po schodech směrem na kůr. Jedná se o vitráž umístěnou před schody.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž má tvar zvlněné elipsy. Rozměry činí 88 cm (výška) a 54 cm (šířka).

Popis:

Jedná se o ornamentální vitráž, která vyobrazuje červenou borduru, na níž se objevují bíle zbarvené květy se zelenými listy. Borduru z vnější i vnitřní části lemuje zlatý pásek. Ústředním motivem vitráže je šedá vlající nápisová páska s textem: Selig sind die Armen im Geiste, denn ihrer ist das Himmelreich.¹²⁹ V překladu: Blahoslavení chudí duchem, neboť jim patří nebeské království.¹³⁰ Okolní prostor vlající nápisové pásky zdobí šest modrých půlkruhů. V nejnižší části vitráže je umístěn nápis: Gewidm. v. Familie Christof Hausmann. Ob. Hanichen n. 26. 1915. V překladu: Darováno rodinou Christofa Hausmanna. Horní Hanychov č. 26, 1915.

Ikonografický popis:

Ornamentální motivy. Převážně květy a listy. Vlající nápisová páska s textem.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Nejsou viditelná poškození skel.

Donátor:

Donátora se mi nepodařilo dohledat.

• **VITRÁŽ 3: ORNAMENTÁLNÍ**

Umístění:

Vitráž nacházející se u hlavního vstupu do kostela po pravé straně po schodech směrem na kůr.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je obdélníkového tvaru zakončená lomeným obloukem. Rozměry činí 74 cm (výška) a 50 cm (šířka).

¹²⁹ Text napsán minuskulou.

¹³⁰ Evangelium sv. Matouše 5:3.

Popis:

Jedná se ornamentální vitráž, která vyobrazuje červenou borduru, na níž jsou bíle zbarvené květy se zelenými listy. Borduru z vnější i vnitřní části lemují zlatý pásek. Středu vitráže dominují tři modré půlkruhy.

Ikonografický popis:

Ornamentální motivy. Převážně květy a listy.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Nejsou viditelná poškození skel.

Donátor:

Donátor není znám.

• **VITRÁŽ 4: ORNAMENTÁLNÍ S NÁPISEM VE VLAJÍCÍ PÁSCE**

Umístění:

Vitráž nacházející se u hlavního vstupu do kostela po levé straně naproti schodům vedoucím na kůr.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž má tvar zvlněné elipsy. Rozměry činí 88 cm (výška) a 54 cm (šířka).

Popis:

Jedná se ornamentální vitráž, která vyobrazuje červenou borduru, na níž jsou bíle zbarvené květy se zelenými listy. Borduru z vnější i vnitřní části lemují zlatý pásek. Ústředním motivem vitráže je šedá vlající nápisová páska s textem: Selig sind die Friedfertigen, denn sie werden Kinder Gottes genannt werden.¹³¹ V překladu: Blahoslaveni jsou mírotvorci, neboť oni budou nazváni Božími dětmi.¹³² Okolní prostor vlající nápisové pásky zdobí šest modrých půlkruhů. V nejnižší části vitráže je umístěn nápis: Gew. v. d.

¹³¹ Text napsán minuskulou.

¹³² Evangelium sv. Matouše 5:9.

Siebeneicher. Ob. Hanichen n. 105. 1915. V překladu: Darováno od Siebeneichera Hornímu Hanychovu č. 105, 1915.

Ikonografický popis:

Ornamentální motivy. Převážně květy a listy. Vlající nápisová páska s textem.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Nejsou viditelná poškození skel.

Donátor:

Donátora se mi nepodařilo dohledat.

VITRÁŽE V PRESBYTERIU

- **VITRÁŽ 5: SV. MATYLDA**

Umístění:

Tato vitráž se nachází v presbyteriu vlevo od hlavního oltáře.

Členění a rozměry vitráže:

Jedná se o jednoduchou vitráž zakončenou lomeným obloukem. Vzhledem k umístění vitráže nebylo možné s přesností určit rozměry. Odhadované rozměry činí 4 m (výška) a 1,5 m (šířka).

Popis:

Ústředním vyobrazením vitráže je sv. Matyllda, oděná do fialových šatů přes ramena přehozených červeným pláštěm se zlatými ornamenty na jeho lemu. Šaty má přepásané zlatým páskem. Vyobrazena je s bílým závojem a na její hlavě je umístěna zlatá královská koruna, kterou doplňuje svatozář téže barvy. Ve své levici drží zlaté žezlo a pravici má překrytou červeným pláštěm, ale drží v ní model kostela. Celá postava je umístěna na tmavě zeleném pozadí, které lemují světle zelená bordura. Okolní část vitráže zdobí architektonické prvky. Mezi ně se řadí převážně sloupy, umístěné na levé i pravé straně od postavy sv. Matyldy. Sloupy jsou zdobeny zlatými rokaji. Nad sv. Matyldou je vyobrazena hlava anděla se zlatými křídly, který má zavřené oči. Nad ním se nachází další architektonické prvky (sloupy). Po pravé i levé straně od anděla jsou umístěny bíle zbarvené vázy, které zdobí modré květiny. V nejnižší části vitráže se nachází stříbrná identifikační kartuše s textem: St. Mathilda. Kartuši zdobí po obou stranách zlatý rokaj. Pod touto kartuší je umístěna nápisová páska s textem: GEWIDM. V. MATHILDE WENZEL GEB. KNIRSCH, A. D. 1915. V překladu: Věnovala Mathilde Wenzelová, rozená Knirschová, léta Páně 1915.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži je vyobrazena sv. Matyllda se svými atributy. Nejčastěji bývá znázorňována s modelem kostela. Byla manželkou krále Jindřicha I. a podporovala kostely a kláštery.¹³³

¹³³ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 60–62.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Nejsou viditelná poškození skel.

Donátor:

Donátorem podle nápisové pásky je Matylda Wenzelová, rozená Knirschová. Vitráž byla kostelu věnována roku 1915. Upřesňující informace o donátorovi se mi nepodařilo dohledat. Získat archivní materiály vztahující se k vitrážím nebylo možné.

• **VITRÁŽ 6: SV. ŠTĚPÁN**

Umístění:

Tato vitráž se nachází v presbyteriu vpravo od hlavního oltáře.

Členění a rozměry vitráže:

Jedná se o jednoduchou vitráž zakončenou lomeným obloukem. Vzhledem k umístění vitráže nebylo možné s přesností určit rozměry. Odhadované rozměry činí 4 m (výška) a 1,5 m (šířka).

Popis:

Ústředním vyobrazením vitráže je sv. Štěpán. Je oděn do roucha zelenočerveného zbarvení se zlatým lemem, přes které má dalmatiku zlaté barvy. Vyobrazen je se zlatou svatozáří, kterou lemují bílé perly. Ve své levici drží palmovou ratolest, knihu v modré vazbě a na ní položené dva kameny. Svou pravici pozvedá v žehnajícím gestu. Celá postava je umístěna na tmavě modrém pozadí, které lemuje světle zelená bordura. Okolní část vitráže zdobí architektonické prvky. Mezi ně se řadí převážně sloupy umístěné na levé i pravé straně od sv. Štěpána. Sloupy jsou ozdobeny zlatými rokaji. Nad sv. Štěpánem se objevuje hlava anděla se zlatými křídly, který má zavřené oči. Nad ním se nachází další architektonické prvky (sloupy). Po pravé i levé straně od anděla jsou umístěny bíle zbarvené vázy s modrými květinami. V nejnižší části vitráže se nachází stříbrná identifikační kartuše s textem: St. Stephan. Kartuši zdobí po obou stranách zlatý rokaj. Pod

touto kartuší je umístěna nápisová páska s textem: GEWIDMET VON STEFAN WENZEL A. D. 1915. V překladu: Věnoval Stefan Wenzel léta Páně 1915.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži je zachycen sv. Štěpán se svými atributy. Nejčastěji bývá vyobrazován v dalmatice (liturgickém rouchu užívaném při bohoslužbách) či s palmovou ratolestí, knihou a kameny.¹³⁴ Převážně kameny symbolizují způsob jeho smrti (ukamenování). V křesťanské církvi byl sv. Štěpán uctíván jako prvomučedník.¹³⁵

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Nejsou viditelná poškození skel.

Donátor:

Donátorem podle nápisové pásky je Stefan Wenzel, který vitráž kostelu věnoval roku 1915. Upřesňující informace o donátorovi se mi nepodařilo dohledat.

¹³⁴ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 52.

¹³⁵ ROYT, Jan, pozn. 113, s. 278–279.

VITRÁŽE V KOSTELNÍ LODI - VPRAVO

- **VITRÁŽ 7: ORNAMENTÁLNÍ S VLAJÍCÍ NÁPISOVOU PÁSKOU**

Umístění:

Vitráž je umístěna v kostelní lodi vpravo. Jedná se o první okno v pravé lodi od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Tato vitráž je zakončena lomeným obloukem. Její rozměry činí 3,92 m (výška) a 1,2 m (šířka). Další vitráže nacházející se v pravé i levé kostelní lodi mají stejné rozměry.

Popis:

Mezi hlavní motiv tohoto vitrážového okna spadá vlající nápisová páska s textem: SELIG SIND DIE SANFTMÜTIGEN, DENN SIE WERDEN DAS ERDREICH BESITZEN. V překladu: Blaze mírným, neboť dostanou zemi za dědictví.¹³⁶ Nápisová páska se nachází na pozadí z čirého skla, které je doplněné dvaceti světle modrými půlkruhy. V nejnižší části vitráže je umístěn text vztahující se k donátorovi: GEWIDMET VON JOSEF RÖSTER UND FAMILIE, NIEDER HANICHEN 1915. V překladu: Věnoval Josef Röster a rodina, Dolní Hanychov 1915. Celou vitráž doplňuje bordura, která ji lemuje. Zbarvení bordury je tmavě modré, místy do černé, s motivy červených květů a světle zelených rozvilin. Každý červený květ je obklopen bíle zbarveným kruhem. Součástí bordury jsou i motivy zlatých květů, které se pravidelně střídají s červeně zbarvenými. Borduru z vnitřní i vnější strany lemuje hnědá páska.

Ikonografický popis:

Ornamentální motivy. Převážně květy a listy. Vlající nápisová páska s textem.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olovených nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Nejsou viditelná poškození skel.

¹³⁶ Evangelium sv. Matouše 5:5.

Donátor:

Donátorem byl podle nápisové pásky ve spodní části vitráže Josef Röster, který ji kostelu věnoval roku 1915. Bližší údaje vztahující se k donátorovi se mi nepodařilo dohledat.

• **VITRÁŽ 8: ORNAMENTÁLNÍ S VLAJÍCÍ NÁPISOVOU PÁSKOU**

Umístění:

Vitráž je umístěna v kostelní lodi vpravo. Jedná se o druhou vitráž v pravé lodi od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Tato vitráž je zakončena lomeným obloukem. Její rozměry jsou totožné jako u vitráže č. 7.

Popis:

Mezi hlavní motiv tohoto vitrážového okna spadá vlající nápisová páska s textem: SELIG SIND DIE EIN REINES HERZ HABEN, DENN SIE WERDEN GOTT ANSCHAUEN. V překladu: Blaze čistým v srdci, neboť uvidí Boha.¹³⁷ Nápisová páska se nachází na pozadí z čirého skla, které je doplněné světle modrými půlkruhy v počtu 20. V nejnižší části vitráže je umístěn text vztahující se k donátorovi: GEWIDMET VON DER FAMILIE WENZEL. OB. HANICHEN N 100, 1915. V překladu: Věnovala rodina Wenzelova, Horní Hanychov č. 100, 1915. Celá vitráž je doplněna bordurou, která ji lemuje. Zbarvení bordury je tmavě modré, místy do černé, s motivy červených květů a světle zelených rozvilin. Každý červený květ je obklopen bíle zbarveným kruhem. Součástí bordury jsou i motivy zlatých květů, které se pravidelně střídají s červeně zbarvenými. Borduru z vnitřní i vnější strany lemuje hnědá páska.

Ikonografický popis:

Ornamentální motivy. Převážně květy a listy. Vlající nápisová páska s textem.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

¹³⁷ Evangelium sv. Matouše 5:8.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Nejsou viditelná poškození skel.

Donátor:

Donátorem podle nápisové pásky ve spodní části vitráže je rodina Wenzelova, která ji kostelu věnoval roku 1915. Bližší údaje vztahující se k donátorovi se mi nepodařilo dohledat.

• **VITRÁŽ 9: ORNAMENTÁLNÍ S VLAJÍCÍ NÁPISOVOU PÁSKOU**

Umístění:

Vitráž je umístěna v kostelní lodi vpravo. Jedná se o třetí vitráž v pravé lodi od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Tato vitráž je zakončena lomeným obloukem. Její rozměry jsou totožné jako u vitráže č. 7 a 8.

Popis:

Mezi hlavní motiv tohoto vitrážového okna spadá vlající nápisová páska s textem: SELIG SIND DIE BARMHERZIGEN, DENN SIE WERDEN BARMHERZIGKEIT ERLANGEN. V překladu: Blaze milosrdným neboť dojdou milosrdenství.¹³⁸ Nápisová páska se nachází na pozadí z čirého skla, které je doplněné světle modrými půlkruhy v počtu 20. V nejnižší části vitráže je umístěn text vztahující se k donátorovi: GEWIDMET V. D. FAMILIE FRANZ WEISHEITEL. OB. HANICHEN N 87, 1915. V překladu: Věnovala rodina Franze Weisheitela, Horní Hanychov č. 87, 1915. Celá vitráž je doplněna bordurou, která ji lemuje. Zbarvení bordury je tmavě modré, místy do černé, s motivy červených květů a světle zelených rozvilin. Každý červený květ je obklopen bíle zbarveným kruhem. Součástí bordury jsou i motivy zlatých květů, které se pravidelně střídají s červeně zbarvenými. Borduru z vnitřní i vnější strany lemuje hnědá páska.

Ikonografický popis:

Ornamentální motivy. Převážně květy a listy. Vlající nápisová páska s textem.

¹³⁸ Evangelium sv. Matouše 5:7.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Nejsou viditelná poškození skel.

Donátor:

Donátorem podle nápisové pásky ve spodní části vitráže je rodina Franze Weisheitela z Hanychova, který ji kostelu věnoval roku 1915. Bližší údaje vztahující se k donátorovi se mi nepodařilo dohledat.

VITRÁŽE V KOSTELNÍ LODI - VLEVO

- **VITRÁŽ 10: ORNAMENTÁLNÍ S VLAJÍCÍ NÁPISOVOU PÁSKOU**

Umístění:

Vitráž je umístěna v kostelní lodi vlevo. Jedná se o první okno v levé lodi od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Tato vitráž je zakončena lomeným obloukem. Její rozměry činí 3,92 m (výška) a 1,2 m (šířka).

Popis:

Mezi hlavní motiv tohoto vitrážového okna patří vlající nápisová páska s textem: SELIG SIND DIE VERFOLGUNG LEIDEN UM DER GERECHTIGKEIT WILLEN, DENN IHRER IST DAS HIMMELREICH. V překladu: Blaze pronásledovaným pro spravedlnost, neboť jim patří nebeské království.¹³⁹ Nápisová páska se nachází na pozadí z čirého skla, které je doplněné dvaceti světle modrými půlkruhy. V nejnižší části vitráže je umístěn text vztahující se k donátorovi: GEWIDMET ANDENKEN V. D. I. FELDEGEFALLENEN JOHANN GIEBENEICHER, OB. HANICHEN, N. 57, 1915. V překladu: Věnováno památce Johanna Giebeneichera, padlého v poli (tj. ve válce), Horní Hanychov, č. 57, 1915. Celá vitráž je doplněna bordurou, která ji lemuje. Zbarvení bordury je tmavě modré, místy do černé, s motivy červených květů a světle zelených rozvilin. Každý červený květ je obklopen bíle zbarveným kruhem. Součástí bordury jsou i motivy zlatých květů, které se pravidelně střídají s červeně zbarvenými. Borduru z vnitřní i vnější strany lemuje hnědá páska.

Ikonografický popis:

Ornamentální motivy. Převážně květy a listy. Vlající nápisová páska s textem.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

¹³⁹ Evangelium sv. Matouše 5:10.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Nejsou viditelná poškození skel.

Donátor:

Donátorem podle nápisové pásky ve spodní části vitráže je Johann Giebeneicher, který ji kostelu věnoval roku 1915. Bližší údaje vztahující se k donátorovi se mi nepodařilo dohledat.

• **VITRÁŽ 11: ORNAMENTÁLNÍ S VLAJÍCÍ NÁPISOVOU PÁSKOU**

Umístění:

Vitráž je umístěna v kostelní lodi vlevo. Jedná se o druhou vitráž v levé lodi od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Tato vitráž je zakončena lomeným obloukem. Její rozměry jsou totožné jako u vitráží v pravé lodi kostela.

Popis:

Mezi hlavní motiv tohoto vitrážového okna spadá vlající nápisová páska s textem: SELIG SIND DIE TRAUERNDEN, DENN SIE WERDEN GETRÖSTET WERDEN. V překladu: Blaze truchlícím, neboť budou potěšeni.¹⁴⁰ Nápisová páska se nachází na pozadí z čírého skla doplněného dvaceti světle modrými půlkruhy ve vitráži. V nejnižší části vitráže je umístěn text vztahující se k donátorovi: GEWIDMET VON KARL U. ANNA SEIBT, OBER-HANICHEN 1915. V překladu: Věnovali Karl a Anna Seibtovi, Horní Hanychov 1915. Celou vitráž doplňuje bordura, která ji lemuje. Zbarvení bordury je tmavě modré, místy do černé, s motivy červených květů a světle zelených rozvilin. Každý červený květ je obklopen bíle zbarveným kruhem. Součástí bordury jsou i motivy zlatých květů, které se pravidelně střídají s červeně zbarvenými. Borduru z vnitřní i vnější strany lemuje hnědá páska.

Ikonografický popis:

Ornamentální motivy. Převážně květy a listy. Vlající nápisová páska s textem.

¹⁴⁰ Evangelium sv. Matouše 5:4.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Nejsou viditelná poškození skel.

Donátor:

Donátory podle nápisové pásky ve spodní části vitráže jsou Karl a Anna Seibtovi, kteří ji kostelu věnovali roku 1915. Bližší údaje vztahující se k donátorovi se mi nepodařilo dohledat.

• **VITRÁŽ 12: ORNAMENTÁLNÍ S VLAJÍCÍ NÁPISOVOU PÁSKOU**

Umístění:

Vitráž je umístěna v kostelní lodi vlevo. Jedná se o třetí vitráž v levé lodi od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Tato vitráž je zakončena lomeným obloukem.

Popis:

Mezi hlavní motiv tohoto vitrážového okna spadá vlající nápisová páska s textem: SELIG SIND DIE HUNGER UND DURST HABEN NACH DER GERECHTIGKEIT, DENN SIE WERDEN GESÄTTIGT WERDEN. V překladu: Blaze těm, kdo hladovějí a žízní po spravedlnosti, neboť budou nasyceni.¹⁴¹ Nápisová páska se nachází na pozadí z čirého skla, které je doplněno dvaceti světle modrými půlkruhy ve vitráži. V nejnižší části vitráže je umístěn text vztahující se k donátorovi: GEWIDMET VON JOSEF U. KAROLINE HÖRBE, NIEDER-HANICHEN, 1915. V překladu: Věnovali Josef a Karoline Hörbeovi, Dolní Hanychov, 1915. Celá vitráž je doplněna bordurou, která ji lemuje. Zbarvení bordury je tmavě modré, místy do černé, s motivy červených květů a světle zelených rozvilin. Každý červený květ je obklopen bíle zbarveným kruhem. Součástí bordury jsou i motivy zlatých květů, které se pravidelně střídají s červeně zbarvenými. Borduru z vnitřní i vnější strany lemuje hnědá páska.

¹⁴¹ Evangelium sv. Matouše 5:6.

Ikonografický popis:

Ornamentální motivy. Převážně květy a listy. Vlající nápisová páska s textem.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Nejsou viditelná poškození skel.

Donátor:

Donátory jsou podle nápisové pásky ve spodní části vitráže Josef a Karoline Hördeovi z Dolního Hanychova, kteří ji kostelu věnovali roku 1915. Bližší údaje vztahující se k donátorovi se mi nepodařilo dohledat.

VITRÁŽE NA KRUCHTĚ

- **VITRÁŽ 13: SV. FRANTIŠEK XAVERSKÝ**

Umístění:

Vitráž sv. Františka Xaverského je umístěna na kruchtě.

Členění a rozměry vitráže:

Jedná se o půlkruhovou vitráž, jejíž rozměry činí 1,94 m (výška) a 4 m (šířka).

Popis:

Ústředním motivem vitráže je sv. František Xaverský oděný v rochetě bílé barvy, kolem krku má fialovou štolu. Přes ramena má přehozený černě zbarvený plášť sepnutý zlatou sponou. Svou pravici zvedá v žehnajícím gestu. Vyobrazen je se zlatou svatozáří. Po pravé straně od sv. Františka Xaverského se nacházejí tři dospělé postavy a jedno dítě. Jednou z osob je žena oblečená do zlatobílých šatů se zlatě zbarveným pláštěm. Na hlavě má růžový závoj. Velmi výrazným prvkem je zlatá náušnice v jejím levém uchu. Pohled upírá ke sv. Františku Xaverskému. Tato žena má u nohou dítě, které drží za oděv červené barvy. Malé dítě vztahuje obě ruce směrem ke sv. Františku Xaverskému. Blíže u sv. Františka Xaverského jsou vyobrazeny postavy ženy a muže. Tato žena má modré šaty přepásané červenou stuhou. Na hlavě má světle modrou čelenku, jejíž konce na pravé straně její tváře splývají k hrudi. Její ruce jsou spojeny v modlící gesto. Kolem ramen ji drží muž v bílém oděvu, který je zahalen zlatým pláštěm. Oděv má přepásán fialovou stuhou. Na hlavě nese turban stejné barvy jako plášť. Na levé straně od sv. Františka Xaverského jsou vyobrazeny také tři dospělé postavy. Jednou z nich je klečící žena ve fialových šatech, která má ruce spojeny v modlící gesto. Další postavou je muž za zmíněnou ženou, který zřejmě klečí (to není na výjevu zcela patrné) a má přes ramena přehozený modrý plášť. V popředí (po pravici ženy) klečí muž s červeným pláštěm, pod kterým má hnědý oděv a na hlavě fialovou stuhu. Všechny tyto postavy jsou vyobrazeny na schodech. Celý motiv je v okolním prostoru zdoben architektonickými prvky, hlavně sloupy zdobenými rokaji či zlaté mísy na podstavcích plněné stříbrnými jablky. Za postavami je viditelná krajina. Jejím výrazným prvkem je palma vyobrazená v pozadí postav, klečících a sedících na schodech po levici sv. Františka Xaverského. Ten stojí na vyvýšeném místě, pod jehož nohama je nápisová páska s textem: GEWIDMET V. FRANZ WENZEL IN NIEDER HANICHEN N. 60. V překladu: Věnoval Franz Wenzel z Dolního

Hanychova č. 60. V pravém spodním rohu (od sv. Františka Xaverského) je nápis s textem: KUNSTWERKSTÄTTE RICHARD SCHLEIN, GROTTAU I. B. V překladu: Umělecké dílny Richard Schlein, Hrádek nad Nisou v Čechách.

Ikonografický rozbor:

Ústřední postavou vitráže je sv. František Xaverský. Bývá vyobrazován se štolou. Dalším atributem je postava Inda u nohou světce, kterého křtí.¹⁴²

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Nejsou viditelná poškození skel.

Donátor:

Donátorem byl podle nápisové pásky ve spodní části vitráže Franz Wenzel z Dolního Hanychova. Rok zasazení či věnování vitráže není uveden. Bližší údaje vztahující se k donátorovi se mi nepodařilo dohledat. Na vitráži je také uveden umělec, který ji zpracoval, Richard Schlein z Hrádku nad Nisou.

¹⁴² REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 23.

VITRÁŽE VE VĚŽI

- **VITRÁŽ 14: ORNAMENTÁLNÍ S VLAJÍCÍ NÁPISOVOU PÁSKOU**

Umístění:

Tato vitráž se nachází ve věži směrem k donátorské oratoři.

Členění a rozměry vitráže:

Jedná se o polokruhovou vitráž, jejíž rozměry činí 2 m (výška) a 2,6 m (šířka).

Popis:

Hlavním motivem vitrážového okna je vlající nápisová páska s textem: SELIG SEID IHR WENN EUCH DIE MENSCHEN UM MEINETWILLEN SCHMÄHEN UND VERFOLGEN UND REDEN ALLERLEI ÜBLES WIDER EUCH, SO SIE DARAN LÜGEN. V překladu: Blaze vám, když vám budou zlořečit a pronásledovat vás a šířit o vás všelijaké zlé a lživé řeči kvůli mně.¹⁴³ Nápisová páska se nachází na pozadí z čírého skla, které je doplněno 44 světle modrými půlkruhy ve vitráži. V nejnižší části vitráže je umístěn text vztahující se k donátorovi: GEWIDMET V. ANTON U. ANNA APPELT, OB. HANICHEN N. 98, 1915. V překladu: Věnovali Anton a Anna Appeltovi, Horní Hanychov č. 98, 1915. Celá vitráž je doplněna bordurou, která ji lemuje. Zbarvení bordury je tmavě modré, místy do černé, s motivy růžových květů a světle zelených rozvilin. Borduru z vnitřní i vnější strany lemuje hnědá páska.

Ikonografický popis:

Ornamentální motivy. Převážně květy a listy. Vlající nápisová páska s textem.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čírého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v dobrém a kompletním stavu. Nejsou viditelná poškození skel.

¹⁴³ Evangelium sv. Matouše 5:11.

Donátor:

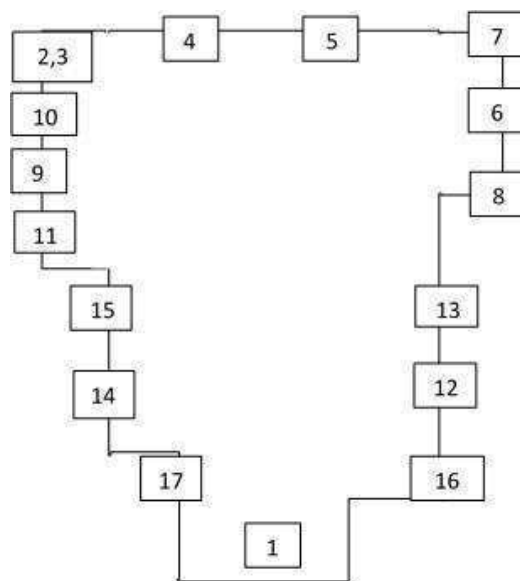
Donátory byl podle nápisové pásky ve spodní části vitráže Anton a Anna Appeltovi z Horního Hanychova, kteří ji kostelu věnovali roku 1915. Bližší údaje vztahující se k donátorovi se mi nepodařilo dohledat.

4.5. Kostel sv. Antonína Paduánského

Již roku 1870 byl utvořen Výbor pro stavbu kostela v Ruprechticích, ovšem základní kámen byl položen 20. června 1909. Slavnostní svěcení kostela se konalo 18. září 1910 za přítomnosti světícího biskupa monsignora Josefa Grosse.¹⁴⁴ Velkým zastáncem stavby kostela v Ruprechticích byl továrník Josef Salomon z Kateřinek. Ruprechtice i Kateřinky byly později vyňaty z liberecké farnosti a vytvořily samostatnou farnost, jejímž ústředím se stal kostel zasvěcený sv. Antonínu Paduánskému.¹⁴⁵ Během první

světové války byl kostel dosti poškozen. V roce 1920 se začaly podnikat kroky pro obnovu zvonů. Koncem roku 1921 byla uspořádána sbírka, která by zajistila potřebné finance na nové zvony. Dále došlo k opravám střechy kostela a varhan.¹⁴⁶ Roku 1967 byla poškozena okna kostela. V důsledku zničení oken byly velmi poničeny i vnitřní prostory kostela.¹⁴⁷ Později byla okna kostela zasklena, nikoli však opraveny motivy vitráží. V roce 1992 započaly opravy vitrážových oken. Jedním z nich bylo rozbité kruhové vitrážové okno na kůru, které vyobrazuje Ježíše. Umělecká výtvarnice Bohunka Klovová vytvořila návrh nového vitrážového okna, které mělo být umístěno na levé straně lodi. Jednalo se o vyobrazení Anežky České. Původně byla na tomto místě vitráž sv. Antonína později přemístěná. Historie vitráží v kostele sv. Antonína je dosti bohatá. Farník pan Pavel Riss vypátral donátora vitráže s motivem Mariina srdce, rodinu Gahlerovu.¹⁴⁸ Během roku 1994 byla zasazena zbylá vitrážová okna. Farník Vlastimil Kolář z Kateřinek nechal téhož roku v boční lodi na straně křtitelnice vytvořit vitrážové okno, které vyobrazuje sv. Františka z Assisi.¹⁴⁹ Kostel byl v letech 1965–1992 pronajat Státnímu okresnímu archivu v Liberci jako depozitář.¹⁵⁰

Kostel disponuje v celkovém počtu sedmnácti vitrážemi, jejichž detailní popis je zmíněn níže.

Obr. 5: půdorys – kostel sv. Antonína Paduánského

¹⁴⁴ DOLEŽALOVÁ, Olga, pozn. 15, s. 10–11.

¹⁴⁵ DOBIÁŠ, Josef, pozn. 11, s. 39.

¹⁴⁶ DOLEŽALOVÁ, Olga, pozn. 15, s. 23.

¹⁴⁷ DOLEŽALOVÁ, Olga, pozn. 15, s. 55.

¹⁴⁸ DOLEŽALOVÁ, Olga, pozn. 15, s. 66–67.

¹⁴⁹ DOLEŽALOVÁ, Olga, pozn. 15, s. 100.

¹⁵⁰ DOBIÁŠ, Josef, pozn. 11, s. 39.

VITRÁŽE NAD VSTUPEM

- **VITRÁŽ 1: JEŽÍŠ VSTUPUJÍCÍ NA NEBESA**

Umístění:

Jedná se o kruhovou vitráž umístěnou nad hlavním vstupem do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž má kruhový tvar (rozeta). Vzhledem k jejímu umístění a obtížnému přístupu ji nebylo možné změřit a detailně vyfotografovat. Odhadovaný průměr činí 3,5 m.

Popis:

Ústřední motiv představuje Ježíš vstupující na nebesa. Je vyobrazen v bílé košili překryté fialovou látkou se zeleně zbarvenou podšívkou. Tento fialový plášť sahá Ježíši až ke kotníkům. Kolem hlavy má stříbrnou svatozář se zlatým lemem. Ježíš je vyobrazen s hnědými vlasy a plnovousem. Obě ruce pozvedá k nebesům. Na výjevu má Ježíš zavřené oči. Po pravé straně u jeho nohou klečí sv. Josef oděn v hnědém rouchu překrytém tyrkysovým pláštěm. Na hlavě má svatozář stejného zbarvení jako Ježíš. Sv. Josef pozvedá ruce vzhůru. Po levé straně klečí Panna Marie ve fialových šatech se stříbrnou svatozáří a zlatým lemem. Ruce má spojené v prosící gesto. Postavy klečí na travnaté ploše, která je doplněna keři s červenými květy. Za ústředním motivem je vyobrazena krajina kopcovitého terénu. V levé části vitráže (od Ježíše) jsou viditelné tři kříže umístěné na pahorku. Za postavou Ježíše je vyobrazeno modré nebe s mraky. Celou vitráž lemuje bordura zdobená bílými květy se zlatým středem a růžovými ornamentálními motivy na modré ploše. Vnitřní i vnější strana bordury je lemována bíločervenou páskou. Nad hlavou Ježíše je umístěna nápisová páska s textem: IN DANKBARER ERINNERUNG AN DIE VERSTORBENEN ELTERN GEWIDM. V. GUSTAV UND MARIE KÖNIG IN RUPPERSDORF. V překladu: Ve vděčné paměti na zesnulé rodiče věnovali Gustav a Marie Königovi z Ruprechtic.

Ikonografický rozbor:

Hlavní částí vyobrazení je Ježíš vstupující na nebesa, kterého doprovázejí sv. Josef a Panna Marie. Ježíš je obklopen zlatě a stříbrně zbarvenou mandorlou při vynášení na nebesa.¹⁵¹

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v kompletním stavu bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Dle nápisové pásky v horní části vitráže jsou donátorem Gustav a Marie Königovi z Ruprechtic.¹⁵² Bližší informace vztahující se k nim se mi nepodařilo dohledat.

¹⁵¹ ROYT, Jan, pozn. 113, s. 163–164.

¹⁵² DOLEŽALOVÁ, Olga, pozn. 15, s. 66.

VITRÁŽE SMĚREM NA ORATOŘ

- **VITRÁŽ 2: BIBLICKÉ MOTIVY: LÁSKA, NADĚJE, VÍRA**

Umístění:

Jedná se o tři obdélníková okna umístěná na točitém schodišti směrem na oratoř vpravo od vchodu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Obdélníková vitráž o rozměrech 81 cm (výška) a 59,5 cm (šířka). Všechna tři okna jsou totožných rozměrů.

Popis:

Pohled ze schodiště, okno umístěné uprostřed vyobrazuje planoucí srdce, jako ústřední motiv této vitráže. Srdce je červené s totožnou barvou plamene. Tento motiv je umístěn v kříži, jehož barva je čirá. Okolní prostor vyplňují čtyři ovály, umístěné v rozích okna. Střed oválů je zdoben žlutě zbarveným kosočtvercem. Celá vitráž se skládá z čirého skla. Kříž, v jehož středu je umístěn motiv srdce, zakončují světle modré čtverce, které jsou umístěny i v rozích vitráže. Při pohledu ze schodiště po levé straně od motivu planoucího srdce se nachází vitráž zobrazující kotvu. Světle modře zbarvená kotva je ústředním motivem vitráže. Rozprostírá se na žlutém pozadí kříže. Okolní prostor vitráže je čirý se stejnými ovály, jako u předchozí vitráže. V pořadí třetí vitráž (vpravo od planoucího srdce) vyobrazuje čirý kříž na žlutém pozadí kříže. Okolní prostor je totožný s předchozím popisem vitráží.

Ikonografický rozbor:

Na prostřední vitráži je vyobrazeno planoucí srdce symbolizující lásku. Motiv kotvy symbolizuje naději a kříž víru.¹⁵³

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

¹⁵³ ROYT, Jan, pozn. 113, s. 60.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Donátor není znám.

- **VITRÁŽ 3: JEŽÍŠ NESOUCÍ KŘÍŽ**

Umístění:

Spojovací chodba mezi sakristií a točítým schodištěm vedoucím na oratoř. V tomto prostoru jsou umístěny dvě vitráže. Jedna z nich vyobrazuje 2. zastavení: Ježíš na sebe bere svůj kříž. Druhé vitrážové okno vyobrazuje 4. zastavení: Ježíš se setkává se svou matkou.

Členění a rozměry vitráže:

Jedná se o vitráž obdélníkového tvaru, jejíž rozměry činí 95 cm (výška) a 58,5 cm (šířka).

Popis:

Vitráž znázorňující druhé zastavení. Vyobrazuje Ježíše, jak na sebe bere svůj kříž. Ježíš je oděn v bílém rouchu přepásaném provazem překrytém červeným pláštěm se zelenou podšívkou. Na hlavě má trnovou korunu. O levé rameno opírá kříž, jehož konec přidržuje mužská postava oděná v hnědém kabátě se zeleným límcem a kloboukem barvy kabátu na hlavě. Po levici této postavy stojí muž v brnění. U Ježíše stojí třetí mužská postava oděná do žlutě zbarveného roucha, které je překryto fialovým pláštěm. Na hlavě má červeně zbarvený klobouk. Tento muž ve své pravici drží dřevěnou hůl a v levici svitek. Celý výjev je vyobrazen na světle modrém pozadí. Vitráž lemuje bordura s motivy zlatých křížů ve zlatém kruhu na modrém pozadí.

Vitráž znázorňující čtvrté zastavení vyobrazuje Ježíše, jak se setkává se svou matkou, Pannou Marií. Na této vitráži je Ježíš oděn stejně jako u druhého zastavení. Výrazný je provaz, který má Ježíš kolem pasu a jehož konec drží muž stojící po levici Ježíše v římském válečném oděvu s dřevěnou holí v pravé ruce. Pravicí Ježíš drží za ruku svou matku Pannu Marii, která klečí u jeho nohou. Panna Marie je oděna v šatech krémové barvy s modrým pláštěm a kápí přes hlavu, kterou doplňuje zlatá svatozář. Za Pannou Marií stojí postava muže v zeleném rouchu s fialovým pláštěm přehozeným přes jeho

pravé rameno. Tento muž má zlatou svatozář a své ruce pozvedá. Celý výjev lemují bordura téhož zbarvení jako u druhého zastavení.

Ikonografický rozbor:

Na vitrážích je vyobrazeno druhé a čtvrté zastavení Ježíše, který nese kříž a kráčí na Golgotu.¹⁵⁴

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Donátor není znám.

¹⁵⁴ LEMAITRE, Nicole, SOT, Véronique, QUINSON, Marie-Thérèse. *Slovník křesťanské kultury*. Praha: Garamond, 2002. ISBN 80-86379-41-8, s. 195–198.

VITRÁŽE V PRESBYTERIU

- **VITRÁŽ 4: SV. MARTIN**

Umístění:

Tato vitráž je umístěna v levé části presbyteria u hlavního oltáře.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je obdélníkového tvaru zakončená lomeným obloukem. Rozměry činí 4 m (výška) a 1,2 m (šířka).

Popis:

Tato vitráž vyobrazuje sv. Martina, který se nachází ve středu okna. Postava má na sobě bílé roucho, přes ně fialový plášť s temně červenou podšívkou. Sv. Martin je zobrazen s infulí stříbrné barvy se zlatým zdobením, kterou doplňuje stříbrná svatozář se zlatým okrajem. V levé ruce drží biskupskou berlu a v pravici knihu modré barvy. U nohou sv. Martina stojí bílá husa. Celá postava stojí na zatravněném podstavci s květy modré a červené barvy. Spodní část podstavce doplňuje identifikační páska s textem: HL. MARTINI. Okolní prostor motivu je z bezbarvého skla. Vitráž lemuje bordura z vnější strany zlaté barvy a ve vnitřní (blíže k postavě sv. Martina) střídající se bílé a červeně zbarvené proužky. V nejnižší části vitráže je umístěna kartuše s textem: GEWIDMET VON DER FAMILIE CHRISTIAN WEBER IN RUDOLFSTHAL. V překladu: Věnovala rodina Christiana Webera z Rudolfova.

Ikonografický rozbor:

Postava sv. Martina je na vitráži zobrazena jako biskup s knihou a berlou. Mezi jeho individuální atributy patří husa, která objasňuje legendu, kdy se světec zdráhal přijmout biskupskou hodnost a úkryt si našel mezi husami.¹⁵⁵

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

¹⁵⁵ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 45.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel. Některá barevná sklíčka jsou zašpiněná a zašlá.

Donátor:

Donátorem uvedeným na vitráži v nápisové pásce je Christian Weber z Rudolfova. Rok zhotovení či zasazení vitráže do kostela či firmu, která ji zhotovila, se mi nepodařilo v archivních dokumentech dohledat.

• **VITRÁŽ 5: SV. ANTONÍN**

Umístění:

Tato vitráž je umístěna v pravé části presbyteria u hlavního oltáře.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž obdélníkového tvaru je zakončena lomeným obloukem. Rozměry činí 4 m (výška) a 1,2 m (šířka), totožné s předchozí vitráží.

Popis:

Tato vitráž vyobrazuje postavu sv. Antonína, který se nachází ve středu okna. Sv. Antonín je oděn do mnišského roucha hnědé barvy v pase převázaného provazem. U pravého boku je zavěšený růženec. V pravici drží otevřenou knihu v červené vazbě. V druhé ruce drží malého Ježíška, který má na sobě šaty krémové barvy. Ježíšek drží Antonína kolem krku. Celá postava stojí na zatravněném podstavci s květy modré a fialové barvy. Spodní část podstavce doplňuje identifikační páska s textem: HL. ANTONIUS. Okolní prostor motivu je z bezbarvého skla. Vitráž lemuje bordura z vnější strany zlaté barvy a vnitřní střídající se bílé a červeně zbarvené proužky. V nejnižší části vitráže je umístěna kartuše s textem: DEM ANDENKEN DER VERSTORBENEN GATTIN UND MUTTER GEWIDMET VON DER FAMILIE ANTON KÖNIG IN RUPPERSDORF. V překladu: Na památku zesnulé manželky a matky věnovala rodina Antona Königa z Ruprechtic.

Ikonografický rozbor:

Postava sv. Antonína Paduánského je vyobrazena na vitráži s knihou jako specifickým atributem. Často bývá zobrazován i s malým Ježíškem, kterého chová v náruči.¹⁵⁶

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Donátorem uvedeným na vitráži v nápisové pásce byl Anton König z Ruprechtic. Rok zhotovení či zasazení vitráže do kostela či firmu, která ji zhotovila, se mi nepodařilo v archivních dokumentech dohledat.

¹⁵⁶ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 11.

VITRÁŽE V TRANSEPTU

- **VITRÁŽ 6: SV. FRANTIŠEK Z ASSISI**

Umístění:

Okno je umístěno v transeptu v pravém rameni kříže. Jedná se o vitráž umístěnou nad bočním vchodem do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je obdélníkového tvaru zakončená lomeným obloukem. Rozměry činí 3,5 m (výška) a 1,6 m (šířka).

Popis:

Tato vitráž vyobrazuje postavu sv. Františka z Assisi, který se nachází ve středu okna. Sv. František z Assisi je oděn do mnišského roucha hnědé barvy, v pase přepásaného provazem. V rukou drží knihu v šedé vazbě. Na rukou jsou patrná stigmata. Nad hlavou je patrná zlatá svatozář. Celá postava stojí na zatravněném podstavci. Jeho spodní část doplňuje identifikační páska s textem: SV. FRANTIŠEK Z ASSISI. Okolní prostor motivu je čirý. Vitráž lemuje bordura z vnější strany zlaté barvy a vnitřní střídající se bílé a červeně zbarvené proužky. V nejnižší části vitráže je umístěna kartuše s česky psaným textem: VĚNOVALA RODINA KOLÁŘŮ Z KATEŘINEK K VÝROČÍ 100 LET OD VYSVĚCENÍ KOSTELA, V R. 2010.

Ikonografický rozbor:

Postava sv. Františka z Assisi je vyobrazena na vitráži s knihou jako specifickým atributem. Často bývá zobrazován i se stigmaty na rukou.¹⁵⁷

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

¹⁵⁷ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 22.

Donátor:

Donátorem uvedeným na vitráži v nápisové pásce je rodina Kolářova z Kateřinek u Liberce, která vitráž kostelu věnovala ke 100. výročí od vysvěcení kostela v roce 2010.

Konkrétně

se o vitráž zasloužil farník Vlastimil Kolář z Kateřinek.¹⁵⁸

• **VITRÁŽ 7: SV. FRANTIŠEK XAVERSKÝ**

Umístění:

Okno umístěno v transeptu v pravém rameni kříže. Jedná se o vitráž umístěnou po levé straně od vitráže s vyobrazením sv. Františka z Assisi z pohledu diváka uvnitř kostela u bočního vchodu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Jednoduchá obdélníková vitráž zakončená lomeným obloukem. Rozměry činí 3,5 m (výška) a 1,6 m (šířka).

Popis:

Tato vitráž vyobrazuje sv. Františka Xaverského, který se nachází ve středu okna. Sv. František Xaverský je oděn v rochetě bílé barvy, kolem krku má zlatou štolu se stříbrným zdobením. Svou pravici zvedá v žehnajícím gestu. V levé ruce drží krucifix. Vyobrazen je se zlatou svatozáří. Celá postava stojí na zatravněném podstavci se žlutými a oranžovými květy. Spodní část podstavce doplňuje identifikační páska s textem: HL. FRANZ XAVER. Okolní prostor motivu je z bezbarvého skla. Vitráž lemuje bordura z vnější strany zlaté barvy a vnitřní střídající se bílé a červeně zbarvené proužky. V nejnižší části vitráže je umístěna kartuše s textem: ZUR ERINNERUNG AN DEN VERSTORB. GATTEN U. VATER GEWID. VON SEINER FRAU WILHELMINE U. D. KINDERN MARIE U. FRANZ GRUNER, KATHARINBERG. V překladu: Věnováno na upomínku na zesnulého manžela a otce od jeho ženy Wilhelmine a dětí Marie a Franze Grunerových, Kateřinky.

¹⁵⁸ DOLEŽALOVÁ, Olga, pozn. 15, s. 100.

Ikonografický rozbor:

Postava sv. Františka Xaverského je vyobrazena v rochetě se štolou. Mezi jeho atributy patří krucifix.¹⁵⁹

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Donátorem uvedeným na vitráži v nápisové pásce byla rodina Grunerova. Datace vzniku vitráže či jejího zasazení do kostela se mi nepodařila dohledat.

• **VITRÁŽ 8: SV. FRANTIŠEK SALESKÝ**

Umístění:

Okno je umístěno v transeptu v pravém rameni kříže. Jedná se o vitráž umístěnou po pravé straně od vitráže s vyobrazením sv. Františka z Assisi z pohledu diváka uvnitř kostela u bočního vchodu do chrámu.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž obdélníkového tvaru je zakončena lomeným obloukem. Rozměry činí 3,5 m (výška) a 1,6 m (šířka).

Popis:

Tato vitráž vyobrazuje sv. Františka Saleského, který se nachází ve středu okna. Sv. František Saleský je oděn v rochetě bílé barvy, kolem krku má zlatou štolu se stříbrným zdobením a zlatý kříž zavěšený na zlaté stuze. Součástí oděvu je purpurová klerika. V pravici drží knihu v rudé vazbě. V levé ruce drží srdce s křížem, které je ovínuté trnovou korunou. Vyobrazen je se stříbrnou svatozáří se zlatým lemem. Sv. František Saleský zde nemá vlasy a plnovous. Celá postava stojí na zatravněném podstavci s červenými a oranžovými květy. U pravé nohy sv. Františka Saleského je umístěna

¹⁵⁹ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 23.

biskupská infule stříbrné barvy se zlatým zdobením. Spodní část podstavce doplňuje identifikační páska s textem: HL. FRANZ SALES. Okolní prostor motivu je z čírého skla. Vitráž lemuje bordura z vnější strany zlaté barvy a vnitřní střídající se bílé a červeně zbarvené proužky. V nejnižší části vitráže je umístěna kartuše s textem: GEWIDMET VON DEN FAMILIEN FRANZ UND GUSTAV FIEBIGER IN RUPPERSDORF. V překladu: Věnovaly rodiny Franze a Gustava Fiebigerových z Ruprechtic.

Ikonografický rozbor:

Sv. František Saleský je vyobrazen se znakem probodeného srdce s křížem, které je ovinuté trnovou korunou.¹⁶⁰

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čírého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jednotlivá sklička jsou zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Donátorem uvedeným na vitráži v nápisové pásce jsou rodiny Franze a Gustava Fiebigerových z Ruprechtic. Dataci vzniku vitráže či jejího zasazení do kostela se mi nepodařilo dohledat.

- **VITRÁŽ 9: PANNA MARIE S MALÝM JEŽÍŠKEM (MADONA)**

Umístění:

Okno je umístěno v transeptu v levém rameni kříže. Jedná se o vitráž umístěnou naproti vitráži vyobrazující sv. Františka z Assisi, který je nad bočním vchodem do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž má obdélníkový tvar a je zakončená lomeným obloukem. Rozměry činí 3,5 m (výška) a 1,6 m (šířka).

¹⁶⁰ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 23.

Popis:

Tato vitráž vyobrazuje Pannu Marii s malým Ježíškem, která se nachází ve středu okna. Panna Marie je oděna v šatech růžové barvy, které kryje modrý plášť sepnutý u krku zlatou sponou. Na hlavě má zlatou královskou korunu, kterou obklopuje stříbrně zbarvená svatozář se zlatým lemem. V pravici drží knihu a zlaté žezlo. V levé ruce chová malého Ježíška, který má nožičky zakryty bílou látkou. Jeho tělíčko je nahé. Kolem hlavy má svatozář stejného zbarvení jako Panna Marie. Celá postava stojí na zlatém půlměsíci, obklopeném šedými mraky. Okolní prostor motivu je z bezbarvého skla. Vitráž lemuje bordura z vnější strany zlaté barvy a vnitřní střídající se bílé a červeně zbarvené proužky. V nejnižší části vitráže je umístěna kartuše s textem: GEWIDMET VON DER FAMILIE ANDREAS MÜLLER IN KATHARINBERG. V překladu: Věnovala rodina Andream Müllera z Kateřinek. Pod touto kartuší se nachází další text: AUSGEFÜHRT VON GEBRÜDER LIEBERT, KGL. SÄCHS. HOFLIEFERANTEN, DRESDEN. V překladu: Zhotovili bratři Liebertové, královští saští dvorní dodavatelé Drážd'any.

Ikonografický rozbor:

Madona je vyobrazena s korunou na hlavě ve významu nanebevzatá a s malým Ježíškem v náručí. Symbolem Panny Marie je také modrá a červená barva oděvu ve významu královny Nebes.¹⁶¹

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jednotlivá sklička jsou zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Donátorem uvedeným na vitráži v nápisové pásce je rodina Andream Müllera z Kateřinek. Datace vzniku vitráže či jejího zasazení do kostela se mi nepodařilo dohledat. Všechny vitráže v kostele sv. Antonína Paduánského byly obnoveny, restaurovány a umístěny do kostela v květnu 1992.¹⁶²

¹⁶¹ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 42.

¹⁶² DOLEŽALOVÁ, Olga, pozn. 15, s. 64–67.

- **VITRÁŽ 10: SRDCE PANNY MARIE**

Umístění:

Okno umístěno v transeptu v levém rameni kříže. Jedná se o vitráž umístěnou po pravé straně od vyobrazení Panny Marie s malým Ježíškem (vitráž 9) z pohledu diváka uvnitř kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž obdélníkového tvaru je zakončena lomeným obloukem. Rozměry činí 3,5 m (výška) a 1,6 m (šířka).

Popis:

Tato vitráž vyobrazuje Pannu Marii se srdcem, která se nachází ve středu okna. Panna Marie je oděna v šatech růžové barvy, přes něž je oblečen světle modrý plášť sepnutý u krku zlatou sponou. Oběma rukama odkrývá plášť na její hrudi a ukazuje srdce červené barvy. Kolem hlavy má stříbrně zbarvenou svatozář se zlatým lemem. Celá postava stojí na zatravněném podstavci s bílými květy se žlutým středem. Pod podstavcem je umístěna identifikační páska s textem: HERZ MARIA. V překladu: Srdce Mariino. Okolní prostor motivu je z čirého skla. Vitráž lemuje bordura z vnější strany zlaté barvy a vnitřní střídající se bílé a červeně zbarvené proužky. V nejnižší části vitráže je umístěna kartuše s textem: ZUM ANDENKEN AN DEN VERSTORBENEN VATER GEWIDMET VON DER FAMILIE ANTON GAHLER IN RUPPERSDORF. V překladu: Na památku zemřelého otce věnovala rodina Antona Gahlera z Ruprechtic.

Ikonografický popis:

Symbolem Panny Marie je také modrá a červená barva oděvu ve významu královny Nebes.¹⁶³ Motiv srdce Panny Marie se objevuje od 14. století a jeho vysvětlení je možné nalézt v evangeliu sv. Lukáše (2,19).¹⁶⁴ „Marie všechna ta slova uchovávala a zvažovala ve svém srdci“.¹⁶⁵

¹⁶³ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 42.

¹⁶⁴ ROYT, Jan, pozn. 113. s, 208.

¹⁶⁵ Evangelium sv. Lukáše 2:19.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Donátorem uvedeným na vitráži v nápisové pásce je rodina Antona Gahlera z Ruprechtic. Datace vzniku vitráže či jejího zasazení do kostela se mi nepodařilo dohledat.

• **VITRÁŽ 11: SV. ANEŽKA ČESKÁ**

Umístění:

Okno umístěno v transeptu v levém rameni kříže. Jedná se o vitráž umístěnou po levé straně od vyobrazení Panny Marie s malým Ježíškem (vitráž 9) z pohledu diváka uvnitř kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž obdélníkového tvaru je zakončena lomeným obloukem. Rozměry činí 3,5 m (výška) a 1,6 m (šířka).

Popis:

Na vitráži je vyobrazena sv. Anežka Česká. Jedná se o moderní ztvárnění pocházející z roku 1992. Anežka je oděna do modrých šatů. Na vitráži je viditelná pravá ruka, pokrčená a přes předloktí je zavěšena hůl bílé barvy a hnědě zbarvená část oděvu (zřejmě plášť). Anežka má na hlavě zlatou korunu, která je umístěna na závoji světle zelené barvy. Celá postava se nachází na pozadí složeném z barevných skel různých tvarů, nejčastěji z obdélníků, trojúhelníků a kosočtverců. Jejich barvy jsou rozličné, nejvíce převažuje barva fialová, modrá, žlutá a červená. Nad postavou je umístěna identifikační páska na modrém pozadí s textem: ANEŽKA. V lomeném oblouku vitráže je vyobrazen Duch svatý v podobě bílé holubice, a to v kruhu složeném ze žlutých a oranžových tvarů připomínajících trojúhelníky. V levém spodním rohu (z pohledu diváka) je zaznamenán

rok a autor, který se zasloužil o zhotovení vitráže: 1992 KLOZOVÁ. Vzhledem k modernímu zpracování vitráže není možné kompozici detailně popsat.

Ikonografický rozbor:

Ústředním motivem je sv. Anežka Česká. Nejčastěji bývá zobrazována s korunkou na hlavě či s odloženým královským šatem a s modelem kostela v ruce.¹⁶⁶ Na vitráži je vyobrazen také symbol Ducha svatého v podobě bílé holubice.¹⁶⁷

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků barevného transparentního skla, kde jsou sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vzhledem k době vzniku je vitráž v dobrém stavu. Barvy skel jsou jasné a výrazné.

Donátor:

Vitráž zhotovila výtvarnice Bohunka Klozová roku 1992.¹⁶⁸ Tento údaj je zaznamenán i na samotné vitráži.

¹⁶⁶ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 9.

¹⁶⁷ ROYT, Jan, pozn. 113, s. 170.

¹⁶⁸ DOLEŽALOVÁ, Olga, pozn. 15, s. 67.

VITRÁŽE V KOSTELNÍ LODI - VPRAVO

- **VITRÁŽ 12: SV. JAN KŘTITEL**

Umístění:

Jedná se o první vitrážové okno od hlavního vchodu po pravé straně hlavní lodi.

Členění a rozměry vitráže:

Tato vitráž má obdélníkový tvar s lomeným obloukem ve vrcholu. Rozměry činí 3,5 m (výška) a 1,6 m (šířka).

Popis:

Hlavním motivem na vitráži je sv. Jan Křtitel. Oděn je ve zvířecí kůži, kterou má v pase převázanou provazem. Přes ramena je přehozen plášť červené barvy s fialově zbarvenou podšívkou. Jan Křtitel je vyobrazen se stříbrnou svatozáří se zlatým lemem. V pravici drží lasturu zelené barvy a nápisovou pásku s textem: ECCE AGNUS DEI. V překladu: beránek Boží. Levicí pozvedá v žehnajícím gestu. Celá postava stojí na zatravněném podstavci s modrými květy. Nejniže je umístěna identifikační páska s textem: HL. JOHANNES D. TÄUFER. Okolní prostor motivu je z čírého skla. Vitráž lemuje bordura z vnější strany zlaté barvy a vnitřní střídající se bílé a červeně zbarvené proužky. V nejnižší části vitráže je umístěna kartuše s textem: ZUR ERINNERUNG AN DR. JOH. HEINR. LEEB GEWIDMET VON SEINER GATTIN ROSA UND DEN KINDERN CARL LEEB, MITZI UND ERNST HOFFMANN. V překladu: Na památku dr. Joh. Heinr. Leeba věnovala jeho manželka Rosa a děti Carl Leeb, Mitzi a Ernst Hoffmann.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži je vyobrazen sv. Jan Křtitel ve zvířecí kůži. Bývá znázorňován s atributem beránka či holí ukončenou křížem. Dalším znakem je uťatá hlava na míse.¹⁶⁹

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čírého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

¹⁶⁹ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 30.

Technický stav:

Vitráž je kompletní. Při detailním zkoumání vitráže jsou viditelné praskliny skel.

Donátor:

Dle informací z kartuše je donátorem Rosa Leebová a její děti Carl Leeb, Mitzi a Ernst Hoffmann. Datace zhotovení či zasazení vitráže do kostela není známa. Bližší informace o donátorovi se mi nepodařilo dohledat.

• **VITRÁŽ 13: SV. VERONIKA**

Umístění:

Jedná se o druhé vitrážové okno od hlavního vchodu po pravé straně hlavní lodi.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž obdélníkového tvaru je zakončena lomeným obloukem. Rozměry činí 3,5 m (výška) a 1,6 m (šířka).

Popis:

Hlavním motivem na vitráži je sv. Veronika. Oděna je v šatech červené barvy, které překrývá plášť světle modré barvy se zlatě zbarveným lemem a fialovou podšívku. Plášť spíná zlatá spona. Sv. Veronika je vyobrazena se stříbrnou svatozáří se zlatým lemem. V rukou drží kus bílé látky (roušku) s vyobrazeným otiskem obličeje Ježíše Krista, který má na hlavě trnovou korunu. Celá postava stojí na zatravněném podstavci se žlutými květy. Pod ním je umístěna identifikační páska s textem: HL. VERONIKA. Okolní prostor motivu je z čirého skla. Vitráž lemuje bordura z vnější strany zlaté barvy a vnitřní střídající se bílé a červeně zbarvené proužky. V nejnižší části vitráže je umístěna kartuše s textem: GEWIDMET VON FRAU AMALIA VON EHRLICH IN RUPPERSDORF. V překladu: Věnovala paní Amalie z Ehrlichu v Ruprechticích. Pod kartuší je další text: AUSGEFÜHRT VON GEBRÜDER LIEBERT KGL. SÄCHS. HOFLIEFERANTEN DRESDEN. V překladu: Zhotovili bratři Liebertové, královští saští dvorní dodavatelé Drážďany.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži je vyobrazena sv. Veronika, která dle tradice podala na křížové cestě Ježíši Kristu roušku k očištění obličeje, na které zůstal otisk Kristovy tváře. S rouškou bývá znázorňována.¹⁷⁰

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Dle informací z kartuše byla donátorkou Amalie z Ehrlichu v Ruprechticích. Dataci vzniku a zasazení vitráže do kostela se mi nepodařilo dohledat.

¹⁷⁰ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 54.

VITRÁŽE V KOSTELNÍ LODI - VLEVO

- **VITRÁŽ 14: SV. HELENA**

Umístění:

Jedná se o první vitrážové okno od hlavního vchodu po levé straně hlavní lodi.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž obdélníkového tvaru je zakončena lomeným obloukem. Rozměry činí 3,5 m (výška) a 1,6 m (šířka).

Popis:

Hlavním motivem na vitráži je sv. Helena. Oděna je v šatech zelené barvy, které překrývá plášť modré barvy s fialovou podšívku. Na hlavě má kápi barvy pláště a na ní zlatou královskou korunu, kterou obklopuje stříbrná svatozář se zlatým lemem. Pravicí drží dřevěný kříž, jež opírá o své pravé rameno. Kříž sahá až k zemi. V levé ruce drží tři hřeby. Celá postava stojí na zatravněném podstavci se žlutými květy. Pod ní je identifikační páska s textem: HL. HELENA. Okolní prostor motivu je z čírého skla. Vitráž lemuje bordura z vnější strany zlaté barvy a vnitřní střídající se bílé a červeně zbarvené proužky. V nejnižší části vitráže je umístěna kartuše s textem: GEWIDMET VON JULIUS WORM UND FRAU ANNA GEB. KÖNIG, IN KATHARINBERG. V překladu: Věnovali Julius Worme a paní Anna rozená Königovou, v Kateřinkách.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži je vyobrazena sv. Helena, která byla římskou císařovnou. Z toho důvodu je zobrazována jako císařovna s korunou na hlavě. Mezi její atributy patří Kristův kříž a hřeby.¹⁷¹

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čírého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cinem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

¹⁷¹ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 25–26.

Donátor:

Dle informací z kartuše byli donátory Julius Worm a paní Anna rozená Königová, v Kateřinkách. Bližší údaje ke vzniku či zhotovení vitráže se mi nepodařilo dohledat.

- **VITRÁŽ 15: SV. KATEŘINA („AUGUSTA“)**

Umístění:

Jedná se o druhé vitrážové okno od hlavního vchodu po levé straně hlavní lodi.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž obdélníkového tvaru je zakončená lomeným obloukem. Rozměry činí 3,5 m (výška) a 1,6 m (šířka).

Popis:

Hlavním motivem na vitráži je sv. Kateřina. Oděna je v šatech modré barvy, které překrývá plášť zelené barvy s červenou podšívkou a zlatým lemem. Na hlavě má zlatou královskou korunu, kterou obklopuje stříbrná svatozář se zlatým lemem. V pravici drží zeleně zbarvený palmový list. Levou rukou se opírá o meč, který směřuje špičkou k zemi. U jejích nohou (vedle meče) je umístěno kolo s ostrými hroty. Celá postava stojí na zatravněném podstavci s červenými a modrými květy. Pod ní je umístěna identifikační páska s textem: HL. AUGUSTA. Okolní prostor motivu je čirý. Vitráž lemuje bordura z vnější strany zlaté barvy a vnitřní střídající se bílé a červeně zbarvené proužky. V nejnižší části vitráže je umístěna kartuše s textem: SEI GETREU BIS IN DEN TOD, SO WILL ICH DIR DIE KRONE DES LEBENS GEBEN. OFFENB DON 2:10. AUGUSTE HEITZ HAERPFER GEB. SALOMON. V překladu: Buď věrný až do smrti a dám ti korunu života. Zjevení 2:10.¹⁷² Auguste Heitz Haerperová, rozená Salomonová.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži je vyobrazena dle příslušných atributů s největší pravděpodobností sv. Kateřina Alexandrijská, i přes označení v identifikační pásce HL. AUGUSTA, kde překlad tohoto jména neodpovídá jménu Kateřina. Atributem sv. Kateřiny je královská

¹⁷² Zjevení Janovo 2:10.

koruna (byla královskou dcerou), palmový list a mezi specifické znaky patří kolo posázené noži či hřeby. Dále je zobrazována s mečem.¹⁷³

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Dle informací z kartuše byla donátorkou Auguste Heitz Haerpferová, rozená Salomonová. Bližší údaje ke vzniku či zhotovení vitráže, nebo o donátorovi se mi nepodařilo dohledat.

¹⁷³ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 36.

VITRÁŽE NA KRUCHTĚ

- **VITRÁŽ 16: SV. JÁCHYM (VITRÁŽ BEZ IDENTIFIKAČNÍ PÁSKY)**

Umístění:

Jedná se o vitrážové okno nad hlavním vchodem na kruchtě, umístěné po pravé straně hlavní lodi. Tato vitráž doplňuje vitráž č. 12 a 13 na pravé straně hlavní lodi, jelikož je umístěna ve stejné řadě i výšce, přesto spadá umístěním na kůr.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je obdélníkového tvaru zakončená lomeným obloukem. Rozměry činí 3,6 m (výška) a 1,7 m (šířka).

Popis:

Hlavním motivem na vitráži je dle příslušných atributů zřejmě sv. Jáchym. Oděn je v dlouhém rouchu zlaté barvy, které překrývá fialový plášť se zeleným lemem. Na hrudi je zobrazeno srdce s plameny a křížem obklopené trnovou korunou. Kolem hlavy má stříbrnou svatozář se zlatým lemem. V pravici drží pastýřskou hůl hnědé barvy, která sahá až k zemi. Levou rukou přidržuje bílého beránka, kterého má sv. Jáchym na levém rameni. Celá postava stojí na podstavci z kamenů. Tento motiv neobsahuje přesné identifikační údaje. Na popsané vitráži chybí identifikační páska, na rozdíl od předchozích vitráží kostela. Okolí vyobrazení je z bezbarvého skla. Vitráž lemuje bordura z vnější strany zlaté barvy a vnitřní střídající se bílé a červeně zbarvené proužky. V nejnižší části vitráže je umístěna kartuše s textem: GEWIDMET VON JOSEF JÄGER IN RUPPERSDORF. V překladu: Věnoval Josef Jäger z Ruprechtic. Nad motivem sv. Jáchyma je umístěna další kartuše s podobným textem: GEWIDMET VON FAMILIE JOSEF JÄGER. V překladu: Věnovala rodina Josefa Jägera.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži je vyobrazen dle příslušných atributů s největší pravděpodobností sv. Jáchym. Označení identifikační páskou na vitráži chybí. Atributem sv. Jáchyma jsou pastýřská hůl a též beránek. Často bývá oděn v dlouhém rouchu s pláštěm. Sv. Jáchym se vyobrazuje také ve spojení se sv. Annou.¹⁷⁴

¹⁷⁴ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 28.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Dle informací z kartuše je donátorem rodina Josefa Jägera z Ruprechtic. Bližší údaje se mi nepodařilo získat.

- **VITRÁŽ 17: SV. ANNA**

Umístění:

Jedná se o vitrážové okno nad hlavním vchodem na kruchtě, umístěné po levé straně hlavní lodi. Tato vitráž doplňuje vitráž č. 14 a 15 na levé straně hlavní lodi, jelikož je umístěna ve stejné řadě i výšce, přesto se řadí svým umístěním na kůr.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je obdélníkového tvaru zakončená lomeným obloukem. Rozměry činí 3,6 m (výška) a 1,7 m (šířka).

Popis:

Hlavním motivem vyobrazeným na vitráži je sv. Anna. Oděna je v dlouhých šatech modré barvy, které překrývá červený plášť. Přes hlavu má sv. Anna kápi barvy pláště a stříbrnou svatozář se zlatým lemem. V obou rukou drží svitek s textem psaným v hebrejštině. Ten představuje písmena hebrejské abecedy JHVH, která označují jméno Boží [JAHVEH]. Celá postava stojí na zatravněném podstavci s květy různých barev (převážně bílé, žluté a fialové). Součástí podstavce je identifikační nápisová páska s textem: HL. ANNA. Okolní prostor motivu je čirý. Vitráž lemuje bordura z vnější strany zlaté barvy a vnitřní střídající se bílé a červeně zbarvené proužky. V nejnižší části vitráže je umístěna kartuše s textem, který je ovšem vzhledem k umístění vitráže velmi špatně čitelný a detailní zkoumání textu není v důsledku omezeného přístupu možné. Pravděpodobný obsah textu je: IN DANKBARER ERINNERUNG AN MEINE VERSTORBENE ELTERN FERDINAND U. ANNA SCHMIDT AUS RUPPERSDORF.

N. 1. – GEWIDMET VON CARL GUSTAV UND LUDMILLA SCHMIDT. V překladu: Ve vzpomínce na mé zesnulé rodiče Ferdinanda a Annu Schmidtovy z Ruprechtic č. 1. – Věnovali Carl Gustav a Ludmila Schmidtovi. Nad motivem sv. Anny je umístěna další kartuše s podobným textem: GEWIDMET VON CARL GUSTAV UND LUDMILLA SCHMIDT. V překladu: Věnovali Carl Gustav a Ludmila Schmidtovi.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži je ztvárněna sv. Anna, která je zobrazována v dlouhém oděvu s hlavou zakrytou závojem. Mezi její atributy se řadí kniha, lilie poukazující na její neposkvrněné dítě (Pannu Marii). Často bývá vyobrazována s manželem sv. Jáchymem.¹⁷⁵

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Dle informací z kartuše jsou donátory Carl Gustav a Ludmila Schmidtovi.

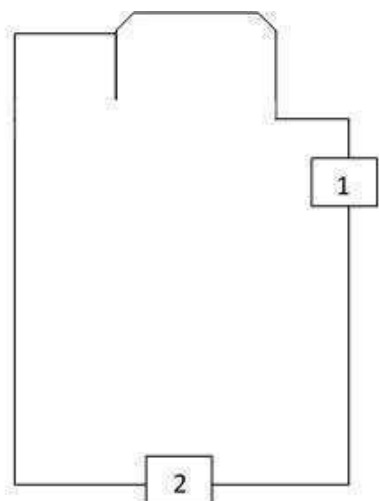
¹⁷⁵ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 10.

4.6. Kostel Navštívení Panny Marie

Stavba kostela v Harcově byla zahájena díky snaze libereckého kaplana harcovské školy Antona Henkeho. Podařilo se mu s pomocí místního učitele Antona Neumanna sehnat peníze na stavební materiál. Základní kámen byl položen 7. června 1858. Postup na stavbě byl však brzy zastaven kvůli nepřízní počasí (silným povodním). Další práce přerušily válečné události z roku 1859. Liberecký vikář Franz Moysel kostel vysvětil 25. listopadu

1860. Kostel je jednolodní se čtvercovým presbyteriem, které je užší než chrámová loď. Od roku 1890 chrám nesloužil bohoslužebným účelům. Kostel Navštívení Panny Marie byl využit pro zřízení archivu liberecké nemocnice.¹⁷⁶ V následujících letech přešel pod správu města Liberce. V roce 2009 byl kostel prodán městem do soukromého vlastnictví. Majitelem kostela se stal Robert Hes, který zachoval vnější vzhled budovy kostela, která slouží jako sídlo jeho stavební firmy.¹⁷⁷

Kostel disponuje dvěma vitrážemi, jejichž detailní popis je zmíněn níže.

Obr. 6: půdorys – kostel Navštívení Panny Marie

¹⁷⁶ DOBIÁŠ, Josef, pozn. 11, s. 28.

¹⁷⁷ Informace dostupné na základě rozhovoru s Robertem Hesem.

VITRÁŽ V KOSTELNÍ LODI - VPRAVO

- **VITRÁŽ 1: SV. JÁCHYM (VITRÁŽ BEZ IDENTIFIKAČNÍ PÁSKY)**

Umístění:

Jedná se o vitrážové okno umístěné po pravé straně hlavní lodi.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž obdélníkového tvaru je zakončena lomeným obloukem. Rozměry činí 3,55 m (výška) a 1,34 m (šířka).

Popis:

Hlavním motivem na vitráži je dle příslušných atributů zřejmě sv. Jáchym. Oděn je v dlouhém rouchu zlaté barvy, které překrývá červený plášť s tmavě zelenou podšívkou. Kolem hlavy má stříbrnou svatozář se zlatým lemem. V pravici svírá dřevěnou pastýřskou hůl, která sahá až k zemi. Sv. Jáchym drží v náručí bílého beránka. Celá postava stojí na podstavci zlaté barvy. Na této vitráži chybí identifikační páska. Okolní prostor motivu je z bezbarvého skla. Vitráž lemuje modrá bordura doplněná ve vrchní části červenými květy a rozvilinami. Bordura je v lomeném oblouku zdobená i zlatými volutami. Celá bordura je z vnitřní i vnější strany doplněna zlatým páskem. Vitráž neobsahuje žádné údaje o donátorovi či dataci vzniku.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži je vyobrazen dle příslušných atributů s největší pravděpodobností sv. Jáchym. Označení identifikační páskou na vitráži chybí. Atributem sv. Jáchyma jsou pastýřská hůl a beránek. Často bývá oděn v dlouhém rouchu s pláštěm.¹⁷⁸

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je ve velmi špatném stavu. Jsou viditelná značná poškození skel. Některé části vitráže zcela chybějí.

¹⁷⁸ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 28.

Donátor:

Donátor není znám, bádání žádná jména nepřineslo. Majitel kostela se chystá vitráž restaurovat.

VITRÁŽ NAD VSTUPEM

- **VITRÁŽ 2: ORNAMENTÁLNÍ MOTIVY**

Umístění:

Jedná se o vitrážové okno umístěné nad hlavním vstupem do kostela. Tato vitráž zdobí lomený oblouk vstupních dveří.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž má půlkruhový tvar. Rozměry činí 74 cm (výška) a 188 cm (šířka).

Popis:

Jedná se ornamentální vitráž, která je složena ze tří kruhů různých zbarvení. Střední kruh největších rozměrů je členěn na čtyři části, kde první a čtvrté pole má žlutou barvu a pole druhé a třetí je zbarvené modře. V polích jsou znázorněny trojlisty. Postranní kruhy mají stejné zbarvení. První a čtvrté pole je vybarveno růžově a druhé a třetí pole má žlutou barvu. Motivy kruhů jsou v okolním prostoru doplněny sklem barev kruhů.

Ikonografický popis:

Ornamentální motivy – kruhy a trojlisty.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

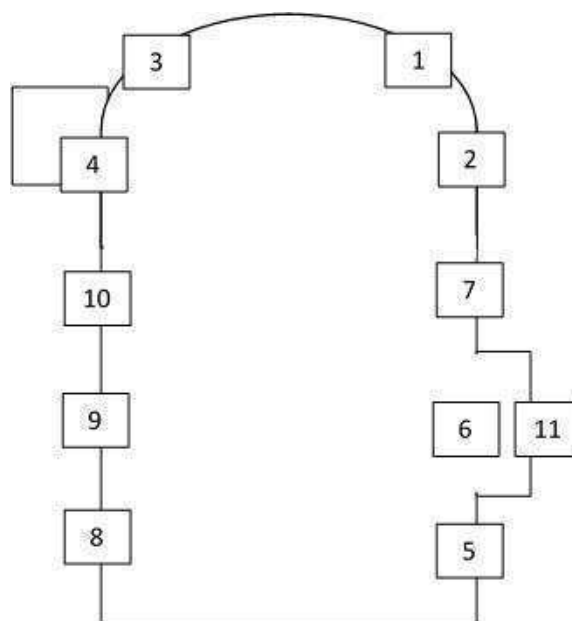
Vitráž je v kompletním stavu bez poškození skel.

Donátor:

Donátor není znám. Bádání žádná jména nepřineslo.

4.7. Kostel sv. Jana Křtitele

Nejstarší zmínky o místě, na kterém dnešní kostel stojí, pocházejí z roku 1352. Stál zde kostel zasvěcený sv. Mikuláši s přiléhajícím hřbitovem. Kostel zničili husité. Na jeho památku byl na onom místě postaven roku 1699 sloup. Nový kostel pochází z počátku 17. století. Zprvu byl kostel dřevěný. Rochlický kostel zasvěcený sv. Janu Křtiteli se v roce 1652 stal samostatným farním kostelem, kterému byly podřízeny kostely v Rýnovicích u Jablonce nad Nisou a ve Vratislavicích nad Nisou. Roku 1657 byl dřevěný kostel zbořen a přestavěn na kamennou stavbu. Kostel v Rochlicích je barokní stavba orientovaná na východ. Na západní straně ji doplňuje věž.¹⁷⁹ Ke kostelu byla roku 1746 přistavěna kaple nesoucí označení Appeltova. Stavitel kaple není znám. Je přístupná z hlavní lodi kostela vpravo od hlavního vchodu. Půdorys této kaple je čtvercový. Používala se do roku 1756. Kolem chrámu se rozkládal také hřbitov, který byl roku 1787 zrušen.¹⁸⁰ V současné době se na místě dřívějšího hřbitova rozkládá park, jenž vznikl až počátkem 21. století poté, co byl v r. 1987 starý hřbitov zcela zlikvidován.

Obr. 7: půdorys – kostel sv. Jana Křtitele

Kostel je z vnějšího pohledu dost poškozen. Převážně omítka utrpěla nejen zásahy vandalismu. Ovšem vitráže nepostihlo významné poškození. Celkově kostel disponuje jedenácti vitrážovými okny, o kterých se detailněji zmíním v následujících částech práce.

¹⁷⁹ KÜHN, Karl, Friedrich, pozn. 10, s. 285–286.

¹⁸⁰ KÜHN, Karl, Friedrich, pozn. 10, s. 288.

VITRÁŽE V PRESBYTERIU

- **VITRÁŽ 1: SRDCE PANNY MARIE**

Umístění:

Jedná se o vitrážové okno situované v presbyteriu po pravé straně od oltáře z pohledu diváka.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je zakončená segmentovým obloukem. Rozměry činí 3,150 m (výška) a 1,64 m (šířka).

Popis:

Ústředním motivem této vitráže je Panna Marie se srdcem vyobrazeným na její hrudi. Panna Marie je oděna do šatů bílé barvy se zlatě zdobeným lemem u krku, přes ramena má přehozený modrý plášť s červenou podšívkou, kterým jí zakrývá tělo od pasu níže. Postava je vyobrazena se zlatou svatozáří. Na její hrudi je viditelné červené srdce se zlatými plameny a probodnuté dýkou. Srdce je vyobrazeno ve zlaté kartuši, kterou lemuje bordura z bílých květů růže. Levou ruku Panna Marie pozvedá v žehnajícím gestu a její pravá ruka ukazuje k srdci na hrudi. Postava je vyobrazena v iluzivní nice s prvky barokní architektury. Jedná se v první řadě o barokní tordované sloupy s korintskými hlavicemi. Sloupy mají stříbrnou barvu se zlatým zdobením. Za postavou Panny Marie je vyobrazen gobelín zelené barvy se zlatými třásněmi. Celý výklenek zakončuje půlkruhový oblouk, nad nímž je vyobrazena zlatá královská koruna s rozvilinami téhož zbarvení. Nad Pannou Marií visí červená girlanda. Pod výklenkem je vyobrazena hlava anděla se zelenými křídly. Pod andělem je umístěna kartuše s textem: GEWID. V. RUDOLF DEMUTH, 1898. V překladu: Věnoval Rudolf Demuth, 1898. Text je umístěn ve stříbrné nápisové pásce, které je vyobrazena v červené kartuši se zlatě zdobeným lemem. Pod nápisovou páskou ve středu lemu kartuše je zobrazena zelená mušle. Celou vitráž lemují bordura představující tordované sloupy z listů a květů červené a bílé barvy, které se pravidelně střídají. Tordované sloupů je znázorněno stříbrnou stuhou, která je obtočena kolem sloupů. Patka sloupů připomíná modrou vázu se zlatým zdobením. V rozích segmentového oblouku vitráže je vyobrazena stříbrná brož se zlatým zdobením. Vnější i vnitřní část bordury je zdobená modrou páskou, která lemují celou borduru vitráže. Směrem k ústřednímu motivu je modrá páska doplněna ještě bíle a fialově zbarvenou páskou.

Ikonografický rozbor:

Symbolem Panny Marie je modrá a červená barva oděvu ve významu královny Nebes.¹⁸¹ Motiv srdce Panny Marie se objevuje od 14. století a jeho vysvětlení je možné nalézt v evangeliu sv. Lukáše (2,19).¹⁸² „Marie všechna ta slova uchovávala a zvažovala ve svém srdci“.¹⁸³

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olovených nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v kompletním stavu. Při jejím detailním zkoumání jsou viditelná poškození skel. Některé části chybějí, například u pravé ruky Panny Marie, nebo jsou skla popraskaná.

Donátor:

Donátorem byl Rudolf Demuth, který vitráž kostelu věnoval roku 1898.

• **VITRÁŽ 2: ORNAMENTÁLNÍ**

Umístění:

Jedná se o vitrážové okno situované v presbyteriu po pravé straně od oltáře z pohledu diváka, vedle vitráže 1, směrem k hlavní lodi kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je zakončena segmentovým obloukem. Rozměry činí 3,150 m (výška) a 1,64 m (šířka).

Popis:

Vitráž je ornamentální. Skládá se z květinových motivů. Střední část vitráže je zdobena stříbrnými rozvilinami, jejichž střed dekoruje světle modré kolečko. Tyto motivy jsou vyobrazeny v počtu 28 v celé střední části vitráže. Dalším námětem jsou stříbrné rozviliny s fialovým kolečkem ve středu v počtu 21, ten doplňují kosočtverce se zlatým

¹⁸¹ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 42.

¹⁸² ROYT, Jan, pozn. 113, s. 208.

¹⁸³ Evangelium sv. Lukáše 2:19.

okrajem, jejichž střed představuje stříbrné květinové prvky, jakou jsou rozviliny s modrými či fialovými kolečky. Celý ústřední květinový námět vitráže zdobí bordura, která je z vnitřní i vnější strany lemována zelenou páskou. Bordura je zlatého zbarvení. Na ní jsou vyobrazeny červené a modré květiny doplněné stříbrnými rozvilinami.

Ikonografický popis:

Květinové, ornamentální motivy s barokními prvky.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v kompletním stavu. Při detailním zkoumání vitráže jsou viditelná poškození skel. Na některých sklech jsou výrazné praskliny.

Donátor:

Donátor není znám.

• **VITRÁŽ 3: SRDCE JEŽÍŠE KRISTA**

Umístění:

Jedná se o vitrážové okno situované v presbyteriu po levé straně od oltáře z pohledu diváka.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je zakončena segmentovým obloukem. Rozměry činí 3,150 m (výška) a 1,64 m (šířka).

Popis:

Ústředním motivem této vitráže je Ježíš Kristus se srdcem vyobrazeným na své hrudi. Ježíš je oděn do bílých šatů se zlatě zdobeným lemem u krku. Přes ramena má přehozen červený plášť s fialovou podšívkou, který mu zakrývá tělo od pasu níže. Postava je vyobrazena se stříbrnou svatozáří se zlatým lemem členěnou červeným křížem. Na jeho hrudi je viditelné zlaté srdce se zlatým křížem. Srdce je vyobrazeno ve zlaté kartuši, kterou lemuje trnová koruna. Na obou jeho dlaních jsou viditelné stopy po hřebech. Ruce má

podél těla. Celá postava je vyobrazena v iluzivní nice s prvky barokní architektury. Jedná se v první řadě o barokní tordované sloupy s korintskými hlavicemi. Sloupy jsou stříbrné se zlatým zdobením. Za postavou Panny Marie je vyobrazen zelený gobelín se zlatými třásněmi. Celý výklenek zakončuje půlkruhový oblouk, nad nímž je vyobrazena zlatá královská koruna s rozvilinami téhož zbarvení. Nad Ježíšem visí červená girlanda. Pod výklenkem je vyobrazena hlava anděla se zelenými křídly. Pod andělem je umístěna kartuše s textem: GEWID. V. ANTON DEMUTH, 1898. V překladu: Věnoval Anton Demuth, 1898. Text je umístěn ve stříbrné nápisové pásce, v níž je vyobrazena červené kartuše se zlatě zdobeným lemem. Pod nápisovou páskou ve středu lemu kartuše je zobrazena zelená mušle. Celou vitráž lemuje bordura představující tordované sloupy z listů a květů červené a bílé barvy, které se pravidelně střídají. Tordování sloupů je znázorněno stříbrnou stuhou, která je obtočena kolem nich. Podstavec sloupů připomíná vázu modrého zbarvení se zlatým zdobením. V rozích segmentového oblouku vitráže je vyobrazena stříbrná brož se zlatým zdobením. Vnější i vnitřní část bordury je zdobená modrou páskou, která lemuje celou borduru vitráže. Směrem k ústřednímu motivu je modrá páska doplněna ještě bíle a fialově zbarvenou páskou. Fialová páska, která se dotýká barokních sloupů, které tvoří niku, v níž stojí Ježíš, představuje motiv řetězu světle fialové barvy umístěného na tmavě fialovém pozadí.

Ikonografický popis:

Hlavním ikonografickým motivem vitráže je srdce Ježíšovo. Ježíš je vyobrazen jako celá postava s bolestným srdcem na hrudi, které obklopuje trnová koruna.¹⁸⁴

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v kompletním stavu. Při detailním zkoumání vitráže jsou viditelná poškození skel. Některé části chybějí.

Donátor:

Donátorem byl Anton Demuth, který vitráž kostelu věnoval roku 1898.

¹⁸⁴ ROYT, Jan, pozn. 113, s. 271.

• VITRÁŽ 4: ORNAMENTÁLNÍ

Umístění:

Jedná se o vitrážové okno situované v presbyteriu po levé straně od oltáře z pohledu diváka, vedle vitráže 3, směrem k hlavní lodi kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je zakončena segmentovým obloukem. Rozměry činí 3,150 m (výška) a 1,64 m (šířka).

Popis:

Vitráž je ornamentální. Skládá se z květinových motivů. Střední část vitráže je zdobena stříbrnými rozvilinami, jejichž střed dekoruje světle modré kolečko. Tyto motivy jsou vyobrazeny v počtu 28 v celé střední části vitráže. Dalším námětem jsou stříbrné rozviliny s fialovým kolečkem ve středu v počtu 21, ten doplňují kosočtverce se zlatým okrajem, jejichž střed představuje stříbrné květinové prvky, jakou jsou rozviliny s modrými či fialovými kolečky. Celý ústřední květinový námět vitráže zdobí bordura, která je z vnitřní i vnější strany lemována zelenou páskou. Bordura je zlatého zbarvení. Na ní jsou vyobrazeny červené a modré květiny doplněné stříbrnými rozvilinami.

Ikonografický popis:

Květinové, ornamentální motivy s barokními prvky.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v kompletním stavu. Při detailním zkoumání vitráže jsou viditelná poškození skel. Některé části chybějí, například v pravé dolním rohu z pohledu diváka.

Donátor:

Donátor není znám.

VITRÁŽE V KOSTELNÍ LODI - VPRAVO

- **VITRÁŽ 5: SV. TEREZIE (Z LISIEUX)**

Umístění:

Jedná se o první vitráž v pravé kostelní lodi od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž zakončuje segmentový oblouk. Rozměry činí 2,73 m (výška) a 1,57 m (šířka).

Popis:

Ústředním vyobrazením je motiv postavy sv. Terezie. Ta je oděna v hnědém řeholním oděvu se světle modrou kapucí a bílým pláštěm. V rukou drží krucifix a růže různých barev. Převažují červené a růžové květy růží. Kolem hlavy má svatozář zlaté barvy se stříbrným lemem. Celá postava je vyobrazena na travnatém podstavci s květy červenými, fialovými a bílými. Jeho spodní část doplňuje identifikační páska s textem: ST. THERESIA. Tento text je umístěn v růžové kartuši, kterou obklopuje zlaté zdobení s rozvilinami doplněné modrou broží. Celý motiv se nachází na pozadí z čirého skla, které je doplněno světle modrými kosočtverci v počtu 36. V nejnižší části vitráže je umístěn text vztahující se k donátorovi: GEWIDMET VON GUST. U. MARIE LASTOVIČKA. V překladu: Věnovali Gustav a Marie Lastovičkovi. Po levé straně od kartuše s textem, z pohledu diváka, je zaznamenána na vitráži firma, která ji zhotovila: GLASMALEREI F. LUCKE, GABLONZ A. N. V překladu: Sklo malířství F. Lucke, Jablonec nad Nisou. Vitráž doplňuje po jejím okraji bordura fialově zbarvených rozvilin, na nichž se střídají se půlkruhy modré, fialové a zelené barvy, znázorňující taktéž rozviliny. Směrem k ústřednímu motivu je celá bordura doplněna zlatou páskou.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži je dle příslušných atributů vyobrazena Terezie z Lisieu. Zobrazována je v řeholním oděvu vztahující se ke karmelitkám, k nimž vstoupila. Mezi její hlavní atributy patří růže a kříž.¹⁸⁵

¹⁸⁵ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 52.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v kompletním stavu. Při detailním zkoumání vitráže nejsou viditelná poškození skel.

Donátor:

Donátory jsou Gustav a Marie Lastovičkovi. Vitráž zhotovila sklo malířská firma F. Luckeho z Jablonce nad Nisou.

- **VITRÁŽ 6: SV. ANNA**

Umístění:

Jedná se o druhé vitrážové okno v pravé kostelní lodi od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž zakončuje segmentový oblouk. Rozměry činí 2,73 m (výška) a 1,57 m (šířka).

Popis:

Ústředním vyobrazením je motiv sv. Anny. Ta je oděna do zelených šatů. Šaty jsou přepásány modrou stuhou. Okolo ramen má sepnutý fialový plášť s hnědou podšívkou na zlatém lem. Kolem hlavy má zlatou svatozář s lemem třeše barvy. U sv. Anny je přítomna postava mladé dívky v bílých šatech se zlatou podšívkou, které má přepásány červenou stuhou. Jedná se Pannu Marii, která má kolem hlavy stříbrnou svatozář se stříbrným lemem, který je zdoben sedmi pěticípými hvězdami. Panna Marie má ruce sepnuté v prosebném gestu a její pohled se upírá ke sv. Anně. Ta svou pravou ruku pozvedá. Celá postava je vyobrazena na travnatém podstavci s květy červené, modré a zlaté barvy. Spodní část doplňuje identifikační páska s textem: ST. ANNA. Tento text je umístěn v růžové kartuši, kterou obklopuje zlaté zdobení rozvilinami doplněné zelenou broží. Celý motiv se nachází na pozadí z čirého skla, které je doplněno světle modrými kosočtverci v počtu 36. V nejnižší části vitráže je umístěn text vztahující se k donátorovi:

GEWIDMET VON GUST. U. MARIE LASTOVIČKA. V překladu: Věnovali Gustav a Marie Lastovičkovi. Po levé straně od kartuše s textem, z pohledu diváka, je zaznamenána na vitráži firma, která jí zhotovila: GLASMALEREI F. LUCKE, GABLONZ A. N. V překladu: Sklo malířství F. Lucke, Jablonec nad Nisou. Vitráž doplňuje po jejím okraji bordura fialově zbarvených rozvilin, na nichž jsou střídající se půlkruhy modré, fialové a zelené, znázorňující taktéž rozviliny. Směrem k ústřednímu motivu je celá bordura doplněna zlatou páskou.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži je dle příslušných atributů vyobrazena sv. Anna. Je v dlouhém přepásaném šatu se závojem na hlavě. Mezi její hlavní atribut patří drobná postava Panny Marie.¹⁸⁶

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v kompletním stavu. Při detailním zkoumání vitráže nejsou viditelná poškození skel.

Donátor:

Donátory jsou Gustav a Marie Lastovičkovi. Vitráž zhotovila sklo malířská firma F. Luckeho z Jablonce nad Nisou.

• **VITRÁŽ 7: SV. BARBORA**

Umístění:

Jedná se o třetí vitrážové okno v pravé kostelní lodi od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž zakončuje segmentový oblouk. Rozměry činí 2,73 m (výška) a 1,57 m (šířka).

¹⁸⁶ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 10.

Popis:

Ústředním vyobrazením je motiv postavy sv. Barbory. Ta je oděna v šatech hnědé barvy a s fialovým pláštěm s modrou podšívkou a zlatým lemem. Kolem hlavy má svatozář stříbrné barvy se zlatým lemem. Také je opatřena zlatou královskou korunou. Sv. Barbora ve své pravé ruce drží zlatý pohár, s hostií. V levé ruce má palmový list, jako symbol mučedníků. Celá postava je vyobrazena na travnatém podstavci s červenými a zlatými květy. Spodní část podstavce doplňuje identifikační páska s textem: ST. BARBARA. Tento text je umístěn v růžové kartuši, kterou obklopuje zlaté zdobení rozvilinami doplněné fialovou broží. Celý motiv se nachází na pozadí z čirého skla, které je doplněno světle modrými kosočtverci v počtu 36. V nejnižší části vitráže je umístěn text vztahující se k donátorovi: GEWIDMET VON GUST. U. MARIE LASTOVIČKA. V překladu: Věnovali Gustav a Marie Lastovičkovi. Po levé straně od kartuše s textem, z pohledu diváka, je zaznamenána na vitráži firma, která ji zhotovila: GLASMALEREI F. LUCKE, GABLONZ A. N. V překladu: Sklo malířství F. Lucke, Jablonec nad Nisou. Vitráž doplňuje po jejím okraji bordura fialově zbarvených rozvilin, na nichž jsou střídající se půlkruhy modré, fialové a zelené, znázorňující taktéž rozviliny. Směrem k ústřednímu motivu je celá bordura doplněna zlatou páskou.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži je dle příslušných atributů vyobrazena sv. Barbora. Zobrazována je s kalichem s hostií. Dále mezi její atributy určení patří královská koruna a palma.¹⁸⁷

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v kompletním stavu. Při detailním zkoumání vitráže nejsou viditelná poškození skel.

Donátor:

Donátory byli Gustav a Marie Lastovičkovi. Vitráž zhotovila sklo malířská dílna F. Luckeho z Jablonce nad Nisou.

¹⁸⁷ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 13.

VITRÁŽE V KOSTELNÍ LODI – VLEVO

- **VITRÁŽ 8: SV. ANTONÍN PADUÁNSKÝ**

Umístění:

Jedná se o první vitrážové okno v levé kostelní lodi od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž zakončuje segmentový oblouk. Rozměry činí 2,73 m (výška) a 1,57 m (šířka).

Popis:

Ústředním vyobrazením je motiv postavy sv. Antonína Paduánského. Ten je oděn do hnědého řeholního roucha, které je v pase přepásané provazem. U levého boku má zavěšený růženec. V pravici drží bílou lilii. V druhé ruce drží malého Ježíška, který má na sobě šaty zlaté barvy. Celá postava stojí na zatravněném podstavci s květy bílé lilie. Spodní část podstavce doplňuje identifikační páska s textem: HL. ANTONIUS. Tento text je umístěn v růžové kartuši, kterou obklopuje zlaté zdobení rozvilinami doplněné modrou broží. Celý motiv se nachází na pozadí z čirého skla, které je doplněno světle modrými kosočtverci v počtu 36. V nejnižší části vitráže je umístěna kartuše s textem: GEWIDMET VON GUST. U. MARIE LASTOVIČKA. V překladu: Věnovali Gustav a Marie Lastovičkovi. Vitráž doplňuje po jejím okraji bordura fialově zbarvených rozvilin, na nichž jsou střídající se půlkruhy modré, fialové a zelené, znázorňující taktéž rozviliny. Směrem k ústřednímu motivu je celá bordura doplněna zlatou páskou.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži je dle příslušných atributů vyobrazen sv. Antonín Paduánský. Zobrazován je s bílou lilií jako specifickým atributem. Často bývá zobrazován i s malým Ježíškem, kterého chová v náručí.¹⁸⁸

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklíčka zasazena do olověných nut spájených cínem.

¹⁸⁸ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 11.

Technický stav:

Vitráž je v kompletním stavu. Při detailním zkoumání vitráže jsou viditelná poškození skel. Převážně praskliny na sklech.

Donátor:

Donátory byli Gustav a Marie Lastovičkovi. Firma ani datace zhotovení vitráže nejsou uvedena. Je pravděpodobné, že šlo opět o sklo malířskou dílnu F. Luckeho z Jablonce nad Nisou.

• **VITRÁŽ 9: SV. PETR**

Umístění:

Jedná se o druhé vitrážové okno v levé kostelní lodi od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž zakončuje segmentový oblouk. Rozměry činí 2,73 m (výška) a 1,57 m (šířka).

Popis:

Ústředním vyobrazením je motiv postavy sv. Petra. Ten je oděn do světle zelených šatů, překrytých zlatým pláštěm s fialovou podšívkou. Vyobrazen je se zlatou svatozáří. Pravou ruku pozvedá v žehnajícím gestu a v levé drží dva klíče a knihu v modré vazbě se zlatým kováním. Celá postava stojí na zatravněném podstavci s kameny v pozadí. Spodní část podstavce doplňuje identifikační páska s textem: ST. PETRUS. Tento text je umístěn v růžové kartuši, kterou obklopuje zlaté zdobení rozvilinami doplněné modrou broží. Celý motiv se nachází na pozadí z čirého skla, doplněného světle modrými kosočtverci v počtu 36. V nejnižší části vitráže je umístěna kartuše s textem: GEWIDMET VON GUST. U. MARIE LASTOVIČKA. V překladu: Věnovali Gustav a Marie Lastovičkovi. Po levé straně od nápisové pásky je na vitráži zaznamenána firma, která ji zhotovila: GLASMALEREI F. LUCKE GABLONZ A. N. V překladu: Sklo malířství F. Lucke z Jablonce nad Nisou. Vitráž doplňuje po jejím okraji bordura fialově zbarvených rozvilin, na nichž jsou střídající se půlkruhy modré, fialové a zelené, znázorňující taktéž rozviliny. Směrem k ústřednímu motivu je celá bordura doplněna zlatou páskou.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži je dle příslušných atributů vyobrazen sv. Petr s klíči od království nebeského, které jsou jeho specifickým atributem. Často bývá vyobrazován i s knihou.¹⁸⁹

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v kompletním stavu. Při detailním zkoumání vitráže jsou viditelná poškození skel. Převážně praskliny na sklech.

Donátor:

Donátory byli Gustav a Marie Lastovičkovi. Vitráž zhotovila sklo malířská dílna F. Luckeho z Jablonce nad Nisou.

• **VITRÁŽ 10: SV. AUGUSTIN**

Umístění:

Jedná se o třetí vitrážové okno v levé kostelní lodi od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž zakončuje segmentový oblouk. Rozměry činí 2,73 m (výška) a 1,57 m (šířka).

Popis:

Ústředním vyobrazením je postava sv. Augustina. Ten je oděn do bílých šatů překrytých červeným pláštěm se zlatým lemem. Vyobrazen je se zlatou svatozáří. Na hlavě má červenou biskupskou mitru členěnou bílým křížem. V pravé ruce drží biskupskou berlu a v levé knihu v bílé vazbě. U nohou sv. Augustina klečí mladý muž oděný v modré košili s bílým límcem a v hnědých kalhotách. Drží v ruce šedě zbarvenou lasturu. Obě postavy stojí na zatravněném podstavci s kameny v pozadí. Spodní část podstavce doplňuje identifikační páska s textem: ST. AUGUSTINUS. Tento text je umístěn v růžové kartuši, kterou obklopuje zlaté zdobení rozvilinami doplněné červenou broží. Celý motiv se

¹⁸⁹ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 48.

nachází na pozadí z čirého skla, které je doplněno světle modrými kosočtverci v počtu 36. V nejnižší části vitráže je umístěna kartuše s textem: GEWIDMET VON GUST. U. MARIE LASTOVIČKA. V překladu: Věnovali Gustav a Marie Lastovičkovi. Vitráž doplňuje po jejím okraji bordura fialově zbarvených rozvilin, na nichž jsou střídající se půlkruhy modré, fialové a zelené, znázorňující taktéž rozviliny. Směrem k ústřednímu motivu je celá bordura doplněna zlatou páskou.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži je dle příslušných atributů vyobrazen sv. Augustin, jako biskup s knihou a biskupskou berlou. Často u jeho nohou klečí mladý chlapec, který chce mušlí přelít moře do malé jamky.¹⁹⁰

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je v kompletním stavu. Při detailním zkoumání vitráže jsou viditelná poškození skel. Převážně praskliny na sklech.

Donátor:

Donátory byli Gustav a Marie Lastovičkovi. Datace vzniku vitráže není známá.

¹⁹⁰ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 12.

VITRÁŽ V POHŘEBNÍ KAPLI

- **VITRÁŽ 11: ECCE HOMO** (pouze horní část vitráže, zbytek nedochován)

Umístění:

Jedná se o vitrážové okno umístěné v pohřební kapli po pravé straně kostelní lodi. Vstup do pohřební kaple je přímo z pravé části lodi kostela od hlavního vchodu. Přístup k vitráži je vzhledem k jejímu umístění a zastavení nábytkem a obrazy ztížený.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je zakončena trojlístým obloukem. Rozměry činí 2,73 m (výška) a 1,27 m (šířka).

Popis:

Na této vitráži se dochovala pouze její vrchní část. Na vitráži je vyobrazen muž se zlatou svatozáří, která je opatřena stříbrným perlovým lemem. Oděn je v šedých šatech, přes které má zřejmě kolem krku přehozený zlatý šál. Pravou ruku pozvedá a v levé ruce drží zlatý kříž s vlající nápisovou stuhou ECCE (=Ejhle). Další část textu není na vitráži čitelná. Střední a spodní část vitráže je vyhotovena z čirého skla. V horní části je znázorněna bordura, která lemuje postavu muže. Bordura se skládá ze zlatých rozvilin, na nichž se střídají půlkruhy modré, fialové a zelené, znázorňující taktéž rozviliny. Směrem k ústřednímu motivu je celá bordura doplněna zelenou páskou.

Ikonografický popis:

Vzhledem ke stavu vitráže není možné určit ústřední postavu vyobrazení. Vzhledem ke stavu „Ecce“ mohl nápis pokračovat „Agnus Dei, qui tollis peccata mundi“,¹⁹¹ tj. Ejhle, beránek Boží, který snímá hříchy světa. V tomto případě by šlo o Jana Křtitele, jemuž je kostel zasvěcen.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

¹⁹¹ Evangelium Janovo 2:10.

Technický stav:

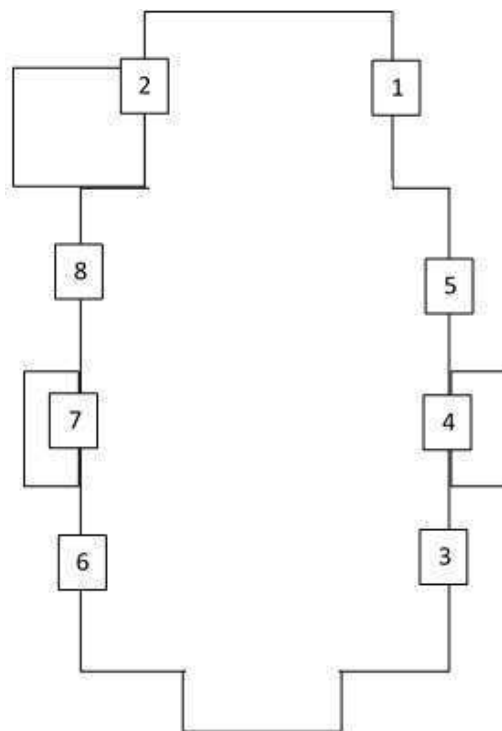
Vitráž je vyplněna čirým sklem. Horní část představuje původní malovaný motiv. Nejsou viditelná značná poškození skel.

Donátor:

Donátor není znám. Na základě dostupných materiálů se mi nepodařilo tuto informaci dohledat.

4.8. Kostel Nejsvětější Trojice

Nejstarší zmínka o kostelu ve Vratislavicích nad Nisou, je datována 18. října 1360. Původně byl kostel dřevěný, jeho bližší podoba však není známá. Nový (zděný) kostel byl postaven v letech 1700–1701. Stavební práce vedl Marcus Antonius Canevalle, který pocházel z Nového Města pražského.¹⁹² Tento stavitel studoval i kostel Nalezení sv. Kříže v Liberci. Roku 1701 byla ke kostelu přistavěna sakristie a v roce 1780 márnice. Ta byla roku 1900 odstraněna.¹⁹³ Kostel je jednolodní s presbyteriem čtvercového půdorysu. Okna kostela zakončují segmentové oblouky. Triumfální

Obr. 8: půdorys – kostel Nejsvětější Trojice

oblouk uvnitř kostela je půlkruhový a označuje data dokončení stavby 1701 a oprav 1902. Strop i prostor okolo oltáře byly původně zdobeny freskami, které byly obnoveny roku 1790. Jejich autor je neznámý. Součástí vnitřních prostor kostela je i výzdoba obrazová.¹⁹⁴

Kostel je v současné době z vnější strany hodně poškozen, a to převážně omítka, která utrpěla zásahy vandalismu. Kostel disponuje osmi vitrážemi, které jsou kompletní bez výrazných poškození. Stručnou zmínku o nich poskytuje i publikace Maffersdorf - Kirche und Pfarrei.¹⁹⁵

¹⁹² KÜHN, Karl, Friedrich, pozn. 10, s. 175.

¹⁹³ KÜHN, Karl, Friedrich, pozn. 10, s. 175.

¹⁹⁴ KÜHN, Karl, Friedrich, pozn. 10, s. 175–176.

¹⁹⁵ SCHWARZ, Inge. Maffersdorf – Kirche und Pfarrei. Teil 1. Heimatstelle Maffersdorf, 1995.

VITRÁŽE V PRESBYTERIU

- **VITRÁŽ 1: ZMRTVÝCHVSTÁNÍ JEŽÍŠE KRISTA**

Umístění:

Jedná se o vitrážové okno umístěné po pravé straně od hlavního oltáře z pohledu diváka.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž zakončuje segmentový oblouk. Rozměry činí 2,91 m (výška) a 1,53 m (šířka). Ostatní vitrážová okna v kostele mají stejné rozměry.

Popis:

Ústředním vyobrazením je zmrtvýchvstání Krista. Ve středu se nachází postava Krista se zlatou svatozáří a zlatým lemem, kterou člení rudý kříž. Kristus je oděn do šedé látky se světlou podšívkou. Ve své levé ruce drží bílý praporec s rudým křížem. Jeho pravá ruka směřuje vzhůru. Kristus stojí na tumbě. U nohou (ústřední postavy vitráže) jsou zobrazeni ležící vojáci, z nichž jeden vzhlíží ke Kristu. Voják po pravé straně od Krista je oděn do šupinové zbroje doplněné suknicí, punčochami a opánky. V pravé ruce drží meč a levou se dotýká zlatého štítu, který má voják u nohou. Voják po levé straně Krista má na hlavě zlatou přilbu s chocholem téhož zbarvení a je zahalen v šedém plášti. Pravou ruku svírá v pěst a klade si ji na hrud' ke svému srdci. Levá ruka ukazuje dlaň. Nad každým vojákem je vyobrazen anděl v růžových šatech se zlatou podšívkou a s křídly barvy šatů. Pohled anděla nad vojákem vlevo směřuje k zemi a pohled druhého ke Kristu. Za vyobrazenými anděly se nachází kopcovitá krajina, na které jsou viditelné tři kříže na vrcholku jednoho z kopců, patrně Golgota. Kolem hlavy Krista je na modrém pozadí (nebi) znázorněno šest hlav andělů s křídly. Jejich vlasy jsou světlé s fialovým, zlatým a světle zeleným zbarvením křídel. Celý tento motiv je vyobrazen v nice, kterou ohraničují zlaté sloupy. Výklenek zakončuje bordura ve tvaru trojlistu představující zlaté rozviliny na tmavém pozadí, které lemují z vnitřní i vnější strany fialová páska. Spodní část výklenku je zakončena bordurou s rozvilinami měděné barvy na tmavém pozadí, které lemují z vnitřní i vnější strany fialová páska. Zbylý prostor vitráže je vyplněn čirým sklem. Celou vitráž lemují bordura ohraničená červenou páskou. Výplň bordury představuje stříbrně zbarvené rozviliny doplněné zlatými, oranžovými a modrými květy na červeném pozadí. Součástí této bordury je v její nejnižší části nápisová páska. Jedná se o kartuši

černé barvy s bílým textem a zlatým zdobením po okraji. Text je vzhledem k umístění a znečištění skel v této části vitráže velmi špatně čitelný. Čitelná je pouze část sdělující: DEN ANDENKEN IHRES UNVERGESSLICHEN _____. V překladu: Na památku nezapomenutelných _____.

Ikonografický rozbor:

Motivem vitráže je zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Tento výjev doplňují strážci (vojáci) u Ježíšova hrobu. Ježíš je vyobrazen, jak se vznáší nad hrobem.¹⁹⁶

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Donátory byli Willy a Rosa Ginzkeyovi, datace 1893.¹⁹⁷

• **VITRÁŽ 2: NAROZENÍ KRISTA**

Umístění:

Jedná se o vitrážové okno umístěné po levé straně od hlavního oltáře z pohledu diváka.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž zakončuje segmentový oblouk. Rozměry činí 2,91 m (výška) a 1,53 m (šířka).

Popis:

Ústředním vyobrazením je výjev narození Krista. Novorozený Ježíš je zavinit v plenkách a leží v kolébce ze dřeva. Ježíš má zlatou svatozář se stříbrným lemem. Po jeho levici stojí Panna Marie a napravo sv. Josef. Panna Marie je oděna v bílých šatech překrytých modrým pláštěm se zlatou podšívkou. Obě ruce má křížem položené na hrudi

¹⁹⁶ ROYT, Jan, pozn. 113, s. 315.

¹⁹⁷ SCHWARZ, Inge, pozn. 195, s. 35.

a pohled upírá k malému Ježíškovi v kolébce. Po její pravé ruce stojí sv. Josef oděný ve fialovém rouchu, přes které má přehozený plášť hnědé barvy se světle zelenou podšívkou. Pravou rukou se opírá o dřevěnou berlu a levici má položenou na své hrudi. Jeho pohled směřuje ke kolébce na malého Ježíška. Po pravici sv. Josefa je vyobrazena hlava osla s ohlávku. Vedle osla (po levé straně) je znázorněn vůl. Nad postavami je patrný dřevěný strop chléva. U stropu jsou umístěny hlavy andělů, kde jeden z nich (nad sv. Josefem) má růžově vybarvená křídla a druhý (nad Pannou Marií) zeleně. Oba andělé nesou vlající nápisovou pásku s textem: GLORIA IN EXCELSIS DEO. V překladu: Sláva na výsostech Bohu. Celý tento motiv je vyobrazen v nice, kterou ohraničují zlaté sloupy. Výklenek je zakončen bordurou ve tvaru trojlistu představující zlaté rozviliny na tmavém pozadí, které lemují z vnitřní i vnější strany fialová páska. Spodní část výklenku je zakončena bordurou s rozvilinami měděné barvy na tmavém pozadí, které lemují z vnitřní i vnější strany fialová páska. Zbylý prostor vitráže je vyplněn čirým sklem. Celou vitráž lemují bordura ohraničená červeným páskem. Výplň bordury představuje stříbrně zbarvené rozviliny doplněné zlatými, oranžovými a modrými květy na červeném pozadí. Součástí této bordury je v její nejnižší části nápisová páska. Jedná se o kartuši šedé barvy s černými písmeny: GEWIDMET VON WILLI UND ROSA GINZKEY, 1893. V překladu: Věnovali Willi a Rosa Ginzkeyovi, 1893.

Ikonografický rozbor:

Motivem vitráže je narození Ježíše Krista. Na vitráži je vyobrazena svatá rodina. Sv. Josef bývá nejčastěji znázorňován na zmiňovaném motivu, jako starý muž (údajně vdovec).¹⁹⁸ Součástí motivu narození Krista je vyobrazení vola a osla. „*Vůl zná svého hospodáře, osel zná jesle, kde ho krmí pán – Izrael, ale nechce znát, můj lid si nevšimá.*“¹⁹⁹

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Donátory byli Willy a Rosa Ginzkey, datace 1893.²⁰⁰

¹⁹⁸ ROYT, Jan, pozn. 113, s. 101.

¹⁹⁹ Proroctví Izaiášovo 1:3

²⁰⁰ SCHWARZ, Inge, pozn. 195, s. 35.

VITRÁŽE V KOSTELNÍ LODI - VPRAVO

- **VITRÁŽ 3: RYBOLOV NA JEZEŘE**

Umístění:

Jedná se o první vitrážové okno v pravé kostelní lodi od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž zakončuje segmentový oblouk. Rozměry činí 2,91 m (výška) a 1,53 m (šířka).

Popis:

Ústředním motivem vyobrazení je rybolov na jezeře. Na vitráži jsou umístěny čtyři mužské postavy v dřevěné loďce. Stojící mužská postava oděná v rudém rouchu se stříbrným pláštěm představuje Ježíše Krista. Po jeho levici klečí muž v oranžovém rouchu, jehož ruce jsou spojeny v modlitčím gesto a pohled směřuje k Ježíši Kristu. Ježíš ho svou levou rukou drží kolem ramen. V loďce jsou dále vyobrazeni dva muži, držící rybářskou síť, v níž jsou chyceny čtyři ryby. Jeden z mužů má na sobě fialové roucho přepásané žlutou stuhou. Druhý muž, klečící u jezera, je oděn v hnědém rouchu. Všechny mužské postavy mají stříbrnou svatozář se zlatým lemem. Na břehu jezera jsou vyobrazeny domy a skalnaté pohoří. Nad zástavbou se rozprostírá obloha zbarvená do žluté a modré s červánky. Na obloze létají tři rackové. Celý motiv vitráže je zasazen do výklenku s architektonickými prvky. Celá nika je bílá se zlatým zdobením a motivy zlatých rozvilin a květů. V nejnižší části výklenku je vyobrazena hlava anděla s bílými křídly. Výklenek obklopuje z vnější strany červený pásek se zdobnými motivy. Okolní prostor vitráže je vyplněn čirým sklem. V nejnižším místě vitráže se rozprostírá žlutě zbarvená bordura s černým nápisem: GEWIDMET VON ANTON SCHLENZ JUNIOR AUS MAFFERSDORF, ANNO 1918. V překladu: Věnoval Anton Schlenz mladší z Vratislavic nad Nisou, léta Páně 1918.

Ikonografický popis:

Motiv představuje zjevení Ježíše učedníkům u jezera Tiberiadského.²⁰¹

²⁰¹ Evangelium Jana 21, 1–14.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Donátorem byli Anton Schlenz mladší, datace 1918.²⁰²

• **VITRÁŽ 4: UZDRAVENÍ DCERY**

Umístění:

Jedná se o druhé vitrážové okno v pravé kostelní lodi od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž zakončuje segmentový oblouk. Rozměry činí 2,91 m (výška) a 1,53 m (šířka).

Popis:

Ústředním motivem je uzdravení dcery. Na vitráži je vyobrazena mladá žena ležící na lůžku oděná do bílých šatů. Přes hlavu má přehozený šátek téže barvy. Překryta je zelenou příkrývkou s květinovým vzorem. Žena na lůžku sedí a opírá se zády o světle modrý polštář, který se nachází u opěradla postele. Postel je dřevěná se zlatými zdobenými prvky. Pravou ruku jí drží Ježíš Kristus oděný do bílého roucha se zlatým potiskem a červeného pláště. Ježíš má stříbrnou svatozář se zlatým perlovým lemem. Zády se opírá o zelený závěs. Levá ruka mladé ženy ukazuje ke staršímu muži, který je oděn do tmavých šatů, přes které má přehozený temně fialový pláště se šedou podšívkou. Tento muž má na hlavě červenou pokrývku. Pravou ruku muž opírá o hranu postele a levou rukou ukazuje vzhůru. U čela postele klečí postava obtížně určitelného pohlaví, jelikož je otočená zády (z pohledu diváka). Tato osoba je oděna do zelených šatů a ruce svírá v modlícím gestu. U nohou této postavy leží modrý plášť. Za osobami jsou viditelné dva korintské sloupy, špičky zelených stromů a modré nebe. Celý motiv vitráže je zasazen do výklenku

²⁰² SCHWARZ, Inge, pozn. 195, s. 38.

s architektonickými prvky. Nika má bílé zbarvení se zlatým zdobením a motivy zlatých rozvilin a květů. V nejnižší části výklenku je vyobrazena hlava anděla s bílými křídly. Výklenek obklopuje z vnější strany červený pásek se zdobnými motivy. Okolní prostor vitráže je vyplněn čirým sklem. V nejnižší místě vitráže se rozprostírá žlutě zbarvená bordura s černým nápisem: ZUR ERINNERUNG AN DEN AM 30. JULI 1901 VERSTORBENEN JOSEF LINKE AUS MAFFERSDORF 1./N. N^{RO} 136. GEWIDMET VON SEINER GATTIN MARIA LINKE GEBORENEN WONDRAK, SEINEN TÖCHTERN MARIA WILDNER UND ANNA BAUDISCH UND SEINER ENKELIN MARGARETA ERBEN. V překladu: Na památku Josefa Linkeho z Vratislavic nad Nisou čp. 136 zemřelého 30. července 1901. Věnovala jeho manželka Marie Linkeová, rozená Wondraková, jeho dcery Marie Wildnerová a Anny Baudischová a jeho vnučka Margaret Erbenová. Pod touto nápisovou páskou je zaznamenána firma: Mayer ^{sche} Kgl. Hof / Kunstanstalt München (královský dvorský umělecký ústav Mayerův).

Ikonografický popis:

Motiv představuje uzdravení dcery Jairuse.²⁰³

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Donátorem byla manželka Josefa Linkeho, Marie Linkeová a její dcery, Marie Wildnerová a Anna Baudischová s vnučkou Margaretou Erbenovou.²⁰⁴

• **VITRÁŽ 5: PANNA MARIE BOLESTNÁ**

Umístění:

Jedná se o třetí vitrážové okno v pravé kostelní lodi od hlavního vstupu do kostela.

²⁰³ Evangelium Marka 5, 21-29.

²⁰⁴ SCHWARZ, Inge, pozn. 195, s. 36.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž zakončuje segmentový oblouk. Rozměry činí 2,91 m (výška) a 1,53 m (šířka).

Popis:

Ústředním motivem vyobrazení je Panna Marie Bolestná. Na vitráži vidíme Pannu Marii s mrtvým Ježíšem Kristem na klíně. Panna Marie je oděna ve zlatých šatech, které jsou téměř celé překryty modrým pláštěm. Na hlavě má závoj barvy šatů a kolem zlatou svatozář. Její pohled se upíná k mrtvému tělu Ježíše Krista, který leží na jejím klíně. Ježíš Kristus je oděn pouze do bílé bederní roušky a má kolem hlavy stříbrnou svatozář se zlatým lemem. Panna Marie drží svou levou rukou, levici Ježíše Krista. Jeho pravá ruka visí bezvládně k zemi. U nohou Panny Marie leží červená trnová koruna a tři hřeby. Obě postavy jsou vyobrazeny v krajině, kde v pozadí jsou viditelné hradby města. Za Pannou Marií se tyčí velký dřevěný kříž, přes jehož ramena je přehozen kus bílé látky. Celý motiv vitráže je zasazen do výklenku s architektonickými prvky. Bílá nika se zlatým zdobením a motivy zlatých rozvilin a květů. V nejnižší části výklenku je vyobrazena hlava anděla s bílými křídly. Výklenek obklopuje z vnější strany červený pásek se zdobnými motivy. Okolní prostor vitráže je vyplněn čirým sklem. V nejnižším místě se rozprostírá žlutě zbarvená bordura s černým textem: ZUR ERINNERUNG AN DIE 200 JÄHRIGE KIRCHENJUBILÄUMS=FEIER IN MAFFERSDORF AM 6. OKTOBER 1901. GEWIDMET VON P. IGNAZ. V překladu: Na památku 200 letého výročí oslavy kostela ve Vratislavicích nad Nisou 6. října 1901. Věnoval pater Ignaz. Pod touto nápisovou páskou je zaznamenána firma: Mayer ^{sch}e Kgl. Hof / Kunstanstalt München.

Ikonografický popis:

Motiv představuje Pannu Marii Bolestnou s mrtvým Ježíšem na klíně, tzv. Pietu.²⁰⁵

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Donátorem byl pater Ignaz Alois Heyne, farář z Vratislavic nad Nisou.²⁰⁶

²⁰⁵ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 42.

²⁰⁶ SCHWARZ, Inge, pozn. 195, s. 37.

VITRÁŽE V KOSTELNÍ LODI – VLEVO

• VITRÁŽ 6: JEŽÍŠ UZDRAVUJE NEMOCNÉ

Umístění:

Jedná se o první vitrážové okno v levé kostelní lodi od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž zakončuje segmentový oblouk. Rozměry činí 2,91 m (výška) a 1,53 m (šířka).

Popis:

Ústředním motivem vyobrazení je Ježíš Kristus uzdravující nemocné. Na vitráži je Ježíš Kristus v tmavě červeném rouchu, přes které má přehozený bílý plášť. Opatřen je i svatozáří stříbrné barvy členěnou zlatým křížem. Pravici přikládá k obličejí ženy, která klečí u nohou Ježíše Krista a oděna je v modrých šatech přepásaných červenou stuhou. Její ruce jsou sepnuty v modlícím gestu. Tuto ženu drží okolo ramen jiná klečící žena ve zlatých šatech s pláštěm stejné barvy. Po pravici Ježíše Krista (vedle ženy ve zlatých šatech) stojí muž v zeleném rouchu opírající se o dřevěnou berlu a upírající pohled k Ježíši Kristu. Levá ruka Ježíše Krista směřuje vzhůru v žehnajícím gestu. Po levé straně u jeho nohou sedí starší žena v bílých šatech, která má červený plášť s kápí přes hlavu. Tato žena podpírá mladou dívku oděnou v bílých šatech, které jsou zahaleny zlatým pláštěm. Za ženou v červeném plášti s kápí je vyobrazena další mladá žena, ovšem se svatozáří stříbrné barvy a zlatým lemem. Oděna je v hnědých šatech a přes ramena má přehozený zelený plášť. Za postavami je vyobrazena krajina s bujnou zelení a v dálce je viditelná zástavba na kopcovitém terénu. Celý motiv vitráže je zasazen do výklenku s architektonickými prvky. Bílá nika se zlatým zdobením a motivy zlatých rozvilin a květů. V nejnižší části výklenku je vyobrazena hlava anděla s bílými křídly. Výklenek obklopuje z vnější strany červený pásek se zdobnými motivy. Okolní prostor vitráže je vyplněn čirým sklem. V nejnižším místě se rozprostírá žlutě zbarvená bordura s černými písmeny: GEWIDMET VON ANTON SCHLENZ UND SEINER GATTIN BIBIANA SCHLENZ, GEBORNE WERNER AUS MAFFERSDORF ANNO 1918. V překladu: Věnoval Anton Schlenz a jeho manželka Bibiana Schlenzová, rozená Wernerová z Vratislavic nad Nisou, 1918.

Ikonografický popis:

Motiv představuje Ježíše Krista uzdravujícího nemocné. Jedná se o tzv. Ježíšovy zázraky.²⁰⁷

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Donátorem byl Anton Schlenz a jeho manželka Bibiana (Schlenzová).²⁰⁸

• **VITRÁŽ 7: JEŽÍŠ PŘÍTEL DĚTÍ**

Umístění:

Jedná se o druhé vitrážové okno v levé kostelní lodi od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž zakončuje segmentový oblouk. Rozměry činí 2,91 m (výška) a 1,53 m (šířka).

Popis:

Ústředním motivem je Ježíš Kristus jako přítel dětí. Na vitráži je vyobrazen Ježíš Kristus v bílém rouchu, přes které má přehozený červený plášť s modrou podšívkou. Opatřen je i svatozáří zlaté barvy. Pravici přikládá k obličejí ženy, která klečí u jeho nohou a oděna je ve žlutých šatech, přes které má fialový plášť, který zakrývá šaty. V rukou drží malé dítě v bílých šatech. V pravé ruce drží bílé květiny. Po levici Ježíše Krista stojí dvě starší děti. Jedná se o dívky. Jedna z nich (blíže k postavě Ježíše Krista) je oděna ve světle modrých šatech. Dívka, která stojí vedle ní, je oděna v béžových šatech a v náručí drží červené a žluté květiny. Levá ruka Ježíše Krista leží na hlavě dívky ve světle modrých šatech. Za postavami je vyobrazena kopcovitá krajina s bujnou zelení. Celý motiv vitráže

²⁰⁷ ROYT, Jan, pozn. 113, s. 117–120.

²⁰⁸ SCHWARZ, Inge, pozn. 195, s. 38.

je zasazen do výklenku s architektonickými prvky. Bílá nika se zlatým zdobením a motivy zlatých rozvilin a květů. Typickým prvky jsou rokaje. Ve vrcholu výklenku je vyobrazena hlava anděla s bílými křídly. Celou vitráž obklopuje bordura skládající se ze dvou zlatých pásků, které jsou vyplněny ornamentálními a květinovými motivy na čirém skle s převahou barvy červené, zlaté a zelené. Okolní prostor vitráže je vyplněn čirým sklem. V nejnižší místě vitráže (ve výklenku) je umístěna kartuše s modrou výplní s textem zlaté barvy: ZUM ANDENKEN AN HERRN WILHELM GINZKEY UND SEINE ENKELIN IDA JUNG, GEG. BAUDISCH. GEWIDM. V. JULIE U. JOSEF BAUDISCH. V překladu: Na památku Wilhelma Ginzkeye a jeho vnučky Idy Jungové, rozené Baudischové. Věnovali Julie a Josef Baudischovi.

Ikonografický popis:

Motiv představuje Ježíše Krista jako přítele dětí, který jim žehná.²⁰⁹

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Donátory byli Julie a Josef Baudischovi.²¹⁰

• **VITRÁŽ 8: KŘEST JEŽÍŠE KRISTA**

Umístění:

Jedná se o třetí vitrážové okno v levé kostelní lodi od hlavního vstupu do kostela.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž zakončuje segmentový oblouk. Rozměry činí 2,91 m (výška) a 1,53 m (šířka).

²⁰⁹ ROYT, Jan, pozn. 113, s. 127.

²¹⁰ SCHWARZ, Inge, pozn. 195, s. 38.

Popis:

Ústředním motivem vyobrazení je křest Ježíše Krista. Na vitráži je vyobrazen Ježíš Kristus v bílém rouchu, přes které má přehozený červený plášť. Opatřen je i svatozáří stříbrné barvy se zlatým perlovým lemem. Ježíš Kristus stojí po kotníky ve vodě. Na hladině jezera je vyobrazen bílý květ leknínu. Obě ruce přikládá ke své hrudi. Pohled upírá dolů. Na břehu po pravici Ježíše Krista stojí starší muž oděv v rouchu ze zvířecí kůže, které překrývá fialový plášť. Opatřen je také svatozáří, ale stříbrné barvy. Tento muž, sv. Jan Křtitel, má v pravé ruce lasturu s vodou těsně nad hlavou Ježíše Krista. V levé ruce svírá dřevěný kříž, který sahá až k zemi. Přes kříž je přehozena stuha s textem: ECCE AGNUS DEI. V překladu: Ejhle, beránek Boží. Vlevo od sv. Jana Křtitele je vyobrazen anděl v bílém rouchu se světle zeleným pláštěm, který drží v ruce. Anděl má červeně zbarvené perutě. Za postavami je vyobrazena krajina s bujnou vegetací. Celý motiv vitráže je zasazen do výklenku s architektonickými prvky. Celá bílá nika se zlatým zdobením a motivy zlatých rozvilin a květů. V nejnižší části výklenku je vyobrazena hlava anděla s bílými křídly. Niku obklopuje z vnější strany červený pásek se zdobnými motivy. Okolní prostor vitráže je vyplněn čirým sklem. V nejnižším místě vitráže se rozprostírá žlutě zbarvená bordura s textem: ZUR ERINNERUNG AN DIE SILBERNE HOCHZEIT AM 2. OKTOBER 1901. GEWIDMET VON WILHELM HAUSER UND MARIA HAUSER, GEBORENEN TSCHÖRCH. V překladu: Na památku stříbrné svatby 2. října 1901. Věnovali Wilhelm Hauser a Marie Hauserová, rozená Tschörchová. Pod touto nápisovou páskou je zaznamenána firma: Mayer ^{sche} Kgl. Hof / Kunstanstalt München.

Ikonografický popis:

Motiv představuje sv. Jana Křtitele, jak křtí Ježíše Krista.²¹¹ Jan Křtitel bývá znázorňován s atributem beránka či holí ukončenou křížem.²¹²

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Donátory byli Wilhelm Hauser a Marie (Hauserová).²¹³

²¹¹ Evangelium sv. Matouše 3:14.

²¹² REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 30.

²¹³ SCHWARZ, Inge, pozn. 195, s. 37.

4.9. Kaple Vzkříšení u kostela Nejsvětější Trojice

Kaple Vzkříšení se nachází ve Vratislavicích nad Nisou naproti kostelu. Kaple je součástí vratislavické fary příslušející ke kostelu Nejsvětější Trojice. Počátkem 90. let 20. století byla budova fary velmi zdevastovaná a připadla opět do vlastnictví církve. Roku 1993 byla fara opravena a uvedena do svého užívání. Hlavním iniciátorem oprav a rekonstrukce prostor byl jáhen Václav Vaněk. Kaple Vzkříšení byla vysvěcena litoměřickým biskupem Josefem Kouklem 29. prosince 2001.²¹⁴

Ke kapli Vzkříšení neexistuje žádná dokumentace, která by dokládala detailnější historii objektu. Informace o kapli jsem získala na základě rozhovoru se zadavatelem vitráží a iniciátorem rozsáhlých oprav, panem jáhnem Václavem Vaňkem. Dále je v příloze diplomové práce vyobrazen půdorys objektu (kopie originálního dokumentu), pod označením Obr. 9: *půdorys – kaple Vzkříšení*.

Kaple disponuje v celkovém počtu sedmi vitrážemi, které vyobrazují motivy z cesty vzkříšeného Krista. Autorem vitráží je Petr Veselý, akademický malíř z Brna. Vitráže vznikly v letech 2000–2001.

Tato kaple je ojedinělým případem, kdy jsem mohla hovořit se zadavatelem vitráží. Sám zadavatel mě provedl kaplí a vysvětlil mi symboliku barev i námětů. Bez tohoto rozhovoru by smysluplná interpretace nebyla možná. Jedná o jednu z variant zpracování motivů. Návrhů vitráží bylo více.

²¹⁴ Vratislavické farní stránky: Kaple Vzkříšení. In: *Vratislavické farní stránky* [online]. [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://farnost-vrat.rkc-lbc.cz/str.php?page=1>

- **VITRÁŽ 1: JEŽÍŠ A UČEDNÍCI (UKAZUJE RUCE)**

Umístění:

Jedná se o první vitrážové okno v kapli vlevo u hlavního vstupu.

Členění a rozměry vitráže:

Okno má obdélníkový tvar. Rozměry činí 2,95 m (výška) a 48 cm (šířka).

Popis:

Vitráž se skládá z částí čirého skla a odstínů červené barvy.

Ikonografický popis:

Motivem vitráže je sedmé zastavení na cestě vzkříšeného Ježíše Krista. Vyobrazení představuje Ježíše a učedníky. Apoštolové se děsí „ducha“, proto jim Ježíš ukazuje své ruce, tedy rány na dlaních po ukřižování. Rudá barva na vitráži zastupuje motiv lásky v souvislosti s ochotou Ježíše Krista za lidstvo položit život.²¹⁵

Technologický popis:

Vitráž se skládá z malovaného transparentního skla. Ve skle jsou patrné bublinky a rýhy. Sklo není zhotoveno válcovanou technikou, ale starším výrobním postupem ruční práce.

Technický stav:

Velmi dobrý, bez poškození. Vitráže jsou novějšího data vzniku, proto je patrná sytost barev.

- **VITRÁŽ 2: JEŽÍŠ A UČEDNÍCI (PRVNÍ SESLÁNÍ DUCHA)**

Umístění:

Jedná se o druhé vitrážové okno v kapli vlevo u hlavního vstupu.

Členění a rozměry vitráže:

Okno má obdélníkový tvar. Rozměry činí 2,95 m (výška) a 48 cm (šířka).

²¹⁵ Evangelium sv. Lukáše 24, 36–49.

Popis:

Vitráž se skládá z částí čírého skla a odstínů modré barvy. Na vitráži je vyobrazen ve vrchní části žlutý kruh představující Ducha svatého, tj. holubici.

Ikonografický popis:

Motivem vitráže je osmé zastavení na cestě vzkříšeného Ježíše Krista. Vyobrazení představuje Ježíše a učedníky. Ježíš hovoří s učedníky a říká jim: „*Pokoj vám.*“ Učedníci pocítili radost, když spatřili Pána. Ten jim poté řekl: „*Přijměte Ducha svatého.*“²¹⁶ Modrá barva vyobrazuje barvu země, tedy stvoření. Žlutá pak Ducha svatého.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z malovaného transparentního skla. Ve skle jsou patrné vzduchové bublinky a rýhy. Sklo není zhotoveno válcovanou technikou.

Technický stav:

Velmi dobrý, bez poškození. Vitráže jsou novějšího data vzniku, proto je patrná sytost barev.

• VITRÁŽ 3: JEŽÍŠ A SETKÁNÍ S TOMÁŠEM

Umístění:

Jedná se o třetí vitrážové okno v kapli u hlavního vstupu.

Členění a rozměry vitráže:

Okno má obdélníkový tvar. Rozměry činí 2,95 m (výška) a 48 cm (šířka).

Popis:

Vitráž se skládá z částí čírého skla a odstínů červené, fialové a žluté barvy.

Ikonografický popis:

Motivem vitráže je deváté zastavení na cestě vzkříšeného Ježíše Krista. Vyobrazení představuje Ježíše a učedníky, jak čekají na setkání s Tomášem. Tomáš (Didymos) byl jedním z dvanácti učedníků. Na otázku, zda spatřil Pána, odpověděl: „*Dokud nevidím na jeho ruku stopy po hřebecích a dokud nevložím do nich svůj prst a svou ruku do rány v jeho*

²¹⁶ Evangelium sv. Jana 20, 19–23.

*boku, neuvěřím.*²¹⁷ Fialová je barvou čekání, červená představuje lásku a žlutá barva vyobrazuje Ducha svatého.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z malovaného transparentního skla. Ve skle jsou patrné bublinky a rýhy. Sklo není zhotoveno válcovanou technikou.

Technický stav:

Velmi dobrý, bez poškození. Vitráže jsou novějšího data vzniku, proto je patrná sytost barev.

- **VITRÁŽ 4: RYBOLOV**

Umístění:

Jedná se o čtvrté vitrážové okno v kapli u hlavního vstupu.

Členění a rozměry vitráže:

Okno má obdélníkový tvar. Rozměry činí 2,95 m (výška) a 48 cm (šířka).

Popis:

Vitráž se skládá z částí čirého skla a odstínů modré barvy. Na vitráži je vyobrazen i oranžový trojúhelník znázorňující loď.

Ikonografický popis:

Motivem vitráže je desáté zastavení na cestě vzkříšeného Ježíše Krista. Vyobrazení představuje sv. Petra, jak loví ryby a Ježíš mu říká, kam hodit síť.²¹⁸ Modrá barva znamená barvu moře.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z malovaného transparentního skla. Ve skle jsou patrné bublinky a rýhy. Sklo není zhotoveno válcovanou technikou.

²¹⁷ Evangelium sv. Jana 20, 24–29.

²¹⁸ Evangelium sv. Jana 21, 1-8.

Technický stav:

Velmi dobrý, bez poškození. Vitráže jsou novějšího data vzniku, proto je patrná sytost barev.

- **VITRÁŽ 5: SNÍDANĚ NA BŘEHU**

Umístění:

Jedná se o páté vitrážové okno v kapli zleva u hlavního vstupu.

Členění a rozměry vitráže:

Okno má obdélníkový tvar. Rozměry činí 2,95 m (výška) a 48 cm (šířka).

Popis:

Vitráž se skládá z částí čirého skla a odstínů hnědé a červené barvy. Na vitráži je vyobrazena ve střední části zeleně zbarvená ryba.

Ikonografický popis:

Motivem vitráže je jedenácté zastavení na cestě vzkříšeného Ježíše Krista. Vyobrazení představuje Ježíše, jak vítá učedníky na břehu a zve je na snídani.²¹⁹

Technologický popis:

Vitráž se skládá z malovaného transparentního skla. Ve skle jsou patrné bublinky a rýhy. Sklo není zhotoveno válcovanou technikou.

Technický stav:

Velmi dobrý, bez poškození. Vitráže jsou novějšího data vzniku, proto je patrná sytost barev.

²¹⁹ Evangelium Jana 21, 9–14.

- **VITRÁŽ 6: POSLÁNÍ UČEDNÍKŮ**

Umístění:

Jedná se o šesté vitrážové okno v kapli zleva u hlavního vstupu.

Členění a rozměry vitráže:

Okno má obdélníkový tvar. Rozměry činí 2,95 m (výška) a 48 cm (šířka).

Popis:

Vitráž se skládá z částí čirého skla a odstínů žluté a červené barvy. Na vitráži je ve střední části vyobrazeno červené srdce.

Ikonografický popis:

Motivem vitráže je dvanácté zastavení na cestě vzkříšeného Ježíše Krista. Vyobrazení představuje jedenáct učedníků, jak odcházejí do Galileje na horu, kterou jim Ježíš určil. Ježíš k nim přistoupil a řekl: „*Je mi dána veškerá moc na nebi i na zemi.*“ Učedníci šířili víru mezi všechny národy ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.²²⁰

Technologický popis:

Vitráž se skládá z malovaného transparentního skla. Ve skle jsou patrné bublinky a rýhy. Sklo není zhotoveno válcovanou technikou.

Technický stav:

Velmi dobrý, bez poškození. Vitráže jsou novějšího data vzniku, proto je patrná sytost barev.

²²⁰ Evangelium sv. Matouše 28, 16–20.

- **VITRÁŽ 7: SESLÁNÍ DUCHA SVATÉHO**

Umístění:

Jedná se o vitrážové okno umístěné ve zvláštní zpovědní místnosti mimo hlavní prostor kaple.

Členění a rozměry vitráže:

Okno má čtvercový tvar. Vzhledem k umístění vitráže jí není možné změřit. Tato vitráž je totiž umístěna na stropě zpovědní místnosti. Má přibližně 1x1 metr.

Popis:

Vitráž se skládá z částí čirého skla a odstínů modré a žluté barvy.

Ikonografický popis:

Motivem vitráže je konec cesty vzkříšeného Ježíše Krista. Vyobrazení představuje Ježíše, jak posílá učedníkům slíbeného Ducha svatého.²²¹

Technologický popis:

Vitráž se skládá z malovaného transparentního skla. Ve skle jsou patrné bublinky a rýhy. Sklo není zhotoveno válcovanou technikou.

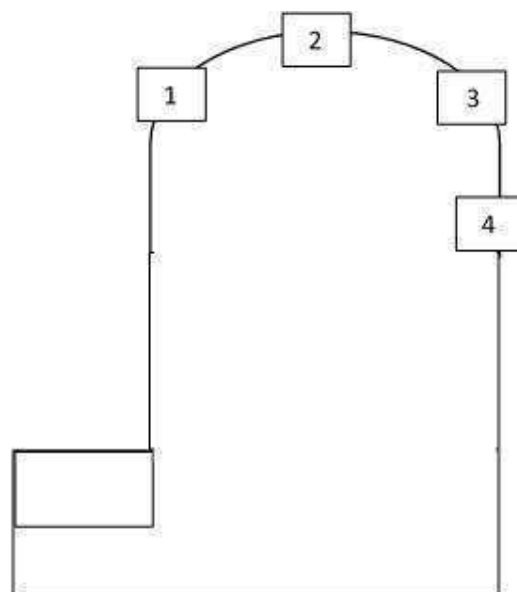
Technický stav:

Velmi dobrý, bez poškození. Vitráže jsou novějšího data vzniku, proto je patrná sytost barev.

²²¹ Skutky apoštolů 2, 2–4.

4.10. Kaple sv. Zdislavy

Kaple sv. Zdislavy se nachází ve Vratislavicích nad Nisou. Je součástí vratislavického domova pro seniory v ulici U Sila 321. Historie tohoto objektu se vztahuje k rozsáhlé stavbě secesních vil na Nové Rudě. Roku 1903 zde vznikla škola a dva opatrovací zařízení. Ústav čp. 310 z roku 1904 nechala vystavět Martha Ginzkeyová. Od roku 1952 zde byly zřízeny laboratoře Veterinárního ústavu. Po vzniku nového veterinárního zařízení sloužily prostory jako domov pro seniory, tzv. Dům Marta. V roce 1908 prodělat domov důchodců rozsáhlou rekonstrukci; dnes nese název Nový domov.²²²

Obr. 10: půdorys – kaple sv. Zdislavy

Ke kapli sv. Zdislavy neexistuje žádná dokumentace, která by dokládala detailnější historii objektu. Kaple disponuje v celkovém počtu čtyřmi vitrážemi, které nejsou opatřeny datací jejich vzniku.

²²² KARPAŠ, Roman, a kol., pozn. 14, s. 588.

• VITRÁŽ 1: ZJEVENÍ KRISTA MARIÍ MAGDALENĚ

Umístění:

Jedná se o vitráž umístěnou po levé straně presbyteria vedle hlavního oltáře.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je polokruhová se secesními prvky o rozměrech 2,90 m (výška) a 1,57 m (šířka). Hlavní motiv vitráže je vyobrazen v její vrchní části. Spodní část vitráže zdobí secesní bordura a bezbarvé zasklení.

Popis:

Hlavním motivem je zjevení Krista Marii Magdaleně. Ta je oděna do fialových šatů překrytých zlatě zbarveným pláštěm. Klečí před Kristem a své ruce pozvedá. Vyobrazena je s dlouhými rozpuštěnými vlasy. U klečící Marie Magdaleny stojí hliněná váza. Ježíš Kristus stojí před ní. Zahalen je v bílém kusu látky. Kolem hlavy má Kristus zlatě zbarvenou svatozář. Na dlaních jsou patrné rámy po ukřižování. Pravou ruku pozvedá v žehnajícím gestu a levici má přitisknutou k hrudi. Obě postavy jsou umístěny na zatravněném podstavci. Za nimi je vyobrazena kopcovitá krajina, skály a různé druhy zeleně. Spodní část vitráže je opatřena bezbarvým sklem, které lemují secesní bordura zlaté barvy s fialovými květy. V nejnižší části okna je vyobrazena zlatá bordura bez dalších motivů. Nad ní vidíme borduru fialového zbarvení zobrazující fialové kosočtverce s černým okrajem.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži jsou postavy Ježíše Krista a Marii Magdaleny. Marie Magdalena bývá nejčastěji vyobrazována jako kajícnice s dlouhými rozpuštěnými vlasy klečící před vzkříšeným Kristem s napřaženýma rukama, jejichž dlaně směřují vzhůru. Mezi její atributy patří hliněná nádoba (váza) s masťou.²²³

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

²²³ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 43.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Donátor není znám.

- **VITRÁŽ 2: JEŽÍŠ KRISTUS UZDRAVUJE**

Umístění:

Jedná se o vitráž umístěnou za hlavním oltářem.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je polokruhová se secesními prvky o rozměrech 2,90 m (výška) a 1,57 m (šířka). Hlavní motiv vitráže je vyobrazen v její vrchní části. Spodní část vitráže zdobí secesní bordura a čiré zasklení.

Popis:

Hlavním motivem je Ježíš Kristus uzdravující nemocné. Oblečen je do zeleného oděvu překrytého červeným pláštěm. Před Kristem sedí na zemi muž v hnědém oděvu. O levou nohu má opřenou dřevěnou hůl. Za sedícím mužem je vyobrazena žena klečící na zemi. Ta je oděna do červené halenky a modré sukně. Levé podpaží opírá o dřevěnou berlu a obě ruce svírá v modlícím gestu. Po levé straně od Ježíše Krista z pohledu diváka klečí žena zahalená do tmavě modrých šatů se závojem téže barvy. Ruce ženy má sepjaté a přitisknuté k hrudi. Figury jsou umístěny na zatravněném podstavci, za nimi je vyobrazena zalesněná krajina, nebe a část kamenného zdiva se sloupy a podloubím. Spodní část vitráže je opatřena bezbarvým sklem, které lemují secesní bordura zlaté barvy s fialovými květy. V nejnižší části okna je vyobrazena zlatá bordura bez dalších motivů. Nad ní je bordura fialového zbarvení zobrazující fialové kosočtverce s černým okrajem.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži je vyobrazen Ježíš Kristus uzdravující nemocné.²²⁴

²²⁴ ROYT, Jan, pozn. 113, s. 117–120.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Donátor není znám.

- **VITRÁŽ 3: KRISTUS NA HOŘE OLIVETSKÉ**

Umístění:

Jedná se o vitráž umístěnou po pravé straně presbyteria vedle hlavního oltáře.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je polokruhová se secesními prvky o rozměrech 2,90 m (výška) a 1,57 m (šířka). Hlavní motiv je vyobrazen v její vrchní části. Spodní část vitráže zdobí secesní bordura a čiré zasklení.

Popis:

Hlavním motivem je Ježíš Kristus na Olivetské hoře. Je oděn do bílého oděvu, překrytého fialovým pláštěm. Kolem hlavy má zlatou svatozář. Před Kristem na oblaku klečí anděl v zelených šatech s křídly téže barvy a v rukou drží zlatý kalich. Kristus stojí na zatravněném podstavci, za nímž se nachází zalesněná krajina. Součástí motivu pozadí tvoří nebe s mraky a pod horou se nachází moře. Spodní část vitráže je opatřena bezbarvým sklem, které lemuje secesní bordura zlaté barvy s fialovými květy. V nejnižší části okna je vyobrazena zlatá bordura bez dalších motivů. Nad ní je bordura fialového zbarvení zobrazující fialové kosočtverce s černým okrajem.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži se nachází Ježíš Kristus na hoře Olivetské. Kristu se při modlitbě zjevil anděl s kalichem, který měl předat Kristovi sílu.²²⁵

²²⁵ Evangelium sv. Matouše 26, 36–46.

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Donátor není znám. V pravém spodním rohu z pohledu diváka je uvedena firma Schlein Grottau (Hrádek nad Nisou).

- **VITRÁŽ 4: SV. ALŽBĚTA DURYNSKÁ**

Umístění:

Jedná se o vitráž umístěnou po pravé straně hlavní lodi, blíže k oltáři.

Členění a rozměry vitráže:

Vitráž je polokruhová se secesními prvky o rozměrech 3,56 m (výška) a 3 m (šířka). Hlavní motiv vitráže je vyobrazen v její vrchní části. Spodní část vitráže zdobí secesní bordura a čiré zasklení.

Popis:

Hlavním motivem je sv. Alžběta Durynská oděná ve stříbrných šatech, přes které je přehozen královský plášť červené barvy s hermelínem. V pravé ruce drží knihu v modré vazbě. Na hlavě má zlatou královskou korunu a kolem ní zlatou svatozář. Levou ruku natahuje k muži s kloboukem, do kterého sv. Alžběta Durynská vkládá zlatou minci. Tento muž s plnovousem je oděn v šedé haleně a kalhotách téže barvy. Kolem pasu má modrý šátek. V pravé ruce drží hnědý klobouk a levici má přiloženou k levému boku. Vedle muže po jeho levém boku klečí žena v růžových šatech. Na hlavě má bílý čepce se závojem. Žena obě ruce otáčí dlaněmi vzhůru a natahuje je ke sv. Alžbětě Durynské. Po její pravici stojí další mladá žena ve stříbrných šatech s modrým lemem a zeleným kabátem se zlatým zdobením. V rukou drží zlatý podnos, na kterém stojí zlatá váza (či džbán) a miska. Ve vlasech má také modrou stužku. Po pravici ženy s podnosem sedí na zemi muž oděný v modrých šatech, které překrývá hnědý plášť. O pravé rameno si opírá dřevěnou hůl. V rukou drží hnědý klobouk. Jeho pravá noha je ovázána bílou látkou obtočenou hnědou

stuhou. Výjev je umístěn na kamenném podstavci. Za postavami vidíme zalesněnou krajinu a prvky architektury, převážně sloupy a kamennou zídku. Součást pozadí tvoří nebe s oblaky. Nad nebem visí bordura zlaté barvy s fialovými květy. Spodní část vitráže je opatřena bezbarvým sklem, které lemují secesní bordura zlaté barvy s fialovými květy. V nejnižší části okna se nachází zlatá bordura bez dalších motivů. Nad ní je bordura fialového zbarvení zobrazující fialové kosočtverce s černým okrajem.

Ikonografický rozbor:

Na vitráži je vyobrazena sv. Alžběta Durynská. Život zasvětila péči o nemocné. Mezi její atributy patří model kostela, žebřák u nohou, miska, konvice nebo džbán. Tyto atributy poukazují na její dobročinnost.²²⁶

Technologický popis:

Vitráž se skládá z dílků čirého, barevného i domalovávaného transparentního skla, kde jsou jednotlivá sklička zasazena do olověných nut spájených cínem.

Technický stav:

Vitráž je kompletní, bez viditelných poškození skel.

Donátor:

Donátor není znám. V pravé spodním rohu z pohledu diváka je znázorněna firma, Schlein Grottau (Hrádek nad Nisou).

²²⁶ REMEŠOVÁ, Věra, pozn. 69, s. 7.

5. Závěr

Pro svou diplomovou práci jsem si zvolila téma, zaměřující se na vitráže a další okenní výzdobu sakrálních objektů v Liberci a okolí. Toto téma vzbudilo můj zájem. Vitráže považuji za důležitou dekorativní součást sakrálních budov. Ovšem informací a publikací vztahujících se k nim je nedostatek. Regionální výzkum byl na užití dostupných materiálů strohý. Některé regionální dokumenty se věnují ve stručné formě k vnitřnímu vybavení kostela, ovšem vitráže zcela opomíjejí. Pokud je zmínka o vitrážích, pak v omezené míře. Dostupná regionální literatura se zaměřuje na historii církevních objektů také velmi stručně. Hlavním cílem práce mělo být seznámit čtenáře s historií zkoumaných sakrálních objektů a jejich vitrážovou výzdobou.

Nejprve jsem se stručně věnovala vývoji sklárství se zaměřením na výrobu vitráží, a to od počátků až po století dvacáté, kdy se objevují nové technologie a materiály v tomto odvětví. Kapitoly odkazují na bližší popis jednotlivých vývojových období a metody v nich užívané. Bez této teoretické části by nebylo možné se dále zmiňovat o vitrážové výzdobě jednotlivých objektů.

Sledovala jsem sakrální objekty, které disponují vitrážemi: kostel sv. Antonína Paduánského, sv. Antonína Velikého, sv. Bonifáce, Božího Srdce Páně, sv. Jana Křtitele, Nalezení sv. Kříže v Liberci (a jeho čtvrtích) a kostel Nejsvětější Trojice ve Vratislavicích nad Nisou s přilehlou kaplí a kaplí v domově důchodců ve Vratislavicích nad Nisou. V práci jsem se snažila o stručnou charakteristiku historického vývoje staveb i celkového vzhledu a historického pozadí vitráží. Snažila jsem se nashromáždit co nejvíce využitelných informací o zkoumaných budovách, které jsem poté porovnávala s údaji získanými terénním průzkumem. Zaměřila jsem se převážně na detailní popis a ikonografický rozbor každé vitráže. Dále na donátora či firmu, která ji zhotovila. Neopomněla jsem zhodnotit aktuální technický stav a rozsah případných poškození. Pro zpracování těchto bodů jsem využila vlastní fotografickou dokumentaci a poznatky z terénního průzkumu. Veškeré fotografie se nacházejí na přiloženém DVD. Jelikož jich je velké množství, musela jsem provést důkladný selektivní výběr.

Při získávání potřebných poznatků pro zpracování textu jsem se setkala mnohdy s technickými obtížemi. Nemalé množství vitráží se nacházelo v typicky nepřístupných prostorech. Z tohoto důvodu jsou uváděné rozměry vitráží v některých případech nepřesné (jsou odhadované dle vlastního pozorování). Získat fotodokumentaci bylo téměř vždy

možné, ale zaznamenat další parametry vitráží (dataci vzniku, donátora) nebylo v některých případech možné. Proto jsem dohledávala donátory či zhotovitele vitráží z příslušných archivních materiálů, jak jsem již zmínila dříve, informací zaměřujících se výhradně na vitráže, jejich popis, donátory či firmy je velice málo. Běžný byl i špatný stav vitráží, který jejich detailní popis znemožňoval. Převážně čitelnost textů byla tímto ztížena. V některých případech se vitráže nedochovaly či byla značně poškozena skla. Ne u všech objektů byly vitráže v zanedbaném stavu. Výjimkou je například restaurovaná vitrážová výzdoba v kostele sv. Antonína Paduánského.

Omezené množství informací k tomuto tématu, mě přivedlo k závěru koncipovat diplomovou práci jako souhrnný katalog jednotlivých vitráží nacházejících se ve zkoumaných objektech. Musela jsem všechny objekty osobně navštívit, vitráže nafotit, změřit, popsat a shrnout do ucelené podoby. Toto téma nabízí do budoucna velké množství směrů bádání, zvláště komparace s dalšími objekty, s rozšířením na obsáhlejší okolí Liberce. Rozhodně vyžaduje daleko více času pro výzkum, který je komplikovaný vzhledem k omezenému množství potřebných informací.

Vitráže byly také v evangelijním kostele na náměstí Českých bratří v Liberci (Kristiánově), který byl v roce 1976 odstřelen, takže nebylo možné provést výzkum této okenní výzdoby z 19. století.

Výzkum vitrážové výzdoby sakrálních prostor v Liberci a jeho čtvrtích představuje návaznost na dosavadní bádání o tomto tématu na Frýdlantsku (Tomáš Cironis) a některých světských budov v Liberci (Iva Krupauerová) a umožňuje jak komparaci doposud shromážděného a analyzovaného materiálu obrazového i pramenného, tak východisko k dalším srovnávacím studiím terénním i institucionálním v regionu Libereckého kraje, jiných územních celků v České republice nebo v blízkém příhraničí.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

Prameny archivní

- SOkA Liberec, fond Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 8, Inventář kostela Nalezení sv. Kříže 1885–1915, sign. 60, inv. č. 79.
- SOkA Liberec, fond Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 3, Inventář děkanského chrámu 1886–1926, sign. 55, inv. č. 74.
- SOkA Liberec, fond Arciděkanský úřad Liberec 1700–1945, kniha č. 6, Inventář kostela Nalezení sv. Kříže 1829, sign. 58, inv. č. 77.

Literatura odborná

- BROŽOVÁ, Jarmila, LUKÁŠ, Václav. *Severočeské sklo 19. století*. Jablonec nad Nisou: Muzeum skla a bižuterie, 1970.
- BROŽOVÁ, Jarmila. *České sklo 19. století*. Brno, 1979.
- BUREŠ, Jiří, HONYS, Vít. *Vitraje chrámu Nanebevzetí Panny Marie v Mostě*. Ústí nad Labem: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště, 2010. ISBN 80-85036-42-8.
- CÓNOVÁ, Ilona a kol. *Vitráže na Slovensku*. Bratislava: Slovart, 2006. ISBN 80-8085-215-4.
- ČECHURA, Martin. *Zaniklé kostely Čech*. Praha: Libri, 2012. ISBN 978-80-7277-507-1.
- DRAHOTOVÁ, Olga, a kol. *Historie sklářské výroby v českých zemích. Od počátků do konce 19. století*. I. díl. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1287-7.
- HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty: Erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti*. 2. vyd. Praha: Akropolis, 1994. ISBN 80-85770-11-3. s. 32-34.
- KIRSCH, Roland. *Historie sklářské výroby v českých zemích*. Praha: Academia, 2003. ISBN 978-80-200-1069-8.
- KOSTÍLKOVÁ, Marie a kol. *Okna Svatovítské katedrály*. Praha: Správa Pražského hradu, 1999. ISBN 80-86161-11-0.
- KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. 3. díl. Praha: Libri, 2011. ISBN 80-85983-15-10.
- LEMAITRE, Nicole, SOT, Véronique, QUINSON, Marie-Thérèse. *Slovník křesťanské kultury*. Praha: Garamond, 2002. ISBN 80-86379-41-8.
- LOSOS, Ludvík. *Vitráže*. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1405-1.

- Nový zákon: Bible: *Překlad 21. století*. Páté revidované vydání. Přeložil Alexandr Flek. Praha: Biblion, 2016. ISBN 97-88-087-28-22-98.
- *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Praha: Paseka, 2003, 2. vyd. ISBN 80-7203-305-0.
- PETRÁŇ, Josef a kol. *Dějiny hmotné kultury I/1–2*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-718-40-858.
- PETROVÁ, Sylva. *České sklo*. Praha: Gallery, 2001. ISBN 80-86010-44-9.
- POCHE, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech, 2, K-O*. Praha: Academia, 1978.
- REMEŠOVÁ, Věra. *Ikonografie a atributy svatých*. 2. vyd. Praha: Zvon, české katolické nakl., 1991. ISBN 80-7113-045-1.
- ROYT, Jan. *Slovník biblické ikonografie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-0963-0, s. 170-171.
- SCHEBEK, Edmund. *Böhmens Glasindustrie und Glashandel*. Praha: Bohemia, 1878.
- VÁVRA, Jaroslav Raimund. *Pět tisíc let sklářského díla*. Praha: Orbis, 1953.
- VOLF, Miloš Bohuslav. *Sklo*. Praha: Pražské nakladatelství V. Poláčka, 1947.
- VONDRUŠKA, Vlastimil. LANGHAMER, Antonín. *České sklo*. Nový Bor: Crystalex, 1992.
- VONDRUŠKA, Vlastimil. *Sklářství*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0261-4.

Literatura regionální

- DOBIÁŠ, Josef. *Liberecké chrámy*. Liberec: arciděkanství úřad Liberec, 1983.
- DOLEŽALOVÁ, Olga, PETRÁKOVÁ, Luisa. *100 let ruprechtického kostela = 100 Jahre Ruppersdorfer Kirche*. Liberec: Římskokatolická farnost sv. Antonína Paduánského ve spolupráci s nakl. Dialog, 2010. ISBN 80-742-40-26-6.
- KARPAŠ, Roman a kol. *Kniha o Liberci*. 2. vyd. Liberec: Dialog, 2004. ISBN 978-808-676-113-8.
- KÜHN, Karl, Friedrich. *Topographie der historischen und kunstgeschichtlichen Denkmale in der Tschechoslowakischen Republik A. Land Böhmen, Li. Der Bezirk Reichenberg*. Prag – Leipzig – Wien, 1934.
- SCHWARZ, Inge. *Maffersdorf – Kirche und Pfarrei. Teil 1. Heimatstelle Maffersdorf*, 1995.
- TECHNIK, Svatopluk. *Liberecké domy hovoří, 1–5*. Liberec: město Liberec, 1992–2001.

- TECHNIK, Svatopluk. *Stavební památky města Liberce: gotika, renesance, baroko*. Liberec, 1984.
- TECHNIK, Svatopluk. *Stavební památky města Liberce: klasicismus a empír*. Liberec, 1986.
- TECHNIK, Svatopluk. *Stavební památky města Liberce: romantismus a historismus*. Liberec, 1988.

Internetové zdroje

- Vratislavické farní stránky: Kaple Vzkříšení. In: *Vratislavické farní stránky* [online]. [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://farnost-vrat.rkc-lbc.cz/str.php?page=1>

SEZNAM PŘÍLOH NA PŘILOŽENÉM DVD

Kostel sv. Antonína Velikého

Příloha č. 1	JEŽÍŠ
Příloha č. 2	ROZETA ZA HL. OTÁŘEM
Příloha č. 3	SIXTINSKÁ MADONA
Příloha č. 4	ZMRTVÝCHVSTÁNÍ KRISTA
Příloha č. 5	NAROZENÍ KRISTA
Příloha č. 6	SV. MATOUŠ A SV. FILIP
Příloha č. 7	SV. JAN A SV. JUDA TADEÁŠ
Příloha č. 8	SV. ŠIMON A SV. JAKUB MENŠÍ
Příloha č. 9	JEŽÍŠ PŘÍTEL DĚTÍ
Příloha č. 10	SV. BARTOLOMĚJ A SV. TOMÁŠ
Příloha č. 11	SV. JAKUB VĚTŠÍ A SV. ONDŘEJ
Příloha č. 12	SV. PETR A SV. PAVEL
Příloha č. 13	SV. THEODOR A SV. JOSEF
Příloha č. 14–17	ORNAMENTÁLNÍ

Kostel Nalezení sv. Kříže

Příloha č. 1	PANNA MARIE S JEŽÍŠKEM
Příloha č. 2	SPASITEL SVĚTA A SRDCE PÁNĚ
Příloha č. 3	MATKA BOLESTNÁ
Příloha č. 4	ECCE HOMO
Příloha č. 5	SV. BARBORA
Příloha č. 6	SV. JOSEF
Příloha č. 9	TERČÍK S ERBEM CLAM-GALLASŮ

Kostel Božího Srdce Páně

Příloha č. 1	SV. CECILIE
Příloha č. 2	NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE
Příloha č. 3	SV. AUGUSTIN
Příloha č. 4	PANNA MARIE S JEŽÍŠKEM (MADONA)
Příloha č. 5	SV. KAREL BOROMEJSKÝ
Příloha č. 6	SV. ALOIS
Příloha č. 7, 9	ORNAMENTÁLNÍ MOTIVY
Příloha č. 8	SV. LUDVÍK
Příloha č. 10	SV. VORŠILA
Příloha č. 11	SV. JAN NEPOMUCKÝ
Příloha č. 12, 14	ORNAMENTÁLNÍ
Příloha č. 13	SV. ANNA UČÍ PANNU MARIÍ ČÍST
Příloha č. 15	SV. ANGELA
Příloha č. 16, 17	ORNAMENTÁLNÍ (SCHODIŠŤOVÁ VĚŽ)

Kostel sv. Bonifáce

Příloha č. 1	ORNAMENTÁLNÍ
Příloha č. 2	ORNAMENTÁLNÍ S NÁPISEM VE VLAJÍCÍ PÁSCE
Příloha č. 3	ORNAMENTÁLNÍ
Příloha č. 4	ORNAMENTÁLNÍ S NÁPISEM VE VLAJÍCÍ PÁSCE
Příloha č. 5	SV. MATYLDA
Příloha č. 6	SV. ŠTĚPÁN
Příloha č. 7	ORNAMENTÁLNÍ S VLAJÍCÍ NÁPISOVOU PÁSKOU
Příloha č. 8	ORNAMENTÁLNÍ S VLAJÍCÍ NÁPISOVOU PÁSKOU

Příloha č. 9	ORNAMENTÁLNÍ S VLAJÍCÍ NÁPISOVOU PÁSKOU
Příloha č. 10	ORNAMENTÁLNÍ S VLAJÍCÍ NÁPISOVOU PÁSKOU
Příloha č. 11	ORNAMENTÁLNÍ S VLAJÍCÍ NÁPISOVOU PÁSKOU
Příloha č. 12	ORNAMENTÁLNÍ S VLAJÍCÍ NÁPISOVOU PÁSKOU
Příloha č. 13	SV. FRANTIŠEK XAVERSKÝ
Příloha č. 14	ORNAMENTÁLNÍ S VLAJÍCÍ NÁPISOVOU PÁSKOU

Kostel sv. Antonína Paduánského

Příloha č. 1	JEŽÍŠ VSTUPUJÍCÍ NA NEBESA
Příloha č. 2	BIBLICKÉ MOTIVY: LÁSKA, NADĚJE, VÍRA
Příloha č. 3	JEŽÍŠ NESOUCÍ KŘÍŽ
Příloha č. 4	SV. MARTIN
Příloha č. 5	SV. ANTONÍN
Příloha č. 6	SV. FRANTIŠEK Z ASSISI
Příloha č. 7	SV. FRANTIŠEK XAVERSKÝ
Příloha č. 8	SV. FRANTIŠEK SALESKÝ
Příloha č. 9	PANNA MARIE S JEŽÍŠKEM (MADONA)
Příloha č. 10	SRDCE PANNY MARIE
Příloha č. 11	SV. ANEŽKA
Příloha č. 12	SV. JAN KŘTITEL
Příloha č. 13	SV. VERONIKA
Příloha č. 14	SV. HELENA
Příloha č. 15	SV. KATEŘINA („AUGUSTA“)
Příloha č. 16	SV. JÁCHYM
Příloha č. 17	SV. ANNA

Kostel Navštívení Panny Marie

- Příloha č. 1 SV. JÁCHYM
Příloha č. 2 ORNAMENTÁLNÍ MOTIVY

Kostel sv. Jana Křtitele

- Příloha č. 1 SRDCE PANNY MARIE
Příloha č. 2 ORNAMENTÁLNÍ
Příloha č. 3 SRDCE JEŽÍŠE KRISTA
Příloha č. 4 ORNAMENTÁLNÍ
Příloha č. 5 SV. TEREZIE (Z LISIEUX)
Příloha č. 6 SV. ANNA
Příloha č. 7 SV. BARBORA
Příloha č. 8 SV. ANTONÍN
Příloha č. 9 SV. PETR
Příloha č. 10 SV. AUGUSTIN
Příloha č. 11 ECCE HOMO

Kostel Nejsvětější Trojice

- Příloha č. 1 NAROZENÍ KRISTA
Příloha č. 2 ZMRTVÝCHVSTÁNÍ JEŽÍŠE KRISTA
Příloha č. 3 RYBOLOV NA JEZEŘE
Příloha č. 4 UZDRAVENÍ DCERY
Příloha č. 5 PANNA MARIE BOLESTNÁ
Příloha č. 6 JEŽÍŠ UZDRAVUJE NEMOCNÉ
Příloha č. 7 JEŽÍŠ PŘÍTEL DĚTÍ
Příloha č. 8 KŘEST JEŽÍŠE KRISTA

Kaple Vzkříšení u kostela Nejsvětější Trojice

- Příloha č. 1 JEŽÍŠ A UČEDNÍCI (UKAZUJE RUCE)
- Příloha č. 2 JEŽÍŠ A UČEDNÍCI (PRVNÍ SESLÁNÍ DUCHA)
- Příloha č. 3 JEŽÍŠ A SETKÁNÍ S TOMÁŠEM
- Příloha č. 4 RYBOLOV
- Příloha č. 5 SNÍDANĚ NA BŘEHU
- Příloha č. 6 POSLÁNÍ UČEDNÍKŮ
- Příloha č. 7 SESLÁNÍ DUCHA SVATÉHO
- Příloha č. 9 Půdorys – kaple Vzkříšení

Kaple sv. Zdislavy

- Příloha č. 1 ZJEVENÍ KRISTA MARIÍ MAGDALENĚ
- Příloha č. 2 JEŽÍŠ KRISTUS UZDRAVUJE
- Příloha č. 3 KRISTUS NA HOŘE OLIVETSKÉ
- Příloha č. 4 SV. ALŽBĚTA DURYNSKÁ

Kostel sv. Antonína Velikého

Příloha č. 3

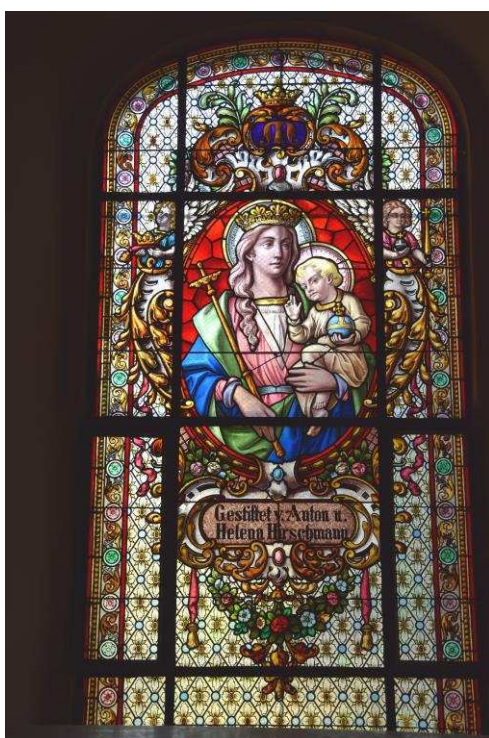

Příloha č. 4

Kostel Nalezení sv. Kříže

Příloha č. 1

Příloha č. 2

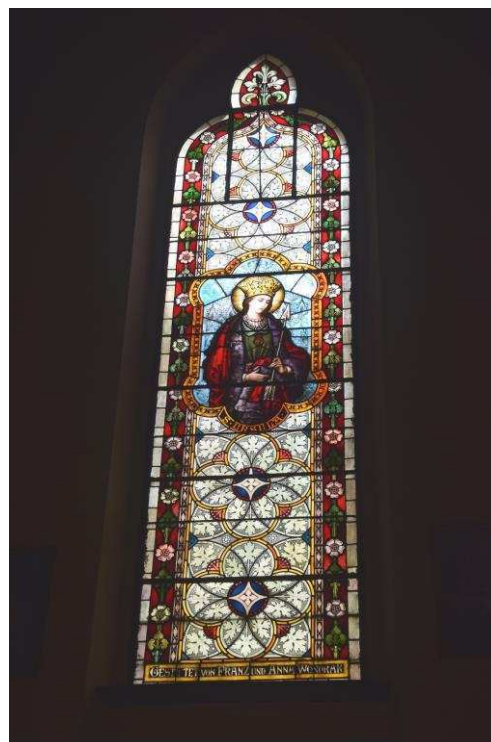
Kostel Božího srdce Páně

Kostel Božího Srdce Páně

Příloha č. 8

Příloha č. 10

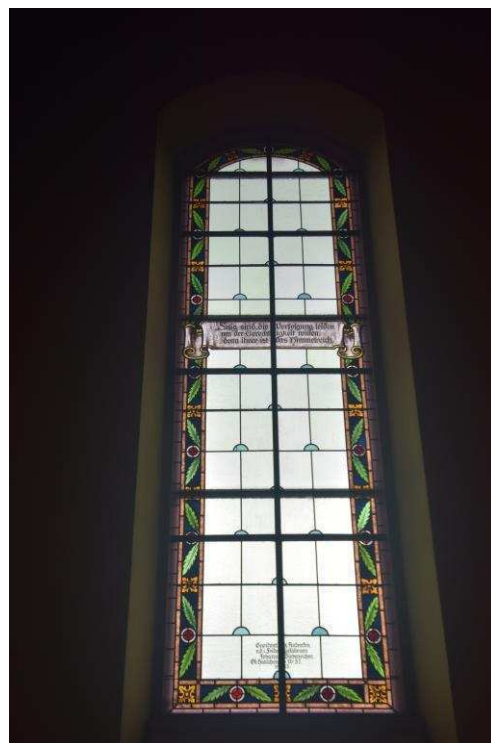

Kostel sv. Bonifáce

Příloha č. 5

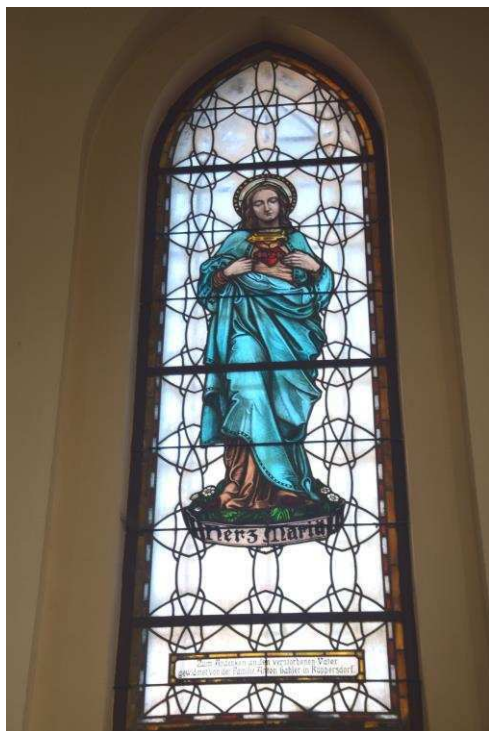

Příloha č. 10

Kostel sv. Antonína Paduánského

Příloha č. 10

Příloha č. 11

Kostel Navštívení Panny Marie

Příloha č. 1

Příloha č. 2

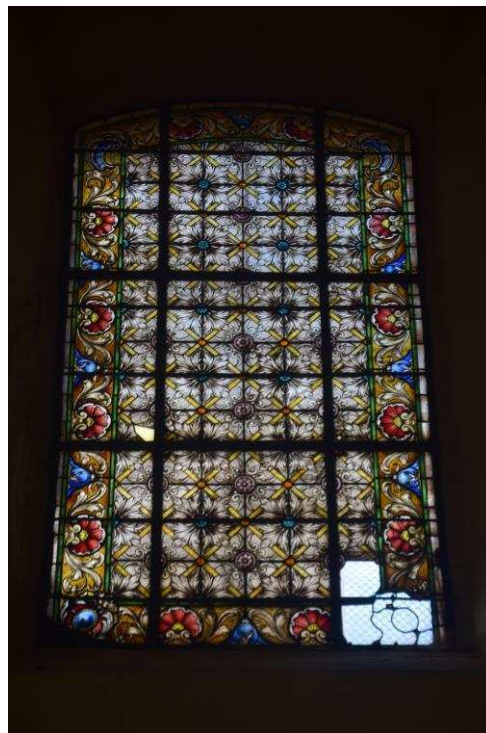

Kostel sv. Jana Křtitele

Příloha č. 1

Příloha č. 4

Kostel Nejsvětější Trojice

Příloha č. 1

Příloha č. 5

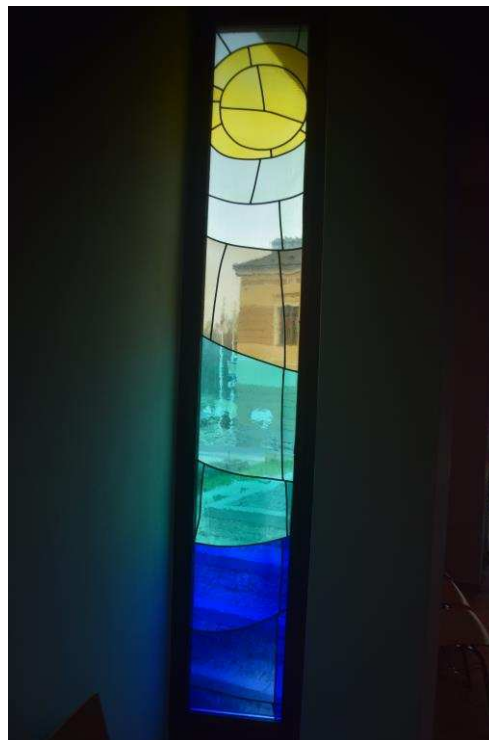

Kaple Vzkříšení u kostela Nejsvětější Trojice

Příloha č. 1

Příloha č. 2

Kaple sv. Zdislavy

Příloha č. 1

Příloha č. 3

